

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 1

การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถ
รองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์
จังหวัดชุมพร

Determining Level of Use for Tourism based upon Socio-
phycology and Economic Carrying Capacities at Koh Phithak
Tourism Community in Chumphon Province

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ รักษาพล และคณะ

กันยายน 2561

เลขที่สัญญา RDG61T0028

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 1

การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้าน
สังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

Determining Level of Use for Tourism based upon Socio-psychology and
Economic Carrying Capacities at Koh Phithak Tourism Community in
Chumphon Province

คณะผู้วิจัย สังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ รักษาพล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – ชุมพร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมาศ ณ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – ชุมพร
นางสาวจุฑามาส เพ็งโคนา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – ชุมพร
นางอุทัยวรรณ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – ชุมพร

ชุดโครงการการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถ
รองรับได้เพื่อเพิ่มพูนมาตรฐานการบริหารแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ

นวัตกรรม (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการย่อยที่ 1

(ภาษาไทย) การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

(ภาษาอังกฤษ) Determining Level of Use for Tourism based upon Socio-psychology and Economic Carrying Capacities at Koh Phithak Tourism Community in Chumphon Province

1. บทนำ

องค์ความรู้ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Tourism carrying capacity: cc) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีปริมาณที่เหมาะสมกับความสามารถของพื้นที่ ระบบสิ่งแวดล้อม และระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งของกิจกรรม การเพิ่มขึ้นของที่พัก ความแออัดของนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการที่ล้มเหลวโดยไม่คำนึงถึงทิศทางที่เหมาะสม ตลอดจนปัญหาการจัดการทรัพยากรและการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นธรรม คำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ (1) ด้านนิเวศวิทยา (2) ด้านกายภาพ (3) ด้านสังคมวัฒนธรรม (4) ด้านสังคมจิตวิทยา และ (5) ด้านเศรษฐกิจ (ดรรชนี, 2558)

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 และปีพ.ศ. 2557 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น สนับสนุนทุนวิจัยสำหรับจัดทำโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ (CBT Carrying Capacity: CC) โดยสร้างกระบวนการศึกษา และจำแนกสภาพปัญหาร่วมกันระหว่างนักวิชาการกับชุมชนท้องถิ่น พบว่าควรมีการติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (เบญจมาศ, 2555) ซึ่งปัจจุบันเกาะพิทักษ์มีบ้านพักโฮมสเตย์จำนวน 23 หลังคาเรือน เก็บค่าบริการคนละ 800 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อและเรือรับส่ง) มีนักท่องเที่ยวมาเยือนแบบพักค้างประมาณ 13,000 คน นักท่องเที่ยวไป-กลับวันเดียว ประมาณ 2,000 คน สร้างรายได้จากโฮมสเตย์ประมาณ 13,000,000 บาท และรายได้หมุนเวียนภายในชุมชนประมาณ 30 ล้านบาท

จากสถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นแนวโน้มของการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการรับรู้ถึงความแออัดจนนำไปสู่ความถดถอยของคุณภาพประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวที่พึงจะได้รับ โครงสร้างการตลาดและการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การรับรู้ด้านสังคมจิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม ปัจจัยด้านพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม และ

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการทบทวนขีดความสามารถในการรองรับได้เพื่อติดตามปัจจัยที่มีผลต่อระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่ผ่านมา

แนวคิดในการต่อยอดงานวิจัยในการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ถือเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ค้นหาแนวทางที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนมาตรการจัดการขีดความสามารถในการรองรับได้โดยใช้พื้นที่ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นหนึ่งในกรณีศึกษา เพื่อสร้างกลไกมาตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้จริง และพัฒนาเป็นคู่มืออย่างง่ายที่ชุมชนอื่นสามารถดำเนินการตรวจสอบเองได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและกำหนดขีดความสามารถสูงสุดและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านสังคมจิตวิทยา และเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
- 2) เพื่อศึกษาและกำหนดปัจจัยชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยา และด้านเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทาง กลไก และมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ศึกษาคือชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร รวบรวมข้อมูลโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด และแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่น จำนวน 36 ชุด วิเคราะห์ผลบรรยายเชิงพรรณนา และสถิติการวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis)

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการประเมินพื้นที่ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพและการสำรวจแบ่งการศึกษาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.4.1 ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป การรับรู้ความแออัด การพบปะผู้คน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาที่ยังคงคุณภาพประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการวัดของตัว

แปรและเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานในปัจจัยชีวิต และวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐานคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median)

1.4.2 ชีตความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคมวัฒนธรรม

สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลประชาชนท้องถิ่น แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ขนาดตัวอย่างจำนวน 36 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่อาจสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นต่อการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการวัดของตัวแปรและเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานในปัจจัยชีวิต วิเคราะห์ผลข้อมูลได้ 2 ลักษณะ คือ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าเฉลี่ย (Mean)

1.4.3 ชีตความสามารถในการรองรับได้ด้านเศรษฐกิจ

สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนท้องถิ่นที่มีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ขนาดตัวอย่างจำนวน 36 คน โดยกำหนดระดับการวัดของตัวแปรและเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานในปัจจัยชี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ความถี่ และร้อยละ

1.4.4 การวิเคราะห์ผล

วิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในลักษณะสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว สามารถประเมินได้ว่าการใช้ประโยชน์ดังกล่าวอยู่ในภาวะที่เกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่หรือไม่นั้น ทีมวิจัยจัดทำเป็นโมเดลที่ระบุถึงระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยจำแนกช่วงชั้นของขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ตามระดับของผลกระทบของการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

■ ต่ำกว่าขีดความสามารถใน ไม่มีหรือมีผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อย ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันการรองรับด้านนันทนาการ มีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

(Below Carrying Capacity)

■ อยู่ในหรือกำลังมีแนวโน้ม มีผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการท่องเที่ยว ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับด้านนันทนาการ รองรับได้

(At & Approaching

Carrying Capacity)

■ เกินขีดความสามารถใน มีผลกระทบสูงมากจากการท่องเที่ยว ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าการรองรับด้านนันทนาการ เกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการผลกระทบ

(Exceeding Carrying

Capacity)

หลังจากที่มียุทธศาสตร์ผลการประเมินขีดความสามารถการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ได้นำผลดังกล่าวประชุมร่วมกันกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดปัจจัยชี้วัดและเกณฑ์ในการตัดสินใจที่อาจมีผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยา สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ เพื่อที่ชุมชนจะสามารถติดตามประเมินผลได้เองอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและเศรษฐกิจชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานขีดความสามารถในการรองรับ และผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นหมู่บ้านที่ร่วมกันบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย (1) การจัดตั้งกลุ่มดำเนินการท่องเที่ยว โครงสร้างองค์กร แผนชุมชนระยะเวลา 1 - 3 ปี การจัดการด้านสาธารณสุข การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม สวัสดิการ-สังคม ด้านการศึกษา และจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายเพื่อจัดการทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทั้งหมด สร้างนวัตกรรมอย่างง่ายขึ้น (Innovation) เช่น บ่อจัดการน้ำทิ้ง เตาเผาขยะแห้ง เป็นต้น (2) การแบ่งงานกันทำสนับสนุนให้เกิดการทำงานอย่างเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มเรือ เป็นต้น และ (3) ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของบริหารจัดการจากผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์และมีบทบาทที่การสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐทางการท่องเที่ยว (4) เกิดระบบบริหารจัดการสามารถปกป้องผลประโยชน์ แก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของสมาชิกเครือข่าย และนักท่องเที่ยว

สำหรับขนาดพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวรายบุคคล และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานที่ อุปกรณ์สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการ และบ้านพักโฮมสเตย์สำหรับประกอบกิจกรรมอื่นๆ ต่อช่วงเวลาหนึ่ง เช่น มีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 23 หลัง มีขนาดพื้นที่ทั้งสิ้น 41,311.75 ตารางเมตร สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 628 คน ชุดอุปกรณ์สำหรับประกอบกิจกรรมดำน้ำชมปะการัง จำนวน 160 ชุด เรือบริการกิจกรรม จำนวน 19 ลำ และระบบสื่อความหมาย QR-Code ซึ่งคือระบบสื่อสารความหมายที่ทันสมัย มีช่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่สร้างการรับรู้อย่างแพร่หลายและกระจายไปอย่างกว้างขวางโดยแทบไม่ต้องใช้เงินลงทุนเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น FACE BOOK Line เว็บเพจ เป็นต้น และยังสามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุนการดำเนินงานได้ ยกตัวอย่างเช่น การโอนเงิน เป็นต้น

ศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ มีศักยภาพโดยรวมระดับสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53) กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกาะพิทักษ์เป็นชุมชนที่เข้าถึงได้ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเหมาะกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย พื้นที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสินค้าของที่ระลึก

2.2 ตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

จากการรวบรวมหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และใช้วิธีการทางสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (regression analysis) ได้ตัวชี้วัดที่ชุมชนสามารถดำเนินการประเมินแนวโน้มของปัญหาผลกระทบที่ค่อยข้างรุนแรงได้เอง และมีค่าใช้จ่ายน้อย จำนวน 8 ตัวชี้วัด และกำหนดค่ามาตรฐานของปัจจัยชี้วัดออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ โดยผลกระทบอยู่ในระดับน้อย หรือไม่มีผลกระทบ 2) ระดับการใช้ประโยชน์ที่มีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ในขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก และ 3) ระดับการใช้ประโยชน์ที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือเกิดผลกระทบสูงมากจากการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) ด้านสังคมจิตวิทยา จำนวน 2 ตัวชี้วัด คือ การพบปะผู้คนหรือความหนาแน่น และความรู้สึกแออัด
- 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ การพบปะผู้คนหรือความหนาแน่น ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวมและสิทธิในความเป็นส่วนตัว
- 3) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ กำไร เงินออม และหนี้สิน

2.3 สรุปผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว พบว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความรู้สึกแออัด การพบปะผู้คน (ด้านสังคมจิตวิทยา) สิทธิความเป็นส่วนตัว และเงินออม มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Below CC) ขณะที่การพบปะผู้คน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม และหนี้สิน มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (At& Approaching CC) ดังตารางที่ 1

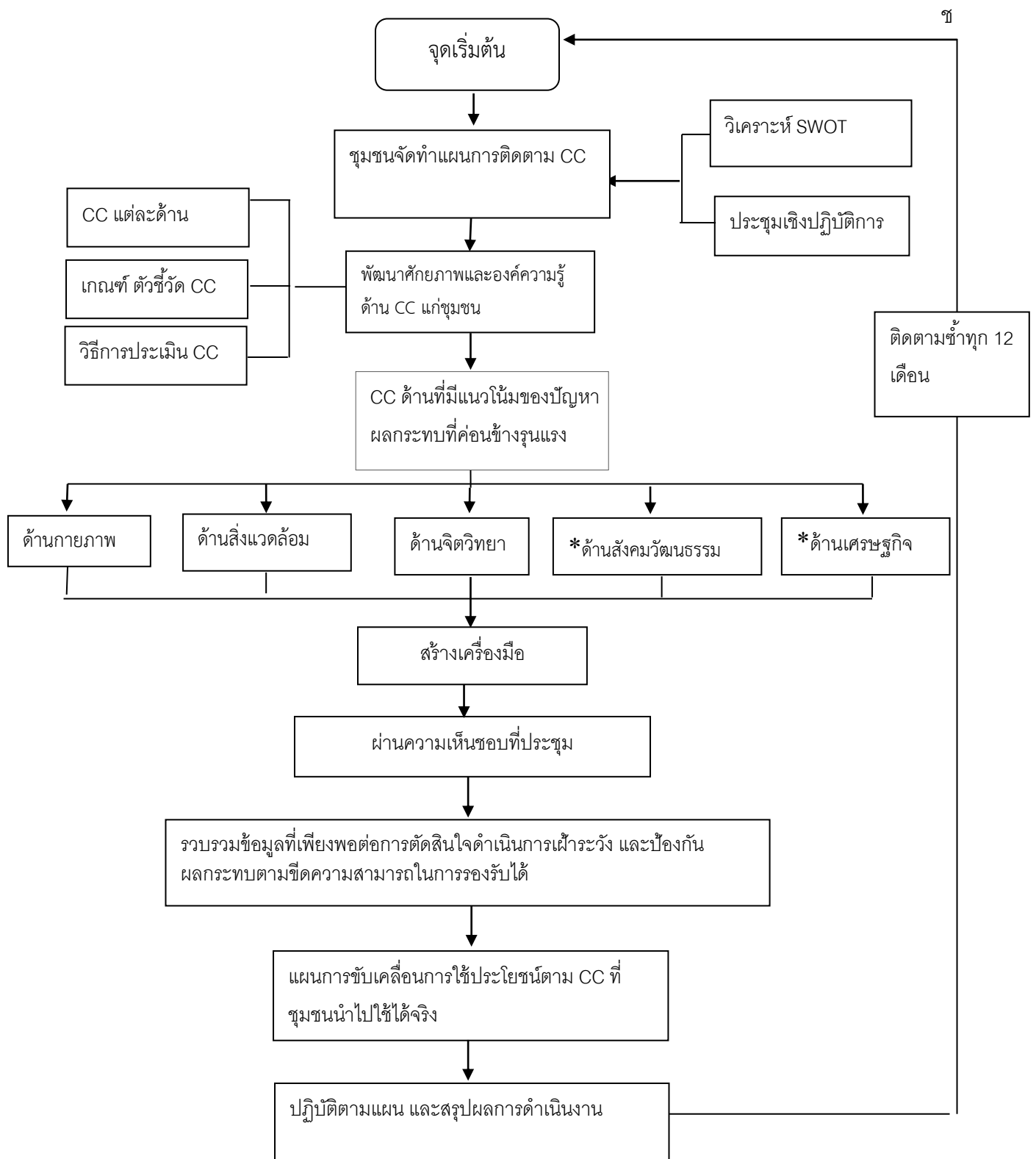
ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	สถานภาพปัจจุบัน (Total CC)
ด้านสังคมจิตวิทยา	
- ความรู้สึกแออัด	Below CC
- การพบปะผู้คน	Below CC
ด้านสังคมวัฒนธรรม	
- การพบปะผู้คน	At& Approaching CC
- สิทธิความเป็นส่วนตัว	Below CC
- ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม	At& Approaching CC
ด้านเศรษฐกิจ	
- เงินออม	Below CC
- กำไร	At & Approaching CC
- หนี้สิน	At & Approaching CC

จากผลการศึกษา พบว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (At& Approaching CC) หรือมีผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการท่องเที่ยว คือปัจจัยการพบปะผู้คน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม และหนี้สิน มีแนวโน้มของปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดความรุนแรงในอนาคตได้ จึงควรออกแบบระบบและกลไกในการติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อติดตามซ้ำทุก 12 เดือน โดยเริ่มจากขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับด้านที่มีแนวโน้มของปัญหาดังกล่าวตามปัจจัยชี้วัดที่กำหนด กำหนดปัจจัยชี้วัดเกณฑ์และวิธีการ ทำการประเมินผลตามหลักวิชาการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ((ค่าเฉลี่ย (mean) ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)) และจัดทำแผนปฏิบัติที่ดีต่อการป้องกัน เฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อไป (ภาพที่1)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย กรณีอยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ และเกินขีดความสามารถในการรองรับ ดังนี้

1. สร้างระบบการติดตามและการรับรู้ต่อระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว
2. เลือกผลกระทบที่มีแนวโน้มของปัญหาที่รุนแรงเพื่อกำหนดปัจจัยที่จำเป็นต่อการติดตามขีดความสามารถในการรองรับอย่างแท้จริง
3. ลดความขัดแย้งในชุมชนเรื่องธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กำหนดจุดคุ้มทุน การกระจายต่อนักท่องเที่ยวและกลไกความร่วมมือในชุมชน
4. สร้างระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่ทันสมัย เช่น เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวยุค cyber



ภาพที่ 1 ระบบและกลไกในการติดตามขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์

หมายเหตุ : CC ด้านที่มีแนวโน้มของปัญหาผลกระทบที่ค่อนข้างรุนแรงในอนาคตคือ *ปัจจัยด้านสังคม

วัฒนธรรม ได้แก่ การพบปะผู้คน และผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม * ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ หนี้สิน

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกณฑ์ ตัวชี้วัดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับ การท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสังคมจิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และสร้างกลไก มาตรการควบคุม นักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ วิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่น จำนวน 36 ชุด วิเคราะห์ผลแบบบรรยายเชิงพรรณนา และสถิติวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) ผลการศึกษา มีปัจจัยชี้วัด จำนวน 3 ด้าน 8 ตัวชี้วัด พบว่า ความรู้สึกแออัด การพบปะผู้คน (ด้านสังคมจิตวิทยา) สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และเงินออม มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการ รองรับได้ของพื้นที่ (Below CC) ขณะที่การพบปะผู้คน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) ผลกระทบทางการท่องเที่ยว โดยรวม กำไร และหนี้สิน มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในหรือกำลังมีแนวโน้มเข้าใกล้ขีด ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (At& Approaching CC) โดยจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่รองรับได้ หรือไม่รู้สึกแออัดกระจายตัวอยู่ระหว่าง 250 -350 คน เป็นที่น่าสังเกตว่าการกำหนดขีดความสามารถใน การรองรับทางการท่องเที่ยวของชุมชนไม่อาจใช้ตัวเลขในการวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ ควรใช้วิธีการติดตาม และเฝ้าระวังผลกระทบที่ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวควบคู่กัน สำหรับระบบและกลไกติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเริ่มจาก ขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับด้านที่มีแนวโน้มของ ปัญหาผลกระทบที่ค่อนข้างรุนแรงในปัจจุบันที่กำหนดด้านนั้นๆ จากนั้นทำการประเมินผลตามหลัก วิชาการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย (mean) ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และจัดทำแผนปฏิบัติที่ดีต่อการป้องกัน เฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยว ต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน ขีดความสามารถในการรองรับได้ทางการท่องเที่ยว ขีดความสามารถใน การรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม ขีดความสามารถในการ รองรับด้านเศรษฐกิจ ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

Abstract

This research aims to investigate the indicative criterion of capacity evaluation in carrying of community-based tourism, evaluate capacity in terms of psychological society, cultural society and economy, and create the mechanisms and measures of tourist control in appropriate quantity and community folk context consistency. This research employs Participatory Action Research (PAR) as a research method, which consists of Workshops, Tourism Landmark Potential Evaluation, 400 questionnaires for tourist, and questionnaires and Interviews for 36 folks. The data was examined by descriptive analysis and statistic regression analysis. The results are 3 types of indicatives factors which consist of 8 factors encounter/density, crowding, privilege of privacy savings and profit are below carrying capacity level in present utility (Below CC) , While encounter/density, tourism impact, and debt are at& approaching carrying capacity (At& Approaching CC). The results of capacity evaluation in carrying of community-based tourism show that all indicators, in which the highest tourist carrying capacity without congestion are dispersing between 250 – 350 tourists (75%). Signally, only number cannot be used as the indictor in capacity evaluation in carrying of community-based tourism, meanwhile, following up and effect monitoring should be concurrently used as a tool to increase quality experiences for tourists, and 3) follow-up and evaluation system and mechanism of community-based tourism carrying capacity start from the meeting process to plan, monitor and evaluate carrying capacity with serious effect tendency, then academic evaluation is used to compare with standard criterion (mean and median) and standard deviation (S.D.), in order to provide a good Action Plan of tourism prevention, monitor and solution.

Keyword: Community-based tourism / Tourism carrying capacity / Socio-phycology carrying capacity / Socio-cultural carrying capacity / Economic carrying capacity / Koh Phithak / Chumphon province

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ซ
Abstract	ฅ
สารบัญ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	7
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล	8
บทที่ 2 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 หลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity : TCC)	15
2.3 พื้นที่ศึกษา	20
2.4 สรุปผลขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์	26
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	39
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
3.3 เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ	40
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา	43
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	
4.1 ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์	48
4.2 ปัจจัยชี้วัด ระบบติดตาม ชีตความสามารถรองรับการท่องเที่ยว และรายงาน ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม จิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ	57
4.3 ผลการศึกษาและกำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับทาง การท่องเที่ยวด้านสังคมจิตวิทยา	61
4.4 ผลการศึกษาและกำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสม ในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม	79
4.5 การศึกษาและกำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสม ในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ	91
4.6 กลไก และมาตรการในการติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้	108
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว	120
5.2 อภิปรายผล	126
5.3 ข้อเสนอแนะ	131
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว ณ ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	138
ภาคผนวก ข แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยย่อย	141
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ ระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีด ความสามารถในการรองรับด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ	142
ภาคผนวก ง φόर्मบันทึกการรับรายงานของธุรกิจรายวัน	148

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 2-1 แสดงปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ ด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยวโดยชุมชน	23
ตารางที่ 2-2 ปัจจัยที่มีผลต่อการติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้	27
ตารางที่ 2-3 ระดับผลกระทบและขีดความสามารถในการรองรับได้ (Levels of Impact and Capacity Levels)	29
ตารางที่ 2-4 สรุปภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร (พ.ศ.2554 – 2555)	31
ตารางที่ 3-1 แสดงจุดเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	43
ตารางที่ 4-1 พิจารณาตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Community Based tourism Site Analysis)	53
ตารางที่ 4-2 แสดงปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ	58
ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	62
ตารางที่ 4-4 แสดงจำนวน และร้อยละการเดินทางและกิจกรรมนันทนาการของกลุ่มตัวอย่าง	64
ตารางที่ 4-5 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับรู้ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว	66
ตารางที่ 4-6 แสดงจำนวนและร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน	67
ตารางที่ 4-7 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามปัจจัยด้านที่กำหนด	68
ตารางที่ 4-8 ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	69
ตารางที่ 4-9 แสดงจำนวนและร้อยละปริมาณการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในช่วยเหลือเวลาเดียวกัน	72
ตารางที่ 4-10 พฤติกรรมเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่ท่านพบเห็นไม่เหมาะสม	74
ตารางที่ 4-11 สิ่งที่ชอบมากที่สุดในพื้นที่ท่องเที่ยว	75
ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยว และการรับรู้ถึงความแออัด ความรู้สึกปลอดภัย และความพึงพอใจโดยรวม	77

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 4-13 รายงานผลขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา	78
ตารางที่ 4-14 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังกลุ่มตัวอย่าง	80
ตารางที่ 4-15 แสดงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้มาเยือนเกาะพิทักษ์	86
ตารางที่ 4-16 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์	88
ตารางที่ 4-17 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวบนเกาะและการพบปะผู้คน ความรู้สึกแออัด ความสุขของคนในชุมชน สิทธิความเป็นส่วนตัว และผลกระทบด้านวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว	89
ตารางที่ 4-18 สรุปผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม	90
ตารางที่ 4-19 แสดงการเพิ่มขึ้นของจำนวนบ้านพักโฮมสเตย์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2553-2560	91
ตารางที่ 4-20 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยต้นทุนและรายจ่ายจากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	94
ตารางที่ 4-21 แสดงกรณีตัวอย่างรายงานต้นทุนและกำไรสุทธิในการรับนักท่องเที่ยวต่อกลุ่ม	95
ตารางที่ 4-22 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	99
ตารางที่ 4-23 แสดงตัวอย่างที่มาของต้นทุนทางวัตถุดิบและรายการอาหารรองรับนักท่องเที่ยว	102
ตารางที่ 4-24 ระดับการรับรู้ของประชาชนท้องถิ่นต่อผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์	105
ตารางที่ 4-25 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อทดสอบสมมติฐาน เมื่อตัวแปรตามคือความสุขของคนในชุมชน	107
ตารางที่ 4-26 รายงานผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมเศรษฐกิจ	107
ตารางที่ 5-1 สรุปภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร	124

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1-1 กรอบขั้นตอนการวิจัย	4
ภาพที่ 2-1 องค์ประกอบในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว/ นันทนาการเพิ่มปัจจัยชี้วัดด้านขีดความสามารถ	20
ภาพที่ 2-2 แผนที่เกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	22
ภาพที่ 4-1 แสดงการพบปะผู้คน (encounter) หรือความหนาแน่น (Density) ของปริมาณ คนที่พบปะบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน	71
ภาพที่ 4-2 แสดงการพบปะผู้คน (encounter) หรือความหนาแน่น (Density) ของปริมาณ คนที่พบปะบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน	82
ภาพที่ 4-3 แสดงระดับความหนาแน่นของปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณ นักท่องเที่ยว	83
ภาพที่ 4-4 ความต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการมาเยือนชุมชนเกาะพิทักษ์ ในช่วงเวลาเดียวกัน	84
ภาพที่ 4-5 เปรียบเทียบการรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและจำนวนนักท่องเที่ยว ที่ชุมชนต้องการ	85
ภาพที่ 4-6 ระดับความสุขในภาพรวมจากการดำเนินการท่องเที่ยว	86
ภาพที่ 4-7 แผนภูมิวงกลมแสดงความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	92
ภาพที่ 4-8 แผนภูมิวงกลมแสดงความต้องการรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง	92
ภาพที่ 4-9 แผนภูมิวงกลมแสดงประเภทร่างงานในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว	96
ภาพที่ 4-10 แผนภูมิวงกลมแสดงสัดส่วนรายจ่ายหมุนเวียนภายในและภายนอกชุมชน	97
ภาพที่ 4-11 แผนภูมิวงกลมแสดงรายจ่ายของนักท่องเที่ยวภายในชุมชน	98
ภาพที่ 4-12 แผนภูมิวงกลมแสดงผลประกอบด้านการท่องเที่ยว	110
ภาพที่ 4-13 ภาพแสดงการพบปะผู้คนหรือความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว	113
ภาพที่ 4-14 ระบบกลไกด้านสังคมจิตวิทยา	116
ภาพที่ 4-15 ระบบกลไกด้านสังคมวัฒนธรรม	119
ภาพที่ 4-16 ระบบกลไกด้านเศรษฐกิจ	126
ภาพที่ 5-1 เปรียบเทียบการรับรู้ระดับความหนาแน่นระหว่างปี 2555 2557 และ 2561	127
ภาพที่ 5-2 เปรียบเทียบความพึงพอใจนักท่องเที่ยวระหว่างปี 2555 2557 และ 2561	132
ภาพที่ 5-3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด	128

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เชื่อมโยงทรัพยากรวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล ตลอดจนกระบวนการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน นำไปสู่หลักการที่สำคัญของการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของ ทรัพยากรท่องเที่ยว คุณภาพชีวิต และก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มเติม (ดรธรณี, 2545) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว ถือเป็นกระบวนการที่สร้างความเข้มแข็ง และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมคิดแผน ตัดสินใจ และเป็นผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ

จังหวัดชุมพร “หาดทรายสวยสัร้อยลี้” เป็นหนึ่งในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่กำหนดพื้นที่ในการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวในระยะเร่งด่วนออกเป็น 8 เขต พัฒนาการท่องเที่ยว ตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” พัฒนา พื้นฟู และ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) และพื้นที่จังหวัดเมืองรอง จังหวัดชุมพร ด้วยความได้เปรียบของสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่แคบและยาวตามแนวเหนือใต้ขนาน ด้วยเทือกเขาตะนาวศรีและชายทะเลอ่าวไทยมีหาดทรายยาว 222 กิโลเมตร (1 ลี้ = 0.5 กม.) สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี และเป็นแหล่งหอยมือเสือที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ทำให้จังหวัดชุมพรมีการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนควบคู่กับการท่องเที่ยว กระแสหลักได้อย่างกลมกลืน จนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการท่องเที่ยว โดยชุมชนของเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ที่มีการเติบโตทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน มีความโดดเด่นของภูมิประเทศที่เป็นเกาะทั้งหมด เนื้อที่ ประมาณ 712 ไร่ ประชากรอาศัยอยู่เพียง 51 ครอบครัว และประกอบอาชีพหลักประมงพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกาะพิทักษ์มีชื่อเสียงเรื่องความหลากหลายของอาหารทะเลจนกลายเป็นปัจจัยหลัก ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความนิยม โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว มีกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งแบบ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และนักท่องเที่ยวที่มาเป็นคณะศึกษาดูงาน มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกันไปสู่ความขัดแย้งของกิจกรรมระหว่างกลุ่ม ความแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และลดความพึงพอใจ จนนำไปสู่ความถดถอยของคุณภาพประสบการณ์ท่องเที่ยวที่พึงจะได้รับ (เบญจมาศ, 2559)

พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2557 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น สนับสนุนทุนวิจัยสำหรับจัดทำโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Carrying Capacity: CC) เน้นความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ และชุมชนท้องถิ่นในรูปของชุดโครงการ 4 พื้นที่ หนึ่งในนั้นคือ ชุมชนเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยสร้างกระบวนการศึกษา และจำแนกสภาพปัญหาร่วมกันระหว่างนักวิชาการกับชุมชนท้องถิ่น ด้านนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม สังคมจิตวิทยา ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งขณะนั้นมีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 16 หลังคาเรือน เก็บค่าบริการเพียงคนละ 550 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อ และเรือรับส่ง) พบว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนิเวศและด้านสังคมจิตวิทยา มีระดับการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (At & Approaching CC) ขณะที่น้ำเพื่อการอุปโภคในช่วงฤดูร้อนมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับใกล้เคียงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Exceeding CC) (เบญจมาศ, 2555) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเกาะพิทักษ์มีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 23 หลังคาเรือน เก็บค่าบริการคนละ 800 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อ และเรือรับส่ง) มีนักท่องเที่ยวมาเยือนแบบพักค้างประมาณ 16,250 คน นักท่องเที่ยวไป – กลับ วันเดียวประมาณ 2,000 คน สร้างรายได้ในชุมชนประมาณ 13,000,000 บาท จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ควรคำนึงถึงการรับรู้การเปลี่ยนแปลงความแออัดของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนอาจนำไปสู่ความถดถอยของคุณภาพประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวพึงจะได้รับ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาด และการลดลงของนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านคุณสมบัติประจำตัวของบุคคล ปัจจัยด้านพื้นที่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงควรติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้แต่ละด้าน และศึกษาระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงจากการได้รับความนิยมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อโครงสร้างการตลาด เช่น การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การลงทุนในระยะสั้นและระยะยาวของบ้านพัก และความคุ้มค่าต่อการดำเนินการท่องเที่ยว ให้เป็นแนวทางสำหรับชุมชนได้บริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ภายใต้แผนวิจัยเรื่อง “การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ตามขีดความสามารถรองรับได้เพื่อสร้างมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” ทีมวิจัยเห็นว่าชุมชนเกาะพิทักษ์มีความพร้อมและศักยภาพเพียงพอต่อการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการสร้างระบบติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ขยายผลองค์ความรู้ด้านขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวของบุคลากรไปสู่สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และจากองค์ความรู้ที่มีการติดตามและ

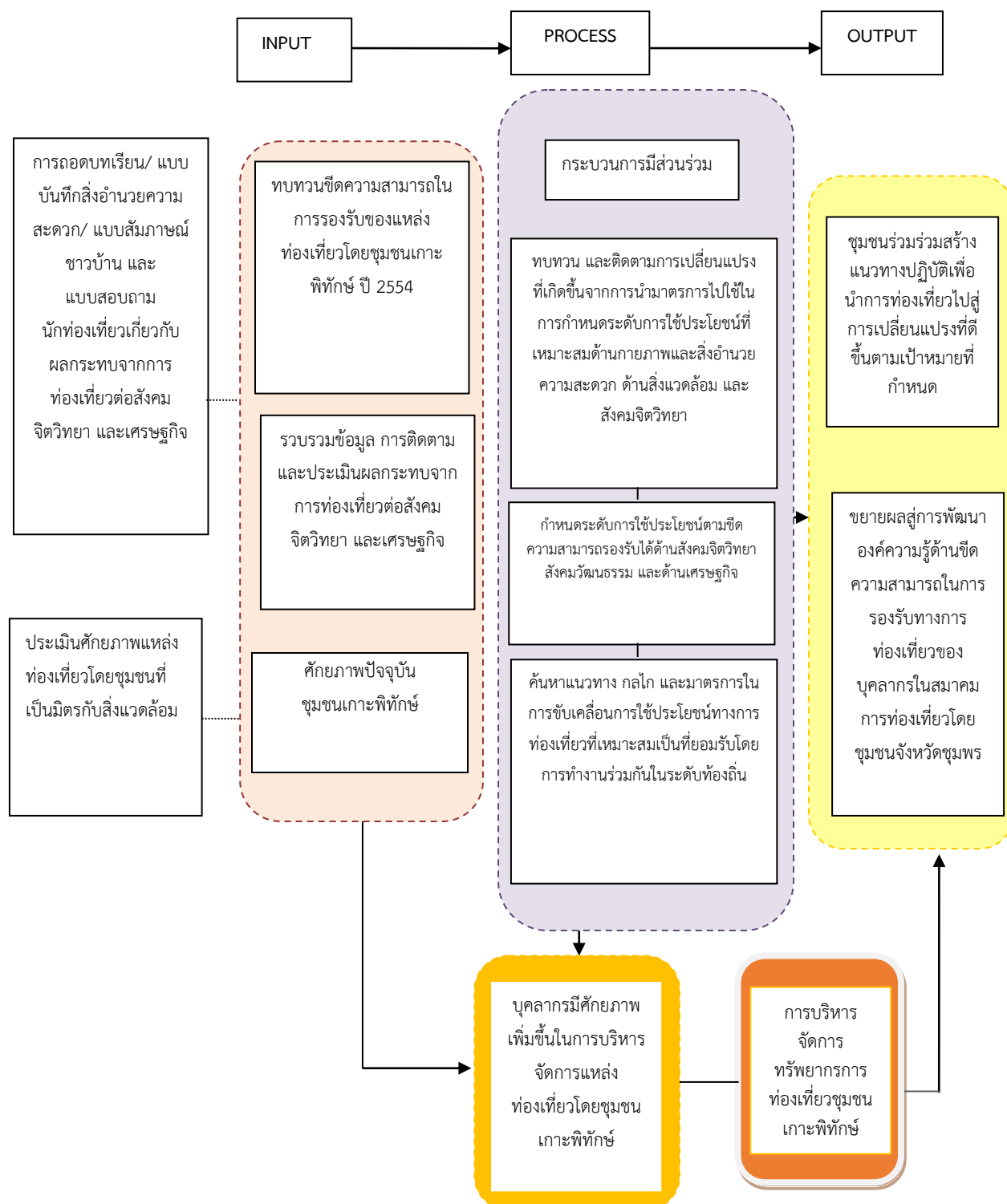
ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัด เครื่องมือ และมีการปฏิบัติการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2561 สามารถนำไปบูรณาการร่วมกับโครงการย่อยอื่น เพื่อยกระดับเป็นคู่มือต้นแบบ (Model) ในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้จริงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและกำหนดขีดความสามารถสูงสุดและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมจิตวิทยา และเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
- 2) เพื่อศึกษา และกำหนดปัจจัยชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยา และด้านเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทาง กลไก และมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ มีการศึกษาประเด็น เกณฑ์ ตัวชี้วัดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการกำหนดวิธีการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการท่องเที่ยว นำไปสู่กลไก และแนวทางในการจัดการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชน ดังภาพที่ 1 - 1



ภาพที่ 1-1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 ขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว (Tourism carrying capacity, TCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวและระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคต่างๆ ที่พื้นที่สามารถรองรับได้ ซึ่งถ้าหากมีการใช้ประโยชน์หรือการพัฒนามากไปกว่าที่กำหนดแล้ว มีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เสื่อมโทรม ลดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่นเกิดความเสียหายด้านสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การศึกษาครั้งนี้ พิจารณาประเภทของขีดความสามารถในการรองรับที่เหมาะสมภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก สังคมจิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และนิเวศวิทยา

1.4.2 ขีดความสามารถสูงสุดในการรองรับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว (Maximum tourism carrying capacity, MaxTCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด และระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ที่พื้นที่สามารถที่จะรองรับได้ ซึ่งถ้าหากมีการใช้ประโยชน์หรือการพัฒนามากไปกว่าที่กำหนดแล้วมีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งยังลดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลเสียต่อบรรยากาศและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (ปรับปรุงจาก McIntyre and Hetherington, 1991)

1.4.3 ขีดความสามารถต่ำสุดในการรองรับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว (Minimum tourism carrying capacity, MinTCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวต่ำสุดที่ระบบการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการไปได้โดยไม่ขาดทุนหรือส่งผลเสียหายทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ศึกษา

1.4.4 ขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว (Optimum tourism carrying capacity OTTC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลาที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขณะที่ต้นทุนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำสุด ไม่เกินไปกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ ต้องครอบคลุมต้นทุนในการรักษาสีเขียวและทรัพยากรท่องเที่ยว มีต้นทุนในการลงทุนและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ ที่พัก สาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ และสื่อความหมาย เพื่อให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจ โดยพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวแต่ละด้านร่วมกันเพื่อกำหนดค่าขีดความสามารถในการรองรับที่เหมาะสมที่สุดเป็นค่าพิสัยเดียวสำหรับแต่ละแหล่งการท่องเที่ยว

1.4.5 ขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา (Psychological carrying capacity for tourism, PsCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่งที่ยังคงทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้ โดยเฉพาะด้าน

ความรู้สึกและอารมณ์ เช่น ความแออัด ความรู้สึกปลอดภัย ความพึงพอใจ เป็นต้น โดยพิจารณาค่าขีดความสามารถในการรองรับที่เหมาะสมที่สุดเป็นค่าพิสัยเดียว

1.4.6 ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and cultural carrying Capacity for tourism, SCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดต่อช่วงเวลาที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวจนชุมชนเกิดความรู้สึกอึดอัด และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในทางลบ

1.4.7 ขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านกายภาพ (Physical carrying capacity for tourism, PCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดต่อช่วงเวลาที่ดินที่หรือพื้นที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ โดยยังสามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวตามต้องการได้

1.4.8 ขีดความสามารถด้านการจัดการหรือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Managerial and facility carrying capacity for tourism, FCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สิ่งอำนวยความสะดวกจะสามารถรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับที่ยอมรับไม่ได้และระบบการจัดการต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในการมาเยือนและใช้บริการในระดับดี

1.4.9 ขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านนิเวศวิทยาหรือด้านสิ่งแวดล้อม (Ecological carrying capacity for tourism, ECC) หมายถึง ค่าสูงสุดของผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ที่สามารถยอมให้เกิดขึ้นได้โดยสิ่งแวดล้อมไม่เสื่อมโทรม (IUCN/UNEP/WWF, 1991) ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาจได้รับผลกระทบจากมนุษย์ทั้งจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว เช่น ขยะในแหล่งท่องเที่ยวอาจมาจากนักท่องเที่ยวและมาจากชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น น้ำเสียจากชุมชนที่มีการดำเนินการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.4.10 ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity for tourism, EconTCC) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะสามารถให้ผลตอบแทนที่มีความเหมาะสมที่สุดในด้านเศรษฐกิจ และจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้คุ้มค่ากับจำนวนการลงทุนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

1.4.11 การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยการรวมกลุ่มกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาให้เกิดรายได้เสริมและพัฒนาชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ภายใต้หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.4.12 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยตั้งอยู่บนระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ ใน

ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยผลิตผลทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องสอดคล้อง กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวให้น้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพรเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยคำนึงจากบริบทของพื้นที่ศึกษาและประเด็นปัญหาในการวิจัย ทีมวิจัยใช้กระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น บริเวณบ้านพักโฮมสเตย์ เขตการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมนันทนาการทางน้ำบริเวณเกาะคราม และเขตการใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติบริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะพิทักษ์

1.5.1.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาในครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ และชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม

1.5.1.3 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาทบทวนและขยายผลจากงานวิจัยเดิมในเรื่องขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว โดยเพิ่มเติมการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรในการนำข้อมูลไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนติดตามประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนี้

1.5.1.3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวด้านสังคมจิตวิทยา วัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาปริมาณการใช้ประโยชน์ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับต่อไป

1.5.1.3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น การรับรู้ ข้อมูลทางการเงิน พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสังคม

จิตวิทยา และอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ

1.5.1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้ มีระยะเวลา 12 เดือน

1.5.2 ประชากรและขนาดประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ประชากรท้องถิ่นชุมชนเกาะพิทักษ์ จำนวน 36 ชุด 2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด

1.5.3 เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ได้แก่ 1) แบบบันทึกขนาดพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก 2) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว 3) แบบสัมภาษณ์ระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมและเศรษฐกิจ 4) แบบฟอร์มบันทึกรายรับ-รายจ่าย (บัญชีครัวเรือน) 5) แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียน และ 6) แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ พิจารณาตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

ประเมินพื้นที่ศึกษาชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และการสำรวจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.6.1 ด้านสังคมจิตวิทยา และสังคมวัฒนธรรม บรรยายเชิงพรรณนาด้วยสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression) นำเสนอในรูปของตารางประกอบการอธิบายข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน คือการคำนวณหาอัตราภาคขั้น เพื่อแปลผลคะแนนในแต่ละช่วงข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert scale และการรับรู้ด้านความแออัด มีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Thurstone's Scale ให้สเกลคำตอบเป็น 11 ระดับ วิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือ (reliability) ด้วยวิธีการของ Cronbach (1972) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) แล้วจึงปรับแก้แบบสอบถามตามผลการวิเคราะห์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงในพื้นที่

1.6.2 ด้านเศรษฐกิจ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่ายโดยการสังเคราะห์เนื้อหาอัตราการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การจ้างงาน คุณภาพชีวิต และความสุขของประชาชนท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทางเศรษฐกิจโดยการวัดจากทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยอีกทางหนึ่ง เพื่อสรุปผลการดำเนินธุรกิจได้รับจากการท่องเที่ยวว่าเกิดการหมุนเวียนของเงินในระบบและจะสร้างรายได้ภายในแหล่งท่องเที่ยว

1.6.3 การแปรผลข้อมูล และนำเสนอผลกำหนดระดับขีดความสามารถการรองรับได้ โดยมีปัจจัยชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา และกำหนดปัจจัยชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจ กำหนดขีดความสามารถสูงสุดและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับทางการท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางและมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 หลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity: TCC)

2.3 พื้นที่ศึกษา

2.4 บทเรียนขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์ที่ผ่านมา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากกระแสของคนในสังคม ที่เกิดความตื่นตัว เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความเป็นประชาธิปไตยของสังคมไทย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางการพัฒนามากขึ้น การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยการเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมกัน ของคนในสังคม ประกอบกับการที่กระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อให้เกิดความตื่นตัว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะนำพาผู้คนต่างวัฒนธรรม ให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน สร้างความเข้าใจที่แท้จริง และสร้างพันธมิตรในการพัฒนาสังคม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีการจัดการด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและการใช้รายได้ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ เป็นการเกี่ยวข้องกันระหว่างการอนุรักษ์ ธุรกิจ และการพัฒนาชุมชน อุไรพรรณ (2544) พจนา (2546) กล่าวเพิ่มเติมว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการจัดการโดย

ชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่ทำให้ชุมชนสามารถที่จะจัดการและกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายน่าสนใจ และน่าดึงดูดใจ อาทิ การเดินป่า ล่องแก่ง พายเรือ ตั่งแคมป์กลางป่า ชีจักรยาน ดูนก ดูผีเสื้อ ดูหิ่งห้อย ดำน้ำดูปะการัง รวมถึงการเยี่ยมชมและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ศิลป์และประวัติศาสตร์สังคม หรือมีการชมการแสดงพื้นบ้านทั้งในรูปแบบของละคร การละเล่น และการฟ้อนรำที่ดำเนินการและจัดแสดงโดยคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีกิจกรรมเสริมเพื่อศึกษาและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน โดยอาจจัดให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวพำนักร่วมกับชาวบ้าน หรือพักในหมู่บ้าน แต่แยกที่พักออกจากครอบครัวของชาวบ้าน เช่น ที่พักกระท่อมกลางนา กลางไร่ หรือในสวน เป็นต้น ขณะพำนักร่วมจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ เช่น 1) การร่วมกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เก็บผัก หาปลา 2) การเรียนรู้เรื่องงานหัตถกรรม ได้แก่ การจักสาน ทอผ้า 3) การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การนวดแผนโบราณ การรักษาโรคแบบพื้นบ้าน การทำอาหารพื้นบ้าน การเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นของท้องถิ่น เป็นต้น 4) การร่วมกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีที่สำคัญของชุมชน (จุฑาทิพย์ และรุ่งทิพ ,2545)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการดำเนินการในรูปแบบขององค์กรชุมชน ซึ่งอนุชาติและอรทัย (2541) กล่าวว่าองค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนนับเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนากระบวนการของการพัฒนา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการขยายฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน และพจนา (2546) สรุปในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าการท่องเที่ยวที่มีการจัดการโดยชุมชน จำเป็นต้องมีองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงานเนื่องจากลักษณะงานต้องติดต่อสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานภายนอกที่ต้องประสานความร่วมมือด้วย หากชุมชนไม่จัดตั้งองค์กรที่ชัดเจน หรือบอกได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้โครงสร้างขององค์กรใดในชุมชนก็จะทำให้เกิดความสับสนได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่นำชื่อของชุมชนมาเป็นภาพลักษณ์หนึ่งขององค์กร นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรส่วนร่วมของชุมชน ยิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างรูปแบบการบริหารงานองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งจุฑาทิพย์ และรุ่งทิพ (2545) สรุปว่าองค์กรชุมชนจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางได้นั้นจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรโดยมีแนวคิดของการช่วยเหลือตนเอง และต้องดำเนินการโดยสมาชิกเองและมีรูปแบบที่เหมาะสม กล่าวคือสมาชิกต้องสามารถที่จะเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการในการดำเนินการ และได้รับการแบ่งปันประโยชน์จากการจัดการนั้นอย่างยุติธรรมซึ่งสอดคล้องกับ ดรธรณี (2545) ที่สรุปไว้ในหลักการของ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นมีด้วยกัน 3 ด้าน ดังนี้

1. เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในท้องถิ่น 2) ก่อให้เกิดการจ้างงานท้องถิ่น รวมถึงลดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อเป็นแรงงานในเมืองของประชาชนท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่น

2. เป้าหมายทางสังคม ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่น 3) ก่อให้เกิดองค์ความรู้ และทักษะที่เพิ่มเติมขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมระหว่างชุมชน หน่วยงานภายนอกและนักท่องเที่ยว 4) ก่อให้เกิดการกระชับความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยผ่านการทำงานร่วมกัน 5) ก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น 6) ลดการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมีรายได้พอเพียง รวมถึงสร้างอาชีพในท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ากลับไป

3. เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและไม่เสื่อมโทรม 2) คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและเป็นระเบียบ 3) เกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมตามมา 4) ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานต่างๆ 5) ทำให้เกิดแนวร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ และ 8) การสร้างบ้านเรือนยื่นออกไปในทะเล ซึ่งนักท่องเที่ยว อาจเป็นกำลังสำคัญให้ประชาชนท้องถิ่น ในการรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น

อำนาจ (2560) กล่าวว่า การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกการหนุนเสริมที่เฉพาะกับบริบทพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เกิดองค์ความรู้สำหรับจัดการการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับจังหวัด และระดับภาค มีกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการแบบองค์รวมในการขับเคลื่อน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาภายใต้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีเป้าหมายเชิงการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน มุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องคนและทรัพยากรเป็นกลไกการขับเคลื่อน 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 “พี่ดูแลน้อง เพื่อนดูแลกัน” ขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน มิติที่ 2 หนุนเสริม เติบโตเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว มิติที่ 3 ตลาดบนฐานวิถีชาวบ้านผสมผสานเทคโนโลยี และมิติที่ 4 ขับเคลื่อนชุมชนเพิ่มพูนมาตรฐานการบริหารจัดการสู่ระดับภาคได้และประเทศ สรุปผลดังนี้

1) “พี่ดูแลน้อง เพื่อนดูแลกัน” ขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน วัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งเป็นการร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนสมาชิกภายในเครือข่าย และขยายแนวคิดดังกล่าวสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ โดยดำเนินการสอดคล้องกับกลยุทธ์การขยายแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1.1) ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อหวังให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือปกป้องทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ โดยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การประชุมครั้งต่อไป

1.2) การศึกษาดูงานบทเรียนจากชุมชนพี่ ควบคู่กับการร่วมวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งบทเรียนในครั้งนั้นนำไปสู่การกำหนดกรอบโครงสร้างองค์กร และการเรียนรู้ฐานทรัพยากรของชุมชนผ่านประสบการณ์จากคณะกรรมการเครือข่ายฯ

1.3) เติมเต็มบทเรียนผลกระทบทางการท่องเที่ยวและแนวทางการจัดการ ด้วยประสบการณ์“ชุมชนพี่สู่ชุมชนน้อง” พร้อมหนุนเสริมด้วยวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคล ซึ่งบทเรียนที่ชุมชนได้เรียนรู้คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ได้แก่ คุณภาพน้ำ ขยะทั่วไปและขยะอินทรีย์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น ความขัดแย้ง การเห็นประโยชน์ตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น และด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของผู้มาเยือนต่อด้านต่างๆ ควบคู่กับการเรียนรู้แนวทางการจัดการอย่างยั่งยืนและการพึ่งตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2) หนุนเสริม เติมเต็มเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวงรอบโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพของพื้นที่และกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน วิธีการทำงานให้แกนนำชุมชน นักวิชาการ นักการตลาด หรือสื่อมวลชนที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวร่วมเดินทางท่องเที่ยวภายในเส้นทางฯ และให้ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว ระยะทาง การเดินทางที่สามารถเชื่อมโยงภายในโครงข่ายฯ การส่งต่อนักท่องเที่ยวและความสัมพันธ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งส่งเสริมเส้นทางให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3. ตลาดบนฐานวิถีชาวบ้านผานเทคโนโลยี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อประเภทต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของสมาชิกเครือข่าย เช่น จัดทำทำเนียบ

แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน การทำปฏิทินและคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนด้วยช่องทางต่างๆ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างนักผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการเผยแพร่ข้อมูลจะต้องให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีการวางแผนและเตรียมตัวในการเดินทางซึ่งมีผลต่อคุณภาพประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้น การพัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพื้นฐานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรม ราคา สถานที่ติดต่อ เป็นต้น ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคลากรในองค์กรชุมชนทั้งในระดับพื้นที่และระดับเครือข่าย นอกจากนี้ กระบวนการวิจัยยังศึกษาครอบคลุมด้านสถิตินักท่องเที่ยวและพฤติกรรมการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมคุณค่าและสร้างมูลค่าให้กับการทำงานขององค์กรเครือข่ายฯ

4. ขับเคลื่อนชุมชนเพิ่มพูนมาตรฐานการบริหารจัดการสู่ระดับภาคใต้และประเทศ วัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับภาคใต้และประเทศ ซึ่งหวังให้เกิดการปฏิบัติการร่วมระหว่างเครือข่ายฯ จังหวัดต่างๆ และนำไปสู่การจัดตั้งองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ และระดับประเทศ สรุปลเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย ดังนี้

4.1) พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน 14 จังหวัดภาคใต้ เพื่อสามารถพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาสู่ระดับสากลตาม 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวภาคใต้ 3) ยุทธศาสตร์การตลาดและประชาสัมพันธ์ และ 4) ยุทธศาสตร์การตลาดและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติการร่วมระหว่างเครือข่ายฯ จังหวัดต่างๆ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีและสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม

4.2) พัฒนาเครือข่ายนักวิชาการรับใช้สังคมภาคใต้ โดยการประชุมปฏิบัติการร่วมกัน 21 สถาบันการศึกษา ภายใต้แนวคิด ขบวนการ “ธรรม” ได้แก่ “ธรรมมา” แนะนำตัวเองและเล่าสู่กันฟังเกี่ยวกับผลงานวิชาการที่ผ่านมา “ธรรมะ” เชิญชวนปฏิบัติการร่วมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการทำงานของนักวิชาการรับใช้สังคมภาคใต้ และ “ธรรมไม่จำกัด” พัฒนาโจทย์ร่วมกันในเครือข่ายระดับภาค จังหวัด และชุมชน โดยร่วมแชร์ประสบการณ์การทำงานเพื่อให้เกิดปฏิบัติการร่วมในอนาคต ซึ่งประเด็นที่จะสามารถขับเคลื่อนไปสู่การทำงานหนุนเสริมภาคประชาชนตามภาระงานหลักของอาจารย์ในสถาบันการศึกษา ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านการประชุมวิสามัญร่วมกันแบบสัจจกรภายในสถาบันการศึกษาที่เป็นสมาชิก หรือภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ กระบวนการประชุม

ดังกล่าวถือเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและประสบการณ์การทำงานเพื่อสร้างโอกาสการปฏิบัติการร่วมกัน

ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มีหลักการและขั้นตอนในการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม ความงามทางสุนทรียภาพ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประชาชนท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการภายใต้รูปแบบของการจัดตั้งองค์กรชุมชน และยกระดับเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นเครื่องมือในการขยายฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยการจัดการดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ดังนั้น หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จะนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity: TCC)

กระบวนการศึกษาเพื่อกำหนดระดับของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว มีจุดเริ่มต้นจากการศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวกับความยั่งยืนของระบบนิเวศ ซึ่ง CAMP (1999) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้จากการพัฒนาการท่องเที่ยว คือการพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น โดยไม่เปลี่ยนแปลงระบบนิเวศเดิมหรือสร้างความต่อเนื่องในการใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในขณะที่ Mathieson และ Wall มองขีดความสามารถการรองรับได้ที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ที่เข้าไปในพื้นที่ที่มากที่สุดแล้วไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของประชาชนท้องถิ่น

องค์การการท่องเที่ยวระดับโลก (World Tourism Organization :WTO) (1984) ได้ให้แนวคิดโดยกล่าวไว้ว่าขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวนั้น เป็นจำนวนผู้คนที่สามารถอยู่ในทุกเวลาที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเพียงพอสำหรับความต้องการที่เกิดขึ้น และจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อความจำเป็นพื้นฐาน รวมถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนท้องถิ่น ขณะที่ CAMP (1999) ได้นำเสนอแนวทางของขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่จากการพัฒนาการท่องเที่ยวคือจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรชีวกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการทำลายความพึงพอใจและประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้น ชีตความสามารถการรองรับได้ด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนามากเกินกว่าที่กำหนดแล้วทำให้มีโอกาหรือความเสียหายอย่างมากที่จะทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เสื่อมโทรม ลดความพึงพอใจและคุณภาพประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว จนเกิดผลเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

1. ชีตความสามารถในการรองรับได้ด้านนิเวศวิทยา (Bio-physical or Ecological Carrying Capacity, ECC) เป็นการกำหนดชีตความสามารถของธรรมชาติที่จะแบกรับผลกระทบจากกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับผลกระทบด้านชีวกายภาพ เช่น ดิน น้ำ สัตว์ป่า และพืชพรรณ เป็นต้น และมีการกำหนดค่าเพื่อรักษาระดับไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นทำลายระบบนิเวศจนกระทั่งเสื่อมโทรมและยากในการฟื้นตัวตามธรรมชาติ Shelby and Heberline (1986) และคณะวนศาสตร์ (2548) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและลักษณะของกิจกรรมท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศไม่เท่ากัน สามารถกระทำได้โดยการวัดระดับการใช้ประโยชน์นันทนาการต่อช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อระบบนิเวศ เช่น ผลกระทบต่อแนวปะการัง และทรัพยากรชายฝั่งจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ การเหยียบย่ำปะการัง การทิ้งสมอเรือ ปริมาณขยะ การลักลอบจับสัตว์น้ำบางชนิด เช่น หอยมือเสือ ปลิงทะเล เป็นต้น โดยระดับของผลกระทบสูงสุดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้นั้น กำหนดขึ้นจากค่ามาตรฐานหรือค่าของผลกระทบสูงสุดที่ยอมรับให้มีได้ในแหล่งท่องเที่ยว

2. ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC) เป็นการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่เนื้อที่หรือพื้นที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ที่ยังสามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการตามต้องการได้ ซึ่งแปรผันไปตามลักษณะของกิจกรรมนันทนาการและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงระดับการใช้ประโยชน์ด้านท่องเที่ยวที่แน่นอนขนาดเนื้อที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการในช่วงเวลาหนึ่งเป็นหลัก มองในมิติด้านขนาดเนื้อที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์เทียบกับค่ามาตรฐานด้านขนาดของเนื้อที่ในการประกอบกิจกรรมที่แต่ละชนิดต้องการใช้ สำหรับชีตความสามารถในการรองรับการในด้านนี้มีลักษณะเดียวกันกับชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านการจัดการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก (Managerial or Facility Carrying Capacity, FCC) (Wolters, 1991) ซึ่งเป็นการคำนึงความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่กำหนด เช่น บ้านพัก พื้นที่นั่งรับประทานอาหาร ท่าจอดเรือ ห้องน้ำ-ห้องสุขา รวมไปถึงน้ำใช้ในการอุปโภค (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2551) (ดรรชนี, 2549)

3. ชีตความสามารถการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม (Social Carrying Capacity: SCC) เป็นการตระหนักเกี่ยวกับการรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ หรือความแออัดที่เกิดขึ้นในพื้นที่

อันจะนำมาซึ่งความขัดแย้งของการประกอบกิจกรรมในพื้นที่และส่งผลถึงระดับความพึงพอใจ ตลอดจนประสบการณ์นั้นหนาแน่นกว่าการที่มีคุณค่าของนักท่องเที่ยว Rischbieter, D. et al (2004) และ Shelby and Heberlein (1986) ได้เพิ่มเติมว่าควรคำนึงถึงจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดต่อช่วงเวลาที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งจมน้ำจืดไม่ได้ กล่าวโดยสรุป ชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม เป็นการศึกษาปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดต่อช่วงเวลาที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นๆโดยชุมชนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ด้านวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เหมาะสมและพึงจะได้รับแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเกิดผลกระทบด้านความรู้สึก พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นน้อยที่สุด เบญจมาศ (2555)

4. ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity for Tourism, PsCC) ซึ่ง Shelby and Heberlein (1986) ให้ความหมายว่า จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่งที่ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้ เป็นการศึกษาด้านสังคมจิตวิทยา บางครั้งจึงเรียกว่า ชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ต้องมีการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าควรจะเป็นเท่าไรจึงจะคงรักษาไว้ซึ่งประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคม ได้แก่ จำนวนคนที่พบเห็น ความรู้สึกแออัด ประเภทหรือลักษณะพฤติกรรมของคนพบเห็นและบริเวณที่พบเห็นคนกลุ่มอื่น เช่น ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสันโดษ ย่อมสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่อหน่วยพื้นที่ต่อเวลาได้น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมืองหรือชนบท แม้ว่าจะมีขนาดเนื้อที่ของแหล่งท่องเที่ยวเท่ากัน เพราะความต้องการความสงบ ความสันโดษของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทแรกมีมากกว่าประเภทหลัง เป็นต้น ขณะเดียวกัน ดร.ชนิ (2549) ให้ความหมายว่า จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่งที่ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยมีการศึกษาใน 4 ประเด็น ได้แก่ ระดับการใช้ประโยชน์ การพบปะผู้คน ความพึงพอใจของผู้มาเยือน และความแออัด ดังนี้

4.1) ระดับการใช้ประโยชน์ (Use Level) ระดับการใช้ประโยชน์วัดจากจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งจะมีค่าเฉพาะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง โดยวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ในทุกกิจกรรมไม่เฉพาะผู้ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในภาพรวมเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดจุดในการวัดปริมาณการใช้ประโยชน์ วิธีการวัด และหน่วยในการวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีหน่วยในการวัดเป็นจำนวนคนต่อช่วงเวลา

4.2) การพบปะผู้คน (Encounter, Contact) ปริมาณผู้ใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ซึ่งจะส่งผลต่อปัจจัยด้านจิตวิทยาอื่นๆ เช่น ความรู้สึกแออัด ความเป็นส่วนตัว ดังนั้น จึงต้องทราบปริมาณหรือความถี่ของการพบปะผู้คน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้ประโยชน์กับความถี่ของการพบปะผู้คนก็มี

ความสำคัญ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีลักษณะแปรผันตามกัน คือ ยิ่งมีปริมาณการใช้ประโยชน์มาก ก็มีโอกาสในการพบปะผู้คนมาก

4.3) ความพึงพอใจของผู้มาเยือน (Visitor Satisfaction) การวัดระดับความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการซึ่งสัมพันธ์กับระดับการใช้ประโยชน์และการพบปะผู้คน เพื่อบอกถึงขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา

4.4) ความรู้สึกแออัด (Crowding) การแสดงการรับรู้หรือความรู้สึกที่มีต่อความหนาแน่นของจำนวนคนต่อพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง โดยปกติจะมีการวัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากการวัดความหนาแน่น ซึ่งสามารถกำหนดได้เป็นตัวเลขจำนวนคนต่อหน่วยพื้นที่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าความหนาแน่นในระดับนั้นๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกอัดอัดหรือไม่ เพียงใด ซึ่งโดยสรุปแล้วขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา คือ จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่ง ที่ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อขีดความสามารถด้านนี้ ได้แก่ จำนวนคนที่พบเห็น ความรู้สึกแออัด ประเภทหรือลักษณะพฤติกรรมของคนพบเห็น และบริเวณที่พบเห็นคนกลุ่มอื่น (Shelby and Heberlein, 1986)

การวัดขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ในโครงการนี้จะดำเนินการโดยการวัดความรู้สึกมีต่อความหนาแน่นของจำนวนคนต่อพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง และความรู้สึกมีต่อความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้างในจุดท่องเที่ยวต่อพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง โดยวัดในเชิงคุณภาพโดยให้ค่าความรู้สึกแออัด ตั้งแต่ 0 ถึง 9 โดย 0 หมายถึงไม่มีความรู้สึกแออัดที่มีต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและ/หรือต่อสิ่งก่อสร้างในจุดท่องเที่ยว และ 9 หมายถึง ความรู้สึกแออัดมากที่มีต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและ/หรือ ต่อสิ่งก่อสร้างในจุดท่องเที่ยว และเปรียบเทียบกับปริมาณนักท่องเที่ยว/สิ่งก่อสร้างในขณะเก็บข้อมูล เป็นการวัดซึ่งสามารถกำหนดได้เป็นตัวเลขจำนวนคนต่อหน่วยพื้นที่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าความหนาแน่นในระดับนั้นๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกอัดอัดหรือไม่ เพียงใด

5. ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) เป็นการมองผลกระทบที่มีผลมาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลจากการพัฒนานั้นๆ ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ รวมถึงระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นหรือแย่ลงตามกลไกการท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลของพื้นที่นั้นๆ ดรธรณี (2547) ได้จำแนกผลกระทบทางเศรษฐกิจออกเป็น 3 ลักษณะคือ

5.1) ผลกระทบทางตรง หมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว โดยตรงเกี่ยวกับการซื้อสินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อซื้ออาหาร เครื่องดื่ม จ่ายค่าที่พัก เป็นต้น และผู้ประกอบการ

ดังกล่าวนำเงินที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวไปใช้จ่ายต่อไปในรอบแรกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น เป็นเงินเดือน ซื้อสินค้าวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหาร ซ่อมแซมปรับปรุงที่พัก จ่ายภาษี เป็นต้น

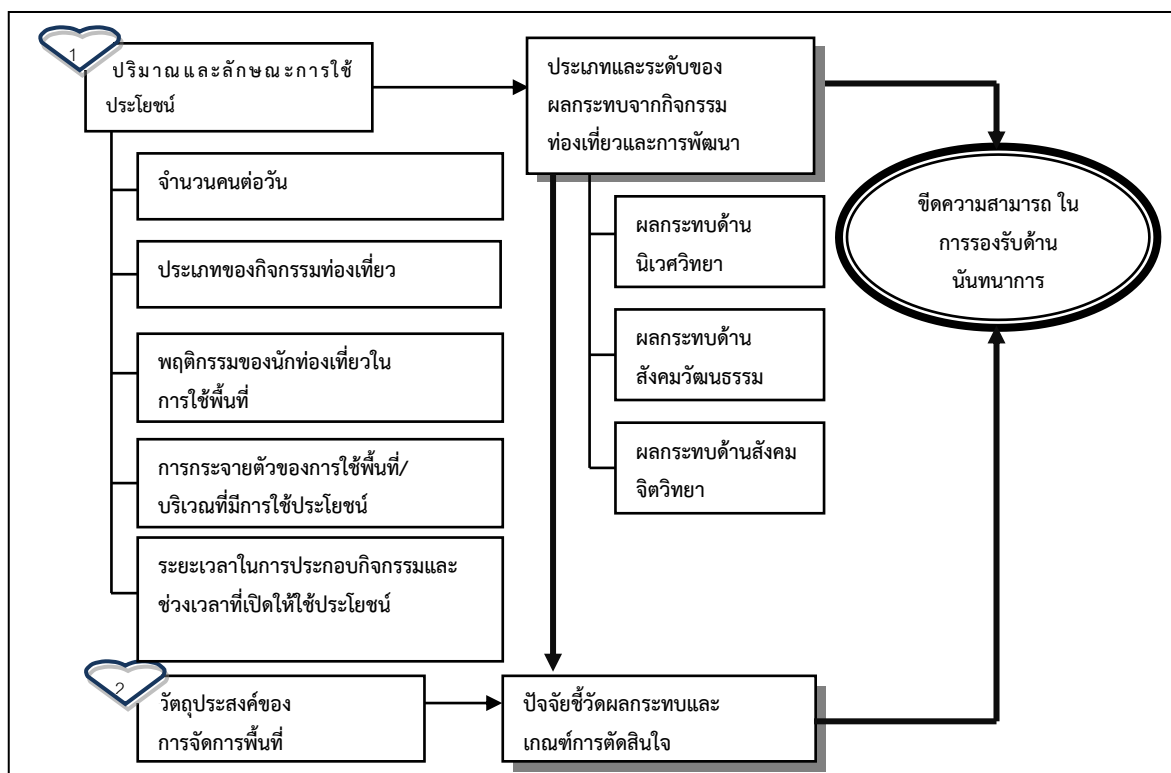
5.2) ผลกระทบทางอ้อม หมายถึงผลกระทบลำดับต่อไปที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลในธุรกิจการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานต่างๆที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในรอบแรกจากการท่องเที่ยว นำเงินที่ได้รับไปใช้จ่ายเพื่อผลิตสิ่งของหรือการบริการมารองรับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการเกษตรที่ผลิตพืชผักและเนื้อสัตว์มาขายให้แก่ผู้ประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น

5.3) ผลกระทบต่อเนื่อง หมายถึงผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมนำเงินไปใช้จ่ายในธุรกิจอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการท่องเที่ยวต่อไป เช่น พนักงานต้อนรับของโรงแรมได้รับเงินเดือนจากเจ้าของโรงแรม จัดเป็นผลกระทบทางตรงจากการท่องเที่ยวต่อการจ้างงานและสร้างรายได้ แต่เมื่อพนักงานต้อนรับได้รับเงินเดือนมาแล้วนำมาจ่ายเป็นค่าซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัว ธุรกิจซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวจึงเป็นธุรกิจที่ได้รับผลต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เพราะถ้าหากไม่มีการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขายเสื้อผ้าและเครื่องประดับ พนักงานต้อนรับก็จะไม่ได้รับการจ้างและได้รับเงินเดือน และท้ายที่สุดไม่มีเงินจ่ายซื้อเสื้อผ้า ธุรกิจเสื้อผ้าก็จะขาดผู้มาซื้อทำให้รายได้ลดน้อยลง เป็นต้น

ดังนั้น หากจะทำการประเมินเกี่ยวกับขีดความสามารถการรองรับได้ด้านนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ (2548) ได้สรุปแนวคิดจากเอกสารทั้งหมดข้างต้นว่าการประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวหรือด้านนันทนาการมีองค์ประกอบ 2 ประการที่สำคัญในการพิจารณา คือ

1. ประเภทและระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการใช้พื้นที่เพื่อสนองตอบต่อกิจกรรมนันทนาการและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปริมาณและลักษณะของการใช้ประโยชน์
2. สภาพการใช้ประโยชน์ด้าน นันทนาการที่ต้องการทำให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวหรือเป้าหมายของการจัดการพื้นที่ และการกำหนดปัจจัยและเกณฑ์ในการชี้วัดที่แสดงถึงเป้าหมายที่ต้องการทั้งด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และประสบการณ์นันทนาการ

สามารถสรุปแนวความคิดและแนวทางการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวได้ดังภาพที่ 2 – 1



ภาพที่ 2-1 องค์ประกอบในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว/ นันทนาการ (ดรรรชนี, 2558)

2.3 พื้นที่ศึกษา

ชุมชนเกาะพิทักษ์ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร มีเนื้อที่ประมาณ 712 ไร่ มีชุมชนอาศัยอยู่จำนวน 52 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักในการทำประมงพื้นบ้าน วางลอบหมึก อวนปู เลี้ยงหอยแมลงภู่ อาชีพรองลงมา คือ การทำสวนมะพร้าว ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาจะต้องขึ้นมาประกอบกิจกรรมบนฝั่งเกาะพิทักษ์ นับเป็นหมู่บ้านเดียวของจังหวัดชุมพร มีเนื้อที่เป็นเกาะทั้งหมด โดยอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 1 กิโลเมตร

ที่มาของชื่อเกาะพิทักษ์นั้น ไม่ได้มีหลักฐานที่เป็นเอกสารบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเพียงการเล่าขานสืบต่อกันมาว่า “ ปู่เดช หนีคดีความจากผืนแผ่นดิน แล่นเรือมุ่งหน้าสู่ท้องทะเล เพื่อหวังจะหาที่พักหลบหนีการจับกุม ระหว่างล่องลอยอยู่กลางเกลียวคลื่นเข้าใกล้เกาะแห่งหนึ่งเกิดได้ยินเสียงร้องตะโกนให้ขึ้นเกาะ ปู่เดชจึงล่องเรือเข้าไป แต่กลับไม่พบแม้ร่องรอยการอยู่อาศัยของผู้นั้น ปู่เดชคิดว่านั่นคือเสียง “ผีตก” ที่เชิญชวนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานจนกลายเป็นต้นตระกูลของเกาะพิทักษ์แห่งนี้

หรืออีกสมมติฐานหนึ่งเล่าขานสืบต่อกันว่า สมัยก่อนเมื่อมีลมมรสุมกลางท้องทะเล เรือสำเภาบรรทุกสินค้า และเรือประมง ต่างก็อาศัยเกาะเล็กๆ แห่งนี้ เป็นที่หลบภัย เพื่อรอคลื่นลมสงบอยู่เป็นประจำ จนกะลาสีต่างเรียกเกาะแห่งนี้ว่า “ ที่พัก ” เมื่อเวลาผ่านไปไม่ว่าจะเป็นคำว่า “ ผีพัก ” หรือ “ ที่พัก ” ในอดีต อาจมีการเรียกเพี้ยนจนกลายมาเป็นชื่อ “ เกาะพิทักษ์ ” ชุมชนชาวประมงที่มีการจัดการการท่องเที่ยวจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และมั่งคั่งไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันนั่นเอง

ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนก็คือ เรื่องของการต่อสู้เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรทางทะเล รอบ ๆ เกาะพิทักษ์ ซึ่งทำให้ชุมชนเกาะพิทักษ์ได้รับรางวัล “หมู่บ้านอนุรักษ์ชายฝั่งทะเลดีเด่น” ในปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์ยังได้หันมาประกอบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวและได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนบน

การพัฒนาการก่อเกิด

การท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ เริ่มต้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2539 โดยแนวคิดของผู้ใหญ่บ้าน (นายอำพล ธานีครุฑ) ได้ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยการ “ ลด ละ เลิก ” การใช้เครื่องมือทางการประมงแบบทำลายล้าง ทำให้สัตว์น้ำในพื้นที่หายากและเริ่มหมด พร้อมจัดตั้งโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นอีกหลายโครงการ รวมทั้งแนวคิดที่จะนำการท่องเที่ยวมาเป็นอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน ซึ่งครั้งแรกชาวบ้านไม่เชื่อว่าจะทำการท่องเที่ยวในชุมชนได้จริง เพราะมองไม่เห็นที่ชุมชนมีอะไรน่าสนใจ ผู้ใหญ่บ้านจึงสร้างสถานการณ์ขึ้น โดยประกาศว่าผู้ใดสนใจไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ให้ลงชื่อในสมุด ปรากฏว่าชาวบ้านลงชื่อทุกคน หนึ่งในอาทิตย์ผ่านไป ผู้ใหญ่บ้านได้เรียกประชุมอีกครั้ง และซักถามลูกบ้านว่าทำไมถึงอยากไปเที่ยวเชียงใหม่ ทุกคนตอบว่า “ ไม่เคยไป อยากไปดูว่ามีอะไร ” ผู้ใหญ่บ้านอธิบายว่า “ คนข้างนอกก็เหมือนกับเรา ที่อยากมาเที่ยว เพราะอยากรู้ว่าพื้นที่มีอะไรน่าสนใจ ” เหตุการณ์ดังกล่าวกระตุ้นให้ชาวบ้านเริ่มเปิดใจให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านเพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจึงเริ่มขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เห็นเป็นตัวอย่าง โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนขณะนั้นคือ ญาติๆ และเพื่อนๆ ลูกที่เรียนต่างจังหวัดกลับมาเที่ยวบ้านในช่วงปิดเทอม การมาเที่ยวแต่ละครั้ง ได้ขอความร่วมมือให้ช่วยสนับสนุนเงินเพียงคนละ 100 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหาร ดูแลที่พัก และอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ซึ่งทุกคนยินดีที่จะจ่าย ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในครัวเรือน ที่แสดงรายละเอียดต้นทุน กำไร เพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน

ปี พ.ศ. 2542 การท่องเที่ยวในชุมชนมีความชัดเจนขึ้น แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ผู้ใหญ่บ้านได้จัดกิจกรรมพัฒนาเกาะ โดยเชิญทุกภาคส่วนมาร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน นักศึกษา และชาวบ้านทั่วไป โดยเฉพาะสื่อต่างๆ เช่น นักข่าว หนังสือพิมพ์ ทีวี เป็นต้น หลัง ปี พ.ศ. 2545 ท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ก็ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จากเดิมเป็นการท่องเที่ยวในวงแคบๆ ระหว่างเพื่อนฝูงและเครือญาติ มีการเก็บค่าบริการเพียงคนละ 100 บาท พัฒนาขึ้นเป็น 550 บาท จนกระทั่งปัจจุบันอยู่ในราคา 800 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อและเรือรับส่ง)



ภาพที่ 2 - 2 แผนที่เกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพิทักษ์ มีการให้บริการการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home stay) และห้องพักรส่วนตัว
2. การท่องเที่ยวโดยศึกษาวิถีชีวิต เช่น ประมงพื้นบ้าน การทำสวนมะพร้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำของที่ระลึก การชมวิถีชีวิตท้องถิ่น เป็นต้น
3. การศึกษาดูด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

4. กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ ระยะทาง 1.9 มีจุดชมวิวยักษ์ของเงืงทะเลสามารถมองเห็นหมู่เกาะน้อยใหญ่ ได้แก่ เกาะคราม เกาะคางเสือ เกาะมัดหวาย เกาะหลัง 5 และเกาะเต่า

5. กิจกรรมพายเรือคายัค นักท่องเที่ยวสามารถพายเรือชมทิวทัศน์ในบริเวณชุมชนเกาะพิทักษ์และรอบๆเกาะพิทักษ์

6. กิจกรรมตกปลา/ ตกหมึกรอบเกาะพิทักษ์ สามารถติดต่อเช่าเรือพร้อมอุปกรณ์ได้

7. กิจกรรมดำน้ำ บริเวณเกาะคราม นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็น ปะการัง หอยมือเสือ ปลา และสัตว์ทะเลที่มีความหลากหลายค่อนข้างสูง

8. ชมสินค้าของที่ระลึก ในชุมชนเกาะพิทักษ์มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารแห้ง (แสดงในตาราง 2-1)

ตารางที่ 2 - 1 แสดงรายการนำเที่ยวเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

รายการกิจกรรมท่องเที่ยว	อัตราค่าบริการ (บาท/คน)	ช่วงเดือนประกอบ กิจกรรม
พักค้างโฮมสเตย์ (Home stay)		ตลอดปี
* เรือรับส่ง ที่พัก 1 คืน อาหาร 3 มื้อ (บุฟเฟต์)	800	
* เรือรับส่ง ห้องพักร่วมตัว 1 คืน อาหาร 3 มื้อ (บุฟเฟต์)	1,000	
กิจกรรมไต่หมึก		มกราคม –ตุลาคม
* เรือบริการ จำนวน 10-12 คนต่อลำ เป็นเวลา 2- 3 ชั่วโมง	1,000	
กิจกรรมดำน้ำ ดูปะการังเกาะคราม		มกราคม –ตุลาคม
* เรือบริการ จำนวน 10-12 คนต่อลำ เป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง (ไม่รวมอุปกรณ์ดำน้ำ)	1,000	
* ชุดอุปกรณ์ดำน้ำ (เสื้อชูชีพ และ snorkel)	50	
กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติ (Trail)		ตลอดปี
* เดินชมธรรมชาติ และวิถีชีวิตรอบเกาะรอบสั้น ระยะทาง 800 เมตร (วงรอบเล็ก)	-	
* เดินชมธรรมชาติ และวิถีชีวิต รอบเกาะ ระยะไกล ระยะทาง 1.9 กิโลเมตร (วงรอบใหญ่)	-	
กิจกรรมร่วมพิทักษ์โลก ... เสมือนหนึ่งเป็นบ้านของท่าน		ตลอดปี
* ปั่นจักรยานรีย้ บอล (EM-BALL) ...มุมเล็กๆ ที่ร่วมด้วยช่วยกันอนุรักษ์น้ำ	-	ตลอดปี

ตารางที่ 2 - 1 แสดงรายการนำเที่ยวเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

รายการกิจกรรมท่องเที่ยว	อัตราค่าบริการ (บาท/คน)	ช่วงเดือนประกอบ กิจกรรม
* ปีนูกา 1 ต้น 1 ชีวิต ครั้งที่เกาะพิทักษ์	-	ตลอดปี
* ศึกษาเรียนรู้ฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	-	ตลอดปี
* ชมทะเลแหวก (น้ำขึ้น - น้ำลง)	-	มีนาคม-กันยายน
* ชมโลมาสีชมพู	-	มิถุนายน
* ประเพณีวิ่งแหวกทะเล	-	มิถุนายน
* กิจกรรมเจาะหอย	-	มกราคม -ตุลาคม
ผู้ใหญ่บ้าน อำพล ธาณีครุฑ เลขที่ 32 หมู่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร 86150 โทรศัพท์ 0-1093-1443, 0-9018-0644		

หมายเหตุ มีบริการรับฝากรถบนฝั่ง

- ประเพณี วัฒนธรรม

กิจกรรมวิ่งแหวกทะเล “หนึ่งเดียวในสยาม...ลุยน้ำข้ามทะเล...เอกลักษณ์ของเกาะพิทักษ์” ช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี จะมีประเพณี “วิ่งแหวกทะเล” จากฝั่งข้ามไป “เกาะพิทักษ์” โดยการวิ่งลุยน้ำทะเลลึกประมาณหัวเข่า ถือเป็นกิจกรรมที่สร้างสีสัน และความบันเทิงให้กับผู้คนจากทั่วสารทิศ นับเป็นการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย และยังถือเป็นการประชาสัมพันธ์เกาะพิทักษ์ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชุมพรด้วย

- ประเพณีสวดหาด หรือทำบุญเกาะประจำปี

ช่วงเดือนกันยายนของทุกปี เกาะพิทักษ์จะจัดให้มีการขอขมาแม่น้ำ พ่อขุนทะเล แม่นางเชิงกระ โดยทุกหลังคาเรือนจะปั้นหุ่นของบุคคลในครัวเรือนให้ครบ แล้วตัดเล็บมือ เศษผม ใส่ลงไปในหุ่น (ปั้นด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้ง) เสร็จจากพิธีสวดพยานักษ์ ตัวแทนชาวบ้านก็นำหุ่นมาวางไว้เพื่อเตรียมการลอยลงทะเล ก็ถือเป็นอันเสร็จพิธี ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมพิธีเช่นเดียวกับประชาชนบนเกาะพิทักษ์

- เป้าหมายการจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนที่ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ โดยการ ลด ละ เลิก การทำการประมงแบบล้างผลาญ ซึ่งมีผลทำให้คนในชุมชนขาดรายได้ในส่วนหนึ่งไป จึงได้นำการท่องเที่ยวเข้ามาเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนที่ยังคงทำอาชีพทำการประมงและยังคงรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลควบคู่กันไป

- การประชาสัมพันธ์
- การบอกต่อนักท่องเที่ยวที่เคยมาเยือน เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์แล้วก็จะเดินทางกลับมาเป็นหนที่สองและจะบอกต่อคนอื่นมาด้วย
- เกาะพิทักษ์ได้รับความนิยมในการทำสารคดีท่องเที่ยวต่างๆ ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นรายการทางโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้เกาะพิทักษ์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง
- การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมปิดอ่าว การจัดกิจกรรมวิ่งข้ามทะเลแหวกมายังเกาะพิทักษ์ เป็นต้น
- ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จากการนำเสนอภาพและเรื่องราวโดยนักท่องเที่ยวที่มาเยือน
- ประสบการณ์รับนักท่องเที่ยว
- นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์ส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่มตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยมีทั้งลักษณะของกลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง กลุ่มคณะที่ทำงานหรือคณะศึกษาดูงาน
- ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์จะมีสองลักษณะคือนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป (ร้อยละ 60) และอีกกลุ่มหนึ่งก็คือคณะทัศนศึกษาหรือคณะดูงาน(ร้อยละ 40) ที่เข้ามาศึกษา และกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีการจองที่พักล่วงหน้า มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และมีการปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสม และส่วนใหญ่จะกลับมาเยือนซ้ำ
- ปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะพิทักษ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2552 สถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยือนมีจำนวนหมื่นกว่าคน ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 9 ล้านบาท
- ชุมชนมีการพัฒนามาตรฐานที่พักและบริการเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยือน
- คณะศึกษาดูงานที่เดินทางเข้ามายังเกาะพิทักษ์ส่วนใหญ่ก็จะเข้ามาเรียนรู้ในเรื่องการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- การเข้าไปอยู่ในเครือข่าย
- เครือข่ายจากภูผา สุ่มหานที ซึ่งเป็นเครือข่ายของชุมชนและองค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร ซึ่งมีการพบปะ พูดคุยและทำ

กิจกรรมร่วมกันอยู่อย่างบ่อยครั้ง ทำให้ชุมชนเกาะพิทักษ์ได้มีการพัฒนาความรู้ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในเครือข่ายนี้

- เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เป็นเครือข่ายที่เป็นการรวมตัวกันของชุมชนที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วทั้งจังหวัดชุมพรในทุกอำเภอ มีการจัดประชุมขึ้นอย่างต่อเนื่องและบทบาทในการช่วยเหลือกัน เครือข่ายเป็นอย่างดี มีการแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวกันอย่างต่อเนื่อง เช่น จากเกาะพิทักษ์ไปยังชุมชนคลองเรือจากเกาะพิทักษ์ไปยังบ้านลุงนิลหรือบ้านกำนันเครือดี เป็นต้น

2.4 สรุปผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์ที่ผ่านมา

ขอบเขตงานวิจัยของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มุ่งเน้นการศึกษาทบทวน และขยายผลงานวิจัยเรื่องขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว ครอบคลุมด้านนิเวศ สังคมจิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านกายภาพ เพื่อสร้างมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

พ.ศ. 2554- 2555 มีการวิจัยเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และคณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสถานการณ์ ผลกระทบ และประเด็นชี้วัดเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการท่องเที่ยว 4 ด้านคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่ และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการถอดบทเรียนร่วมกับชุมชน และดำเนินการทดลอง/ เก็บข้อมูลตามประเด็นที่ก่อให้เกิดผลกระทบ โดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์อย่างง่าย และทางสังคมในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพน้ำเบื้องต้น แบบบันทึกขยะ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน และแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างกลไกเฝ้าระวังผลกระทบที่เหมาะสมต่อการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว และชุดความรู้ด้านการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “คิดร่วม ทำร่วม ต่อยอดร่วมกัน” สรุปผลการศึกษา ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยชี้วัด

จากผลการสำรวจข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และรวบรวมสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงผลกระทบที่ผ่านมา ผู้ศึกษาได้สรุปปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ ด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยว โดยใช้ค่ามาตรฐานด้านขนาดเนื้อที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ (outdoor recreation space standard) และกิจกรรมบางประเภทอาจ

ต้องกำหนดค่ามาตรฐานเองจากการสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่หรือผลงานวิจัยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2 - 2

ตารางที่ 2 - 2 แสดงปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ ด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	หน่วยการวัด	มาตรฐานชี้วัด
1. ชยะ		
- สภาพภูมิทัศน์ - ปริมาณชยะ - ช่องทางการจัดการชยะ	- ความรู้สึก/การรับรู้ - กก./ คน/ วัน - ตั้งเกณฑ์ตัดสินใจถึงระดับที่ยอมรับได้	- สามารถกำจัดชยะได้หมดเกิดสภาพภูมิทัศน์ที่น่าดู - อัตราชยะจากนักท่องเที่ยวไป-กลับ 0.02-0.06 กก./คน-วัน^{1/} - อัตราชยะจากนักท่องเที่ยวค้างแรม 0.06-0.45 กก./คน-วัน^{1/} - ตั้งเกณฑ์ตัดสินใจถึงระดับที่ยอมรับได้ หรือระดับวิกฤติ โดยเปรียบเทียบกับช่องทางการจัดการชยะ
2. พื้นที่ประกอบกิจกรรม		
- พื้นที่เล่นน้ำ - เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ - พื้นที่ปิกนิก	- การใช้ประโยชน์ในช่วงเวลาเดียวกัน - ตารางเมตร/คน - กิโลเมตร/คน - ตารางเมตร/กลุ่ม	- 16 ตร.ม./คน^{1/} - 15 คน/เส้นทาง 1 กม.^{2/} - 12 ตร.ม./กลุ่ม
3. พื้นที่บ้านพัก		
- พื้นที่พักนอน - ชุดเครื่องนอน	- ตารางเมตร/คน - ชิ้น/คน	- ความกว้างไม่มากกว่า 6 ตารางเมตร/คน^{4/} - จำนวนคนต่อการใช้ ประโยชน์ในช่วงเวลาเดียวกันของพื้นที่
4. พื้นที่ลานจอดรถ		
- ประเภทรถ	- ตารางเมตรต่อคัน	- รถยนต์ส่วนบุคคล 4 ที่นั่ง/ รถตู้ ไม่น้อยกว่า 13.75 ตร.ม./คัน^{4/} - รถทัวร์บริษัทนำเที่ยว 36 ที่นั่ง ไม่น้อยกว่า 63 ตร.ม. /คัน^{4/} - รถจักรยานยนต์ ไม่น้อยกว่า 2.4 ตร.ม./ คัน^{4/}

ตารางที่ 2 - 2 แสดงปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ ด้านนันทนาการ/การท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)

ปัจจัยชีวิตผลกระทบ	ปัจจัยชีวิตผลกระทบ	
5. ห้องน้ำ/ ห้องสุขา	- จำนวนห้อง	- จำนวนคนต่อการใช้ ประโยชน์ในช่วงเวลาเดียวกันของพื้นที่
6. น้ำใช้เพื่ออุปโภค	- ลิตร/วัน	- อัตราการใช้น้ำ 227 ลิตร/คน-วัน ^{4/}
7. สังคมจิตวิทยา		
- การรับรู้ถึงความแออัด	- จำนวนนักท่องเที่ยว	- ผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงความแออัดน้อย จัดว่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับ
- ความพึงพอใจรวม	- ระดับความพึงพอใจ	- ผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมาก จัดว่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับ
- ความรู้สึกปลอดภัย	- รู้สึกปลอดภัย	- ผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกปลอดภัยจัดว่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับ
8. ด้านเศรษฐกิจ		
- รายได้ที่เพิ่มขึ้น	- บาท/เดือน	- บัญชีครัวเรือน (รายรับ -รายจ่าย)
- การจัดสรรรายได้	- สั ด ส่ ว น ก า ร จัดสรรรายได้	- ระบบหุ้น
9. การบริหารจัดการ		
- กระบวนการรับนักท่องเที่ยว	- ระบบคิว	- การจัดการผลประโยชน์
- ด้านกฎระเบียบการปฏิบัติตัว	- ความยืดหยุ่น	- ความเรียบร้อยและปลอดภัยต่อชุมชน
- การบริหารจัดการ	- ความโปร่งใสและเป็นธรรม	- ความเข้มแข็งและสามัคคีในชุมชน

หมายเหตุ ^{1/} พัฒนา มูลพฤษฯ. “อนามัยสิ่งแวดล้อม”.กรุงเทพมหานคร:เอ็น.เอส.แอล พรินติ้ง, 2541.

^{2/} ผศ.ดร.สุจิตร์ พระเมือง. อัตราการเกิดขยะจากนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง, มปป.

^{3/} ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์. ขีดความสามารถในการรองรับได้ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์, 2552.

ที่มา: ^{1/} คณะวนศาสตร์ (2548) ^{2/} คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (2527) ^{4/} เบญจมาศ ณ ทองแก้ว (2556)

2.4.2 เกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

องค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับได้มาประยุกต์ใช้กับการศึกษา และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อตัดสินใจว่าผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นๆอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ โดยแบ่งช่วงชั้นของขีดความสามารถในการรองรับได้ออกเป็น 4 ระดับ (ดรรชนี เอ็มพันธุ์, 2549) ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 2 – 3

ตารางที่ 2 - 3 ระดับผลกระทบและขีดความสามารถในการรองรับได้ (Levels of Impact and Capacity Levels)

ระดับผลกระทบและขีดความสามารถในการรองรับได้ (Levels of Impact and Capacity Levels)	คำอธิบาย
- ระดับที่ไม่มีผลกระทบ/ผลกระทบต่ำ มีปริมาณการใช้ประโยชน์น้อยกว่า 50% (Below Carrying Capacity Level)	- ไม่มีหรือมีผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อย - ระดับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่
- ระดับผลกระทบปานกลาง มีปริมาณการใช้ประโยชน์ 50-80% (At and Approaching Carrying Capacity)	- ผลกระทบจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก - ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้
- ระดับผลกระทบสูง มีปริมาณการใช้ประโยชน์ 81 - 100% (Exceeding Carrying Capacity)	- ผลกระทบจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง - ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่
- ระดับผลกระทบรุนแรง มีปริมาณการใช้ประโยชน์มากกว่า 100% (Over Carrying Capacity)	- ผลกระทบจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับรุนแรง - ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับวิกฤติ เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่

จากการแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็นช่วงดังกล่าวจะทำให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และสามารถเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่และเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติในแต่ละระดับของผลกระทบ ดังนี้

1. ระดับที่ไม่มีผลกระทบ/ ผลกระทบต่ำ ชุมชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางในการควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยชุมชนเอง
2. ระดับผลกระทบปานกลาง ชุมชนสามารถเฝ้าระวังผลกระทบเพื่อรักษาคุณภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวเอาไว้ เอื้อให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจในการมาเยือนแก่นักท่องเที่ยว
3. ระดับผลกระทบสูงและระดับรุนแรง ชุมชนมีการกำหนดมาตรการเฉพาะและเพิ่มความเข้มข้นเพิ่มขึ้นมาใช้ในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่

2.4.3 สรุปขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity)

การประเมินภาพรวมของขีดความสามารถในการรองรับ(Carrying Capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยชี้วัดที่มีความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ ได้แก่ พื้นที่ประกอบกิจกรรม อุปกรณ์เครื่องนอน น้ำเพื่อการอุปโภค พื้นที่ลานจอดรถ ขยะ ห้องน้ำ-สุขา และด้านสังคมจิตวิทยา พบว่าน้ำเพื่อการอุปโภคที่บ่งชี้ระดับการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากของขีดความสามารถในการรองรับได้ (Exceeding CC) รองลงมาคือพื้นที่ประกอบกิจกรรม พื้นที่ลานจอดรถ ห้องน้ำ-สุขา การจัดการขยะ และการรับรู้ถึงความแออัดมีระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางของขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (At & Approaching) สำหรับปัจจัยชี้วัดด้านอื่น ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องนอน และคุณภาพน้ำอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ (below CC) แสดงดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 - 4 สรุปภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร (พ.ศ. 2554-2555)

ปัจจัยชี้วัด	ตัวชี้วัด	ระดับการใช้ประโยชน์สูงสุด (คน/วัน)	ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่	ค่าร้อยละที่เป็นสัดส่วนกับค่า PCC, ECC, SCC, FCC (%)				สถานภาพปัจจุบัน (Total CC)
				ผลกระทบ น้อย < 50 %	ผลกระทบปานกลาง 50- 80%	ผลกระทบสูง 81-100%	ผลกระทบรุนแรง >100%	
1. พื้นที่ประกอบกิจกรรม	- พื้นที่บ้านพักโฮมสเตย์	205	398	< 199	199 - 318	319 - 398	> 398	Approaching CC
2. อุปกรณ์เครื่องนอน	- เครื่องนอน	205	512	< 256	256 - 409	409 - 512	> 512	Below CC
3. น้ำอุปโภค	- ปริมาณน้ำอุปโภค	405 ^{1/}	484	< 242	242 - 387	387- 484	> 484	Exceeding CC
4. ลานจอดรถ	- ขนาดพื้นที่ลานจอดรถ	205	390	< 202	202 - 324	324 - 390	> 390	Approaching CC
5. ชยะ	- ปริมาณชยะ	405 ^{1/}	เปรียบเทียบกับช่องทางการกำจัดขยะ					Approaching CC
7. ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา	- จำนวนอาบน้ำ/ห้องสุขา	256 ^{2/}	439	< 219	219 - 351	351- 439	> 439	Approaching CC
8. สังคมจิตวิทยาของชาวบ้าน	- จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้	205	300	<150	150- 240	241- 300	>300	Approaching CC
9. สังคมจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว	- จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้	205	300	<150	150- 240	241- 300	>300	Approaching CC

หมายเหตุ : น้ำเพื่อการอุปโภคมีปัญหาช่วงเดือนเมษายน – เดือนมิถุนายน

^{1/} มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว 205 คน และชาวบ้าน 200 คน

^{2/} มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว 205 คน และครัวเรือนเจ้าของโฮมสเตย์ 51 คน

ที่มา : เบญจมาศ ณ ทองแก้ว, 2557

2.4.4 มาตรการ กลไกเฝ้าระวัง และชุดความรู้ด้านการบริหารจัดการ

จากบทเรียนดังกล่าวมีการสร้างมาตรการ กลไกเฝ้าระวัง และชุดความรู้ด้านการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “คิดร่วม ทำร่วม ต่อยอดร่วมกัน” โดยการทดลองนำมาตรการจัดการขีดความสามารถในการรองรับได้ทางการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติจริง ดังนี้

1. มาตรการจัดการขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม

มาตรการที่ 1 : คัดแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะประเภทขวด

มาตรการที่ 2 : จัดทำจุดทิ้งขยะประเภทขวดของชุมชนบน

มาตรการที่ 3 : รณรงค์ให้ชาวบ้านเก็บขยะภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้

มาตรการที่ 4 : จัดทำเตาเผาขยะอย่างง่ายสำหรับกำจัดขยะแห้งภายในชุมชน และเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเผาขยะบนหาดทราย

มาตรการที่ 5 : จัดทำนิทรรศการแสดงข้อมูล/ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

มาตรการที่ 6 : ส่งเสริมให้ชาวบ้านเลี้ยงไส้เดือนดินกำจัดขยะอินทรีย์

มาตรการที่ 7 : สร้างแรงจูงใจให้บ้านพักสีเขียว มีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบครบ

วงจร

มาตรการที่ 8 : ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรองรับการขยายผลจากการจัดการขยะ

เปียก

มาตรการที่ 9 : การทำบ่อบำบัดน้ำทิ้งจากห้องน้ำ และห้องครัวภายในครัวเรือน

มาตรการที่ 10 : ทำน้ำยาเอนกประสงค์จากน้ำหมักจุลินทรีย์ปราศจากสารเคมีใช้ใน

ครัวเรือน

มาตรการที่ 11 : การทำจุลินทรีย์ก้อน (EM ball) ฟื้นฟูคุณภาพน้ำ และสร้างความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว และชุมชน

2. มาตรการจัดการขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก

มาตรการที่ 1 : กำหนดข้อตกลงร่วม หรือมาตรการต่อบ้านพักที่ยื่นออกไปในทะเลเพื่อควบคุมการขยายตัวของการท่องเที่ยว

มาตรการที่ 2 : แผนการจัดการต้นทุนการบริการและความคุ้มค่าต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

มาตรการที่ 3 : จัดภูมิทัศน์หลังบ้าน หรือจัดทำโครงการสวนครัวหลังบ้าน

มาตรการที่ 4 : ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ-สุขาให้มีความสะอาดตลอดเวลา

มาตรการที่ 5 : ดูแลความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินจากการท่องเที่ยวอย่าง
เข้มงวด

มาตรการที่ 6 : พัฒนามาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว

มาตรการที่ 7 : ปรับปรุงเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ

มาตรการที่ 8 : พัฒนาชาวบ้านเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีทักษะด้านการสื่อ

ความหมาย

3. มาตรการจัดการด้านสังคมจิตวิทยา

มาตรการที่ 1 : จัดทำสมุดเยี่ยม เพื่อติดตามประเมินผลกระทบทางสังคมจิตวิทยา

มาตรการที่ 2 : การจัดทำนิทรรศการภายในบ้านพักโฮมสเตย์

มาตรการที่ 3: พัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยว และคู่มือการ
ท่องเที่ยว

มาตรการที่ 4: การกำหนดช่วงเวลาของกิจกรรมร้องเพลงคาราโอเกะ

อย่างไรก็ตาม ทีมวิจัยเห็นว่าปัจจุบันเกาะพิทักษ์มีบ้านพักโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น จำนวน 23 หลังคาเรือน เก็บค่าบริการคนละ 800 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อและเรือรับส่ง) มีนักท่องเที่ยวมาเยือนแบบพักค้างประมาณ 13,000 คน นักท่องเที่ยวไป-กลับวันเดียว ประมาณ 2,000 คน สร้างรายได้ในชุมชนประมาณ 13,000,000 บาท จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวควรมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาข้อมูลด้านการลงทุนรายได้ ผลตอบแทน แรงงานและการสร้างงาน รวมทั้งขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยาที่อาจมีแนวโน้มของปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดการรับรู้ถึงความแออัดจนนำไปสู่ความถดถอยของคุณภาพประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวที่พึงจะได้รับ ที่ส่งผลต่อโครงสร้างการตลาด และการลดลงของนักท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งถือเป็นกระบวนการทบทวนผลการศึกษาศักยภาพความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวที่ผ่านมาให้สามารถนำมาเป็นฐานข้อมูล ระบบติดตามและประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวในภาพรวมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศพัฒนาองค์ความรู้ด้านขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวของบุคลากร ยกระดับเป็นต้นแบบ(Model) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้จริง

2.4.5 ทบทวนสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

สถานการณ์การบริหารจัดการท่องเที่ยว ชุมชนมีการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงนโยบายรัฐ สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย และจากบทเรียนของชุมชนที่ผ่านมา สรุปดังนี้

2.4.5.1 สถานภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมชนเกาะพิทักษ์มีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 2- หลังคาเรือน จากทั้งหมด 51 ครัวเรือน เก็บค่าบริการคนละ 800 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร 3 มื้อและเรือรับส่ง) มีนักท่องเที่ยวมาเยือนแบบพักค้างประมาณ 13,000 คน นักท่องเที่ยวไป-กลับวันเดียว ประมาณ 2,000 คน สร้างรายได้ในชุมชนประมาณ 1-,000,000 บาท

2.4.5.2 การจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

แนวโน้มของความอุดมสมบูรณ์สัตว์น้ำชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า 1) สัตว์น้ำมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ 2) การเข้ามาของเรือประมงพาณิชย์ซึ่งทำการประมงโดยใช้อุปกรณ์ที่เป็นอันตรายและผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ชาวบ้านคิดว่าการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านจะลดลง เพราะหากลูกหลานยังทำอาชีพนี้ต่อไปรายได้จะลดลงตามปริมาณของสัตว์น้ำและมีค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์เพื่อการประมงสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ปริมาณสัตว์น้ำมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ชาวบ้านมีการรวมตัวช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูผ่านกิจกรรมปลูกหญ้าคาทะเลสำหรับปลากะพง สร้างบ้านปลาด้วยทางมะพร้าว วาง EM Ball ในท้องทะเล เก็บขยะเขตแนวปะการัง กิจกรรมเหล่านี้ชาวบ้านในชุมชนจะทำร่วมกับนักท่องเที่ยวที่สนใจ และยังมีกิจกรรมที่ชาวบ้านร่วมกันทำในชุมชน เช่น ไม่จับสัตว์น้ำในช่วงฤดูวางไข่ ปล่อยสัตว์น้ำที่มีไข่ออกกลับคืนสู่ทะเล ไม่จับสัตว์น้ำขนาดเล็กโดยใช้อวน 2.5-6 เซนติเมตร ในการจับปลาเพื่อให้ได้ปลาที่มีขนาดกำลังพอดีและช่วยให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกในการประกอบอาชีพและปลูกฝังวิธีการอนุรักษ์ให้แก่ลูกหลานและนักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้อยู่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นส่วนวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบที่ได้มาจากการทำประมงพื้นบ้าน ชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์มีตู้แช่แข็งไว้สำหรับรักษาความสดของวัตถุดิบ และหากเหลือจากประกอบอาหารแล้วจึงนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น ปลาเค็มผิงทราย ปลาหมึกตากแห้ง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากสถานการณ์ที่ชุมชนเห็นว่าความอุดมสมบูรณ์สัตว์น้ำมีแนวโน้มลดลงและมีแนวทางเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำด้วยกิจกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรมอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ ข้างต้น และการเข้ามาสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ธนาคารปูม้า กิจกรรมปลูกป่า เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาของเรือประมงพาณิชย์ที่รัฐบาลเข้ามาควบคุมตามพระราชบัญญัติการประมง 2561

2.4.5.3 ปัญหาและศักยภาพที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ (นรา พงษ์พานิช, 2560)

ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่างๆ ผ่านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน พร้อมทั้งการผลักดันเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติจริงดังนี้

(1) ด้านสิ่งแวดล้อม-กายภาพ

1.1) สภาพของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่

- สภาพปัญหาของทางเท้ารอบเกาะพิทักษ์ชำรุด
- โครงสร้างสะพานท่าเทียบเรือชำรุด
- สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนยังไม่เพียงพอต่อ

ความต้องการ

- ขาดแคลนน้ำจืดเพื่อใช้อุปโภคและบริโภค (ไม่มีแหล่งทรัพยากรน้ำจืดตามธรรมชาติที่สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี)

- ขาดการส่งเสริมระบบพลังงานแสงอาทิตย์ในชุมชน

1.2) การจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- การขาดแคลนเตาเผาขยะที่ได้มาตรฐาน
- ปัญหาในด้านการบำบัดน้ำเสียและการกำจัดสิ่งปฏิกูลจากบ้านเรือนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน (เตาเผาขยะ บ่อบำบัดน้ำทิ้ง)

- ปัญหาข้อตกลงในการกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมที่มีดนตรีในช่วงเวลากลางคืน (คาราโอเกะ)

- การนำเข้ามาและการจัดเก็บวัตถุอันตราย ส่วนใหญ่จะนำไปฝังกลบใต้ดินบนเกาะพิทักษ์หรือนำไปขายให้ร้านรับซื้อของเก่าบนแผ่นดิน

1.3) การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะหรือลานชุมชน ได้แก่

- ขาดที่หมายตา และปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อตอบสนองในด้านสุขภาพและการพักผ่อนหย่อนใจ หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

1.4) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- บ้านเรือนของประชาชนได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติอยู่บริเวณปลายแหลมด้านทิศเหนือของเกาะพิทักษ์

(2) ด้านสังคม-วัฒนธรรม

- ขาดการอนุรักษ์สิ่งปลูกสร้างโบราณ ซึ่งมีสภาพที่ทรุดโทรมขาดการบำรุงรักษามาเป็นเวลานาน

- ขาดการบูรณาการและการสร้างหลักสูตรหรือความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนด้านการจัดอบรมและศึกษาดูงานภายในเกาะพิทักษ์
- ขาดการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพาะเลี้ยงและแปรรูปอาหารทะเลหรือสินค้าท้องถิ่นในชุมชน หรือการกำหนดมาตรฐานการประกอบอาชีพโฮมสเตย์และเรือรับส่งนักท่องเที่ยวในชุมชน
- ไม่มีความพร้อมในด้านสาธารณสุข ขาดเจ้าหน้าที่การจัดสวัสดิการ สงเคราะห์คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

2.4.5.4 นโยบายและแผนการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว

- การกำหนดปริมาณและความหนาแน่นของผู้มาเยือนที่เหมาะสมตามจำนวนโฮมสเตย์ที่เพิ่มขึ้น
- การฝึกอบรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเบื้องต้นการป้องกันโรคและดูแลสุขภาพคนในชุมชน และการให้ความรู้และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสียดิตในชุมชน ควรมีกำลังคนจากในชุมชนที่จะมาช่วยเสริมการรักษาความปลอดภัย
- ส่งเสริมสุขภาพสวัสดิการสงเคราะห์ต่างๆ โดยเร่งด่วน
- สร้างกฎระเบียบหรือเป็นข้อตกลง ควรให้อยู่ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเกาะพิทักษ์
- การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนภายในชุมชน
- ต้นทุนด้านพลังงานในการประกอบธุรกิจห้องพักรับรองโฮมสเตย์
- เพิ่มศักยภาพและรายได้ของคนในชุมชนโดยส่งเสริมอาชีพและรายได้ของคนในชุมชนให้สูงขึ้น
- การก่อสร้างจุดรวมพล เส้นทางหนีภัยพิบัติและห่อเตือนภัย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนามาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทชุมชนเกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร (ชลตรงค์, 2552) มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการจัดการการท่องเที่ยวแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชุมชนของเกาะพิทักษ์ โดยเน้นกระบวนการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในพื้นที่ ประกอบการประเมินศักยภาพของพื้นที่ และมาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากนั้นนำผลการวิเคราะห์เพื่อทำการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนเกาะ

พิทักษ์ ประกอบด้วย การฝึกอบรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้บริการและ
เป็นเจ้าบ้านที่ดี และการจัดทำแผนพหุประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัด
ชุมพร (เบญจมาศ, 2553) โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดทำรูปแบบและเนื้อหาสื่อความหมายสำหรับการ
ท่องเที่ยว ให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าทางนันทนาการสูงสุด
ให้แก่เกาะพิทักษ์ ภายใต้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. ชีตความสามารถในการรองรับของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) (นราวดี บัวขวัญ และคณะ , 2559) มี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีตความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ใน 5 ชุมชนของพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านบากันใหญ่ จังหวัดสตูล 2) ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน จังหวัดสงขลา
3) ชุมชนตันหยงลูโละ จังหวัดปัตตานี 4) ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10 จังหวัดยะลา และ 5) ชุมชนจุฬา
ภรณ์พัฒนา 12 จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งเพื่อนำเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการควบคุม
ปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเกิด
ประโยชน์สูงสุดโดยสอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสังเกต การ
สนทนากลุ่ม การคำนวณทางคณิตศาสตร์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนด
องค์ประกอบสำคัญในการศึกษาชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในครั้งนี้
ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม 2) ชีตความสามารถใน
การรองรับด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคม/
วัฒนธรรม และ 4) ชีตความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า
ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 ชุมชนจากการประเมินองค์ประกอบทั้ง
4 ด้าน อยู่ในระดับชีตความสามารถในการรองรับได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนชุมชนและนักท่องเที่ยว
อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าวเกิดความยั่งยืน จึงเสนอให้มีแนวทาง
ในการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับชีตความสามารถรองรับด้านการท่องเที่ยวในแต่ละ
องค์ประกอบที่ได้ศึกษาไว้ โดยชุมชนควรมีการวางกฎระเบียบ หรือข้อตกลงในการกำกับดูแลอย่าง
เป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้สอดคล้อง
กับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2531) ทำการศึกษาชีต
ความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

กำหนดระดับการพัฒนาปริมาณนักท่องเที่ยวและปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมซึ่งได้กำหนดพื้นที่วิจัยโดยจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ชายหาด น้ำตก ภูเขา และวัฒนธรรม วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า เกาะสมุยมีขีดความสามารถค่อนข้างสูงมีการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวในระยะเวลาที่ผ่านมาขาดการจัดการที่เหมาะสมทำให้เกิดปัญหา เช่น ความแออัดในบางพื้นที่ การขาดความสงบทัศนียภาพที่เปลี่ยนไป ราคาการบริการที่สูงขึ้น การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เป็นต้น ปัจจัยที่มีขีดจำกัดต่ำสุดและมีแนวโน้มที่จะเกินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวมากที่สุดได้แก่ น้ำประปา เพราะในปัจจุบัน (ปี 2530) การประปาสุขาภิบาลให้บริการเพียงเฉพาะบริเวณตลาดหน้าทอนเท่านั้น ประชากรและนักท่องเที่ยวได้ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล น้ำตก) โดยตรงโดยไม่มีการบำบัด และผลการศึกษายังพบว่า เกาะสมุยควรพัฒนาและควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวในระดับที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุด 14,200 คน-วัน/วัน (เดือนเมษายน) เก็บมูลฝอยจากนักท่องเที่ยว 25.3 ลบ.ม./วัน เพิ่มห้องพักสูงสุด 8,000 ห้อง เพิ่มแพทย์และตำรวจ 1 และ 13 นาย ตามลำดับ ซึ่งเป็นระดับที่เหมาะสม โดยให้มีการกระจายอย่างเหมาะสมไปยังชายหาดต่าง ๆ ตามลำดับการพัฒนา คือ หาดเฉวง หาดละไม ให้มีการพัฒนาสูง หาดแม่ น้ำ หาดบ่อผุด หาดบางรัก หาดเชิงมน และหาดแหลมดิน/ท้องยาง มีการพัฒนาปานกลาง หาดหน้าทอนเป็นชุมชนหลักของเกาะที่ให้บริการหลักแก่นักท่องเที่ยวทั้งหมด

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ดำเนินการวิจัย โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ภาคสนาม สังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่น วิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลผลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ได้แก่

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

3.1.1.1 ศึกษาและรวบรวมหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับขีดความสามารถการรองรับได้ด้านการท่องเที่ยว(carrying capacity) จากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย รวมทั้งข้อมูลด้านสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยือนพื้นที่ ในระยะเวลา 2 ปีย้อนหลัง เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

3.1.1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา และข้อมูลด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประเมินสถานภาพทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกับข้อมูลเพิ่มเติมจากการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

3.1.2.1 สัมภาษณ์บริบทชุมชน และประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยว สภาพการณ์ท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1.2.2 กำหนดเงื่อนไข ปัจจัย และตัวชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับได้แต่ละด้าน (Carrying Capacity)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและการสุ่มตัวอย่างแบบทราบบจำนวนประชากรที่ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร จำนวน 15,000 คน/ปี (2559) ทำการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา ด้วยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ คือการเลือกตัวอย่างโดยผู้วิจัยพยายามเก็บตัวอย่างนักท่องเที่ยวเท่าที่จะทำได้ตามที่มีอยู่หรือได้รับความร่วมมือตามจำนวนที่ต้องการ และคำนวณหาขนาดตัวอย่างใช้สูตรยามาเน่ ดังนี้

$$N = \frac{N}{1 + (e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้
 N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5%
 จะใช้ค่า 0.05

ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} N &= N / 1 + N (e)^2 \\ &= 15,000 / (1 + (15,000)0.0025) \\ &= 15,000 / (1 + 37.5) \\ &= 15,000 / 38.5 = 389.61 \end{aligned}$$

นั่นคือ การศึกษาความรู้สึกแอ็ดของนักท่องเที่ยวย่อยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนไม่ต่ำกว่า 389 ตัวอย่าง แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกจากนักท่องเที่ยวที่มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษา

3.3 เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 เครื่องมือในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participation Action Research) สํารวจและเก็บข้อมูลโดยวิธีการสอบถาม ประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์สถานการณ์แหล่งท่องเที่ยว ศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่น แบบบันทึก แบบสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสำรวจพฤติกรรม ความต้องการการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) แบบบันทึกข้อมูลการกระจายการใช้ประโยชน์ จำนวนนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

(2) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจต่อความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาที่ยังคงคุณภาพประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว และประเมินเป็นอัตราส่วนร้อยละของจำนวนนักท่องเที่ยว มีปัจจัยหลักในการสอบถาม ดังนี้

- (2.1) ภูมิหลังนักท่องเที่ยวและข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง
- (2.2) ปัจจัยด้านการรับรู้และความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว
- (2.3) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว
- (2.4) การรับรู้ด้านความแออัดและการพบปะผู้คน
- (2.5) ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

สะดวกและบริการ

- (2.6) ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว
- (2.7) ความต้องการกลับมาเยือนซ้ำ

(3) แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ชาวบ้านและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้ถึงความแออัด การบริหารจัดการ การลงทุน และระดับความต้องการบริการนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ ใช้ปัจจัยชี้วัดด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อสำรวจทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว โดยประเมินเป็นอัตราส่วนร้อยละของปัจจัยหลักในการสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในพื้นที่โดยไม่สร้างผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นต่อระดับการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว โดยประเมินเป็นอัตราส่วนร้อยละของปัจจัยหลักในการสอบถาม ดังนี้

- (3.1) ภูมิหลังชาวบ้าน
- (3.2) การรับรู้ถึงความแออัด
- (3.3) การรับรู้และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นต่อการมาเยือนของ

นักท่องเที่ยว

- (3.4) ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในปัจจุบัน
- (3.5) ความขัดแย้งในสังคม
- (3.6) การถือครองที่ดิน

(4) แบบบันทึกสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

- (4.1) นับจำนวนโฮมสเตย์และที่พักประเภทอื่นๆ พร้อมความจุของห้องพักพื้นที่

ศึกษา

(4.2) สอบถามนักท่องเที่ยวถึงความต้องการในการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมแต่ละประเภทประกอบกับข้อมูล

(5) แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ พิจารณาตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Community Based tourism Site Analysis) โดยปรับปรุงจากมหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ (2549) สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2556) องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท., 2558) และการประยุกต์ใช้แนวคิด 7 Greens (ททท., 2556) ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณา ประกอบด้วย 1) ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่ 2) ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ 3) ความโดดเด่นด้านทรัพยากร 4) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม 5) ด้านการบริการและการสื่อความหมาย 6) ด้านการจัดการผลการผลกระทบสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 7) ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณา จำนวน 33 ตัวชี้วัด

กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน 3 ระดับ จากค่าคะแนนระดับ 1 ถึง 3 พิจารณาเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน เพื่อบ่งชี้สถานภาพจำแนกหัวข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (weighting score equation) (นารวรรณ, 2545)

$$\text{สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย EFCBT} = \frac{\sum W_i R_i}{\sum W_i}$$

$$\text{โดย EFCBT} = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_n R_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

EFCBT = ระดับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

$W_{(1...n)}$ = ค่าถ่วงน้ำหนักให้ความสำคัญของปัจจัยชี้วัดที่ 1 ... n

$R_{(1...n)}$ = ค่าคะแนนศักยภาพของปัจจัยชี้วัดที่ 1...n โดยกำหนดคะแนนเต็ม

เท่ากับ 3

จากนั้น ทำการเปรียบเทียบค่าคะแนนกับระดับศักยภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ จากสูตรแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}}$$

จากการคำนวณ แบ่งระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

$$1.00 - 1.66 = \text{ศักยภาพต่ำ (L)}$$

$$1.67 - 2.33 = \text{ศักยภาพปานกลาง (M)}$$

$$2.34 - 3.00 = \text{ศักยภาพสูง (H)}$$

(6) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ พิจารณาข้อมูล 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ คือมีการใช้ผลทางเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ 2) ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจ คำนึงถึงจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่พื้นที่รับได้ โดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อเศรษฐกิจของชุมชน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

ท้องถิ่น แรงงานและรูปแบบการจ้างแรงงาน การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ต้นทุน (ต้นทุนดำเนินการ ต้นทุนสิ่งแวดล้อม ต้นทุนคงที่) รายได้จากการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว สัดส่วนรายจ่าย ผลการทำธุรกิจ ขีดความสามารถในการลงทุน ผลกำไรหรือขาดทุน เงินออม ความคุ้มทุน และมวลความสุขของประชาชนท้องถิ่น ส่วนที่ 2 ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของประชาชนท้องถิ่น (ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับในอดีต (5 ปี ย้อนหลัง) ส่วนที่ 3 แบบบัญชีครัวเรือน (บันทึกรายรับ – รายจ่ายประจำวัน) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย ด้านรายรับ รายจ่าย ที่มา-ที่ไปของรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามเนื้อหา ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและทำการตรวจสอบโดยผู้วิจัยทุกฉบับเพื่อความถูกต้อง และนำเครื่องมือไปทดสอบ (pretest) นำเครื่องมือไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด วิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) เพื่อปรับแก้แบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามข้อคำถาม คือ 1) ด้านความคิดเห็นและการรับรู้ เท่ากับ 0.694 2) การรับรู้ด้านผลกระทบทางการท่องเที่ยว เท่ากับ 0.71 และ 3) ข้อคำถามด้านความพึงพอใจ เท่ากับ 0.71

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยมีรายละเอียด

ตารางที่ 3 – 1 แสดงจุดเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ดังนี้

ประเภทขีดความสามารถในการรองรับ	จุดเก็บข้อมูล			ขอบเขตเชิงเนื้อหา
	เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ	ชุมชนเกาะพิทักษ์	แหล่งดำน้ำเกาะคราม	
ด้านสังคมวัฒนธรรม		✓		- จำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำให้รู้สึกแออัดเกินไป - ด้านวัฒนธรรมและการบริการ - ด้านสังคมและส่วนรวม - ความรู้สึกเป็นส่วนตัว/สิทธิการเข้าถึงทรัพยากร - การได้รับผลประโยชน์

ประเภทขีด ความสามารถ ในการรองรับ	จุดเก็บข้อมูล			ขอบเขตเชิงเนื้อหา
	เส้นทางเดิน ศึกษา ธรรมชาติ รอบเกาะ	ชุมชน เกาะ พิทักษ์	แหล่ง ดำนํ้า เกาะ คราม	
ด้านสังคม จิตวิทยา	✓	✓	✓	- การรับรู้ความแออัด - การพบปะผู้คน - ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว - พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว - ผลกระทบทางการท่องเที่ยว
ด้านเศรษฐกิจ		✓	✓	- การลงทุน/ เงินลงทุน - เทคโนโลยี - ผลกำไรหรือขาดทุน - สัดส่วนรายจ่าย - การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว - ค่าแรงงาน - ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวตามการรับรู้ - ความสุขของประชาชนท้องถิ่น
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	✓	- จำนวนและความจุสิ่งอำนวยความสะดวก - พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเคราะห์เนื้อหา และเชิงปริมาณ ซึ่งวิเคราะห์โดยอาศัยหลักสถิติ ดังนี้

3.5.1 ด้านสังคมจิตวิทยา และสังคมวัฒนธรรม บรรยายเชิงพรรณนาด้วยสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปของตารางประกอบการอธิบายข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนความพึงพอใจ คือการคำนวณหาอัตราภาคขั้น เพื่อแปลผลคะแนนในแต่ละช่วงข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.00 - 1.79 = มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

1.80 - 2.59 = มีระดับความพึงพอใจน้อย

2.60 - 3.39 = มีระดับความพึงพอใจปานกลาง

3.40 - 4.19 = มีระดับความพึงพอใจมาก

4.20 - 5.00 = มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

การรับรู้ด้านความแออัดและสิทธิความเป็นส่วนตัว มีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Thurstone's Scale ให้สเกลคำตอบเป็น 11 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อแปลผลคะแนนในแต่ละช่วงคำนวณโดยหาค่ามัธยฐาน (Median) หมายความว่า ค่ากึ่งกลางของข้อมูล เมื่อจัดเรียงค่าของข้อมูลจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุดหรือจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ค่ากึ่งกลางจะเป็นตัวแทนที่แสดงว่ามีข้อมูลที่มากกว่าและน้อยกว่านี้อยู่ 50 % แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ ดังนี้

รู้สึกแออัดมากที่สุด 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 ไม่รู้สึกแออัด

ระดับความสุขมากที่สุด 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 ไม่รู้สึกมีความสุข

3.5.2 ด้านเศรษฐกิจ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่ายโดยการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น กำไร การจ้างงาน เศรษฐกิจหมุนเวียน เงินออม และหนี้สิน จัดทำ Chart เส้นทางของค่าใช้จ่ายเพื่อสรุปผลการดำเนินธุรกิจได้รับจากการท่องเที่ยวขึ้น จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในระบบ และสุดท้ายจะสร้างรายได้ภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่าไร

สำหรับปัจจัยชี้วัดกำหนดกำไรที่ได้รับจากการท่องเที่ยว คำนวณจากสูตร

กำไร = รายได้-รายจ่าย

รายได้ = จำนวนขาย (Q) X ราคาขาย (P)

รายจ่าย = ต้นคงที่ (F) + ต้นแปรผัน (V)

นอกจากนี้ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อแปลผลคะแนนในแต่ละช่วงการรับรู้ด้านกำไรสุทธิ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ 1 ถึง 5 และแปลผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

3.68 – 5.00 = มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้

2.34 – 3.67 = มีผลกระทบปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้

1.00 – 2.33 = มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อแปรผลคะแนนในแต่ละช่วงการรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยว และทางเศรษฐกิจ เช่น หนี้สิน เงินออม เป็นต้น ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ -2 ถึง +2 และแปรผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0.67 ถึง 2.0	= มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้
- 0.66 ถึง 0.66	= มีผลกระทบปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้
-2 ถึง -0.67	= มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

3.6 การแปรผลข้อมูล

การแปรผลข้อมูล เพื่อนำเสนอผลกำหนดขีดความสามารถการรองรับได้ มีเกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับได้มาประยุกต์ใช้กับการศึกษา และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อตัดสินใจว่าผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ โดยแบ่งช่วงชั้นของขีดความสามารถในการรองรับได้ออกเป็น 3 ระดับ (ดรรชนี เอ็มพันธุ์, 2549) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ 1 : ต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับด้าน นันทนาการ (Below Carrying Capacity)	ไม่มีหรือมีผลกระทบจากการท่องเที่ยว น้อย ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่า ต่ำกว่าขีดความสามารถของพื้นที่ในการ รองรับได้
ระดับที่ 2 : อยู่ในหรือกำลังมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ขีด ความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ (At & Approaching Capacity)	มีผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจาก การท่องเที่ยว ระดับการใช้ประโยชน์ ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความ สามารถของพื้นที่ในการรองรับได้
ระดับที่ 3 : เกินขีดความสามารถในการรองรับด้าน นันทนาการ (Exceeding Carrying Capacity)	มีผลกระทบสูงมากจากการท่องเที่ยว ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกิน ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับ ได้ จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการ ผลกระทบ

จากการแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็นช่วงดังกล่าวจะทำให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และสามารถเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่และเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติในแต่ละระดับของผลกระทบ ดังนี้

3.6.1 สังเคราะห์ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ครอบคลุมด้านสังคมจิตวิทยา กายภาพและสิ่งแวดล้อมความสะดวก สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

3.6.2 สร้างกลไกและมาตรการในการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้เพื่อการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน ประกอบด้วย ปัจจัยชี้วัดเกณฑ์ วิธีการเครื่องมือติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้ และข้อเสนอแนะสำหรับขีดความสามารถในการรองรับที่มีแนวโน้มของปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

โครงการวิจัยการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ดำเนินการวิจัย โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ภาคสนาม สังเกตอย่างมีส่วนร่วม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่น วิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนาด้วยสถิติขั้นพื้นฐาน ดังนี้

กรอบขั้นตอนการดำเนินงานติดตามผลกระทบเพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเริ่มต้นจากศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกาะพิทักษ์ จากนั้นจึงทำการศึกษาและกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยาและเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อนำมาศึกษาและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับสูงสุด และเสนอแนวทางกลไกและมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร รายละเอียดดังนี้

4.1 ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนมาจากการสำรวจข้อมูล ที่มีความเกี่ยวข้องกับกำหนดขีดความสามารถรองรับด้านการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางชีวกายภาพและด้านสังคมจิตวิทยา

ทั้งนี้การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ พิจารณาตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Community Based tourism Site Analysis) โดยปรับปรุงจาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2549) สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2556) องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (2558) และการประยุกต์ใช้แนวคิด 7 Greens (ททท., 2556) ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณา ประกอบด้วย 1) ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่ 2) ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ 3) ความโดดเด่นด้านทรัพยากร 4) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย 5) ด้านการจัดการผลการผลกระทบสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 7) ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ซึ่งปัจจัยที่นำมาพิจารณา จำนวน 33 ตัวชี้วัด ดังนี้

ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่

1. ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. ระดับความเป็นธรรมชาติและรูปลักษณะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. วัตถุประสงค์ของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การพึ่งพาตนเอง และการควบคุมการใช้ประโยชน์

ระดับการพึ่งพาตัวเองในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (วัดจากลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกจากการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ นักท่องเที่ยวได้ใช้ทักษะในการประกอบกิจกรรมและการพึ่งพาตนเองในระดับใด)

ความโดดเด่นด้านทรัพยากร

1. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ
2. ทักษะภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว
3. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่
4. ความหลากหลายของกิจกรรม
5. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่
6. โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย

ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย

1. ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก
3. คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย
4. ที่นอน และอุปกรณ์ขั้นพื้นฐาน
5. บริเวณบ้านพักและสภาพบ้านพัก
6. คุณภาพในการให้บริการ
7. รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย

ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. การจัดแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (Zoning)
2. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม (CC)
3. มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม
4. การจัดการขยะและของเสีย

5. ผลลัพธ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์
3. การให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

1. ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
2. โครงสร้างองค์กร และทะเบียนประวัติข้อมูลสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน
3. ศักยภาพ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. ระบบบริหารจัดการรายได้อย่างเป็นธรรมและสนับสนุนการพัฒนาชุมชน
5. การตลาดและประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. ระบบการประเมินและติดตามผลความพึงพอใจในการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ส่วนการให้ค่าคะแนนแต่ละตัวชี้วัด (rated score หรือ ค่า R) 3 ระดับ จากค่าคะแนนระดับ 1 ถึง 3 พิจารณาเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation) (นภวรรณ, 2545)

$$ENTSP = \frac{\sum_{i=1}^n W_i R_i}{\sum_{i=1}^n W_i} = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_n R_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

โดยที่ ENTSP = การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

(Evaluation of Tourism Site Potential)

R_i = ค่าคะแนนระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 3 โดย 1 = ค่าคะแนนระดับต่ำ จนถึง 3 = ค่าคะแนนระดับสูง

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n ในที่นี่มีค่าเท่ากับ 1 เนื่องจาก ทุกตัวชี้วัด มีค่าคะแนนความสำคัญเท่ากัน

จากนั้นทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อแบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 ศักยภาพระดับต่ำ ถึง 3 ศักยภาพระดับสูง จากสูตรแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66\end{aligned}$$

จากการคำนวณ ระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1.00 - 1.66 = ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (L)

1.67 - 2.33 = ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (M)

2.34 - 3.00 = ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (H)

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า ระดับศักยภาพโดยรวม คือ ระดับสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53) ซึ่งหากพิจารณาแต่ละปัจจัย ประกอบด้วย 1) ความเป็นธรรมชาติและสภาพพื้นที่ ระดับศักยภาพปานกลาง (ค่าคะแนนเท่ากับ 1.67) ด้วยเกาะพิทักษ์เป็นชุมชนที่ค่อนข้างเข้าถึงได้ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเหมาะกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ปรับปรุงจากสภาพดั้งเดิมและใช้วัสดุธรรมชาติที่ทั้งโชนสีและรูปแบบค่อนข้างกลมกลืนกับบริบทของพื้นที่ 2) นักท่องเที่ยวมีการพึ่งพาตนเองในระดับต่ำ (ค่าคะแนนเท่ากับ 1.00) เนื่องจากกิจกรรมหลักส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวไม่ต้องใช้ทักษะและพละกำลังในการประกอบกิจกรรมด้วยเพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับประกอบกับมีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของบ้านคอยอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัย 3) ความโดดเด่นด้านทรัพยากร ระดับศักยภาพสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67) เนื่องจากเกาะเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีความสวยงาม ซึ่งพื้นที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน กิจกรรมศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ ระยะทาง 4.9 กิโลเมตร กิจกรรมตกหมึกบริเวณด้านหน้าและด้านหลังเกาะ กิจกรรมดำน้ำตื้นบริเวณเกาะคราม เป็นต้น 4) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและการสื่อความหมาย ระดับศักยภาพสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.57) ด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงและต่อเติมจากสภาพบ้านดั้งเดิมควบคู่กับการใช้วัสดุธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นไม้จึงมีลักษณะที่กลมกลืนและรูปแบบมีความคล้ายคลึงกัน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอซึ่งส่วนใหญ่มีความพร้อมและคุณภาพรองรับการใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นสถานที่พักผ่อน ห้องน้ำ ลานบ้านและพื้นที่พักผ่อนอื่นๆ ที่บ้านแต่ละหลังจัดไว้ ส่วนรูปแบบการสื่อความหมายนอกเหนือจากจะมีเจ้าของบ้านและคนในชุมชนแล้วยังมีป้ายสื่อความหมายในลักษณะทั้งการให้ข้อมูลที่ เป็นข้อความอธิบาย และการสื่อความหมายด้วยระบบเทคโนโลยีบาร์โค้ด 2 มิติ

(QR -Code) ซึ่งเป็นภาพเคลื่อนไหวในการอธิบายของเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์และคนในชุมชน 5) ด้านการจัดการผลการผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระดับศักยภาพปานกลาง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.20) ถึงแม้หากประเมินจากสายตา พื้นที่โดยภาพรวมของเกาะพิทักษ์ยังพบเห็นขยะอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งในสภาพความเป็นจริงที่ตั้งของชุมชนเป็นพื้นที่รับขยะพัดพาจากทะเลซึ่งทางทิศใต้เป็นปากน้ำหลังสวน ส่วนทางด้านทิศเหนือเป็นปากน้ำตะโกซึ่งมีขยะจำนวนมากที่ไหลลงสู่ทะเลจากปากน้ำทั้งสองโดยเฉพาะช่วงมรสุมจะมีขยะจำนวนมากค้างอยู่บนชายหาด ซึ่งกระบวนการจัดการของชุมชนเกาะพิทักษ์คือการร่วมกันจัดเก็บหน้าบ้านตัวเองควบคู่กับมีการรวมกลุ่มกันจัดเก็บเป็นประจำทุกอาทิตย์หรือเฉพาะกิจ โดยการแยกขยะออกเป็นขยะประเภทต่าง ๆ เช่น ขยะที่มีมูลค่าหรือขายได้เช่นขวดพลาสติก ขวดแก้ว เชือก เป็นต้น จะนำไปขายหรือขนขึ้นฝั่งเพื่อให้รถรับซื้อขยะมารับอีกต่อนึง ส่วนขยะที่เกิดจากนักท่องเที่ยวประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ ขยะอินทรีย์และขยะทั่วไป ทั้งนี้ขยะอินทรีย์มีการแยกเพื่อนำไปทำปุ๋ยน้ำหมัก หรือทิ้งในพื้นที่เกษตรต่อไป ส่วนขยะทั่วไปที่ไม่มีมูลค่าหรือขายไม่ได้ ก็จะเผาด้วยเตาเผาซึ่งมีอยู่ประมาณ 3 จุดบนเกาะ นอกจากนี้ยังมีบ้านต้นแบบของการจัดการคุณภาพน้ำอย่างเป็นระบบโดยขยายแนวคิดจาก 1 ครวเรือนสู่ 10 ครวเรือนเพื่อจัดการน้ำทั้งจากบ้านพักโฮมสเตย์และสูบขึ้นไปรดน้ำต้นไม้ในสวน ปัจจุบันยังมีโครงการที่เป็นมติของคณะกรรมการหมู่บ้านคือ หมู่บ้านปลอดโฟม ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว 300 คน/คืน (ขณะนั้น) 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ระดับศักยภาพสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 3.00) เนื่องจากทุกกิจกรรมของชุมชนจะต้องมีการประชุมและมีมติจากคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการจัดสรรผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมไว้ร้อยละ 3 เพื่อเป็นกองทุนกลางในการพัฒนาชุมชนทุกมิติ นอกจากนี้ ชุมชนเกาะพิทักษ์ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสินค้าของที่ระลึก และ 7) ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน มีระดับศักยภาพสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 3.00) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวดำเนินการผ่านกลุ่มและคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งหากกล่าวถึงชุมชนเกาะพิทักษ์อย่างยั่งยืน ประชากรส่วนใหญ่โดยเฉพาะคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการชุมชนภายใต้กรอบการทำงานด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 7.1) ด้านสวัสดิการ-สังคม 7.2) ด้านการเมืองการปกครอง 7.3) ด้านการพัฒนา 7.4) ด้านสาธารณสุข 7.5) ด้านวัฒนธรรม 7.6) ด้านการศึกษา 7.7) ด้านสิ่งแวดล้อมและ 7.8) ด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังช่องทางอื่น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความคิดเห็น ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยการจัดทำสมุดเยี่ยมและแบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 4 - 1 พิจารณาตามกรอบแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
(Environmentally Friendly Community Based tourism Site Analysis)

ชื่อแหล่ง: ชุมชนเกาะพิทักษ์	ค่าถ่วงน้ำหนัก (W)	คะแนน (R)	$\frac{\sum WR}{\sum W}$
ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่			
1. ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	2.00	2.00
2. ระดับความเป็นธรรมชาติและรูปลักษณะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	2.00	2.00
3. วัตถุประสงค์ของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1.00	1.00
ระดับคะแนนรวม	3	5.00	5.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			1.67
			
ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ			
1. ระดับการพึ่งพาตัวเองในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1.00	1.00
ระดับคะแนนรวม	1	1.00	1.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			1.00
			

ชื่อแหล่ง: ชุมชนเกาะพิทักษ์	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)	คะแนน (R)	$\frac{\sum WR}{\sum W}$
ความโดดเด่นด้านทรัพยากร			
1. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ	1	3.00	3.00
2. ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว	1	3.00	3.00
3. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	1	2.00	2.00
4. ความหลากหลายของกิจกรรม	1	3.00	3.00
5. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่	1	3.00	3.00
6. โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและ ท้าทาย	1	2.00	2.00
ระดับคะแนนรวม	6	16.00	16.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			2.67
			
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย			
1. ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก	1	2.00	2.00
2. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	1	3.00	3.00
3. คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย	1	2.00	2.00
4. ที่นอน และอุปกรณ์ขั้นพื้นฐาน	1	3.00	3.00
5. บริเวณบ้านพักและสภาพบ้านพัก	1	3.00	3.00
6. คุณภาพในการให้บริการ	1	3.00	3.00
7. รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย	1	2.00	2.00
ระดับคะแนนรวม	7	18.00	18.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			2.57

ชื่อแหล่ง: ชุมชนเกาะพิทักษ์	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)	คะแนน (R)	$\frac{\sum WR}{\sum W}$
			
ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม			
1. การจัดแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	1	2.00	2.00
2. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม	1	2.00	2.00
3. มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม	1	3.00	3.00
4. การจัดการขยะและของเสีย	1	2.00	2.00
5. ผลกระทบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	1	2.00	2.00
ระดับคะแนนรวม	5	11.00	11.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			2.20
			
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
1. โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	1	3.00	3.00
2. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	1	3.00	3.00
3. การให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	3.00	3.00
4. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ	1	3.00	3.00
ระดับคะแนนรวม	4	12.00	12.00
ระดับคะแนนเฉลี่ย			3.00

ชื่อแหล่ง: ชุมชนเกาะพิทักษ์	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)	คะแนน (R)	$\frac{\sum WR}{\sum W}$
			
ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน			
1. ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว	1	3.00	3
2. โครงสร้างองค์กร และทะเบียนประวัติข้อมูลสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน	1	3.00	3
3. ศักยภาพ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	1	3.00	3
4. ระบบบริหารจัดการรายได้อย่างเป็นธรรมและสนับสนุนการพัฒนาชุมชน	1	3.00	3
5. การตลาดและประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	1	3.00	3
6. ระบบการประเมินและติดตามผลความพึงพอใจในการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	1	3.00	3
ระดับคะแนนรวม	6	18.00	18
ระดับคะแนนเฉลี่ย			3
			
ภาพรวม	32	81	16.10
ระดับศักยภาพโดยรวม (81/32)	2.53 = ระดับสูง		

หมายเหตุ : แบ่งระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนี้

1.00 – 1.66 = ศักยภาพต่ำ (L)

1.67 – 2.33 = ศักยภาพปานกลาง (M)

2.34 – 3.00 = ศักยภาพสูง (H)

4.2 ปัจจัยชี้วัด ระบบติดตาม ชีตความสามารถรองรับการท่องเที่ยว และรายงานผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม จิตวิทยา สังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ

การกำหนดวิธีการประเมินขีดความสามารถรองรับได้ทางการท่องเที่ยว พร้อมตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐาน โดยรวบรวมหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และใช้วิธีการทางสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (regression analysis) โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (coefficient of determination) หรือ r^2 และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติซึ่งกำหนดไว้ที่ระดับ .05 ของสมการเป็นหลัก โดยมีหลักการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ชุมชนสามารถดำเนินการประเมินผลกระทบได้ง่าย สามารถดำเนินการได้โดยชุมชน และมีค่าใช้จ่ายน้อย ประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด จำนวน 3 ด้าน 8 ตัวชี้วัด (ตารางที่ 4-2 และ 4-3) และกำหนดค่ามาตรฐานของปัจจัยชี้วัด 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ โดยผลกระทบอยู่ในระดับน้อยหรือไม่มีผลกระทบ 2) ระดับการใช้ประโยชน์มีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ระดับการใช้ประโยชน์มีค่าเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือผลกระทบอยู่ในระดับสูงมาก ดังนี้

1) ด้านสังคมจิตวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด 2 ตัวชี้วัด คือ การพบปะผู้คน และความรู้สึกแออัด โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว และแบบสังเกต โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยว

2) ด้านสังคมวัฒนธรรม ประกอบด้วยปัจจัย 3 ตัวชี้วัด คือ การพบปะผู้คนผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม และสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนท้องถิ่น

3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ตัวชี้วัด คือ กำไร เงินออม และหนี้สิน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ แบบบัญชีครัวเรือน (บันทึกรายรับ - รายจ่ายประจำวัน) และ การประชุมปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว รายละเอียดดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-2 แสดงปัจจัยการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	หน่วยการวัด	ต่ำกว่าขีดความสามารถ (Below CC)	กำลังถึงหรืออยู่ในขีดความสามารถสูงสุด (Approaching CC)	เกินขีดความสามารถ (Exceeding CC)	คำอธิบาย	หน่วยในการวัด
1. ด้านสังคมจิตวิทยา (ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์และความพึงพอใจที่ได้รับ)						
- ความแออัด	- ระดับการรับรู้ (0 – 10 แสดงระดับความแออัดต่ำสุดถึงสูงสุด)	< 5	5	> 5	กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงความแออัดในระดับกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมด (5.0) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่ามัธยฐาน (Median)
- การพบปะผู้คน	- ระดับการรับรู้ (ภาพที่ 1 - 6 แสดงปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆช่วงเวลาเดียวกัน)	< 3	3	> 3	กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงโอกาสการพบปะผู้คนในระดับกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมด (3.0) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่ามัธยฐาน (Median)

ตารางที่ 4-2 แสดงปัจจัยการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	หน่วยการวัด	ต่ำกว่าขีดความสามารถ (Below CC)	กำลังถึงหรืออยู่ในขีดความสามารถสูงสุด (Approaching CC)	เกินขีดความสามารถ (Exceeding CC)	คำอธิบาย	หน่วยในการวัด
2. ด้านสังคมวัฒนธรรม (จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในพื้นที่โดยไม่สร้างผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และทัศนคติของประชาชนต่อระดับการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว)						
- การพบปะผู้คน	- ระดับการรับรู้ (ภาพที่ 1 - 6 แสดงปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ช่วงเวลาเดียวกัน)	< 3	3	> 3	กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงโอกาสการพบปะผู้คนในระดับกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมด (3.0) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่ามัธยฐาน (Median)
- สิทธิในความเป็นส่วนตัว	- ระดับความสุข (0-10 แสดงระดับการรับรู้ต่ำสุดถึงสูงสุด)	> 5	5	< 5	กลุ่มตัวอย่างรู้สึกมีความสุขในการดำเนินการท่องเที่ยวในระดับกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมด (5.0) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่า เข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่ามัธยฐาน (Median)

ตารางที่ 4-2 แสดงปัจจัยการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	หน่วยการวัด	ต่ำกว่าขีดความสามารถ (Below CC)	กำลังถึงหรืออยู่ในขีดความสามารถสูงสุด (Approaching CC)	เกินขีดความสามารถ (Exceeding CC)	คำอธิบาย	หน่วยในการวัด
- ผลกระทบทางทางท่องเที่ยวโดยรวม	- ระดับผลกระทบ (-2 ถึง +2 แสดงระดับการรับรู้ต่ำสุดถึงสูงสุด)	> 0.66	(- 0.66) – 0.66	≤ 0.66	กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงผลกระทบทางท่องเที่ยวโดยรวมในระดับกึ่งกลางของข้อมูล จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่ามัธยฐาน (Median)
3. ด้านเศรษฐกิจ (ระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคม และไม่กระทบต่อเศรษฐกิจในทางลบ และการดำรงชีพของประชาชน)						
กำไร	- ระดับผลกระทบ (-2 ถึง +2 แสดงระดับการรับรู้ต่ำสุดถึงสูงสุด)	> 3.39	2.60 - 3.39	≤ 2.59	กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงผลกระทบทางท่องเที่ยวด้านกำไร เงินออมและหนี้สินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินที่กำหนดไว้ จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้	ค่าเฉลี่ย (Mean) ตามการรับรู้ (กำไร เงินออม หนี้สิน)
เงินออม		> 0.66	(-0.66) – 0.66	< -0.66		
หนี้สิน		> 0.66	(-0.66) – 0.66	< -0.66		

4.3 ผลการศึกษาและกำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับทางการท่องเที่ยว ด้านสังคมจิตวิทยา

การวิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์ (User Analysis) หรือ การวิเคราะห์นักท่องเที่ยวที่เข้ามาประกอบกิจกรรมนันทนาการเกาะพิทักษ์ และการวิเคราะห์ชุมชนเกาะพิทักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยาทางการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้เข้าใจภูมิหลังของผู้ใช้ประโยชน์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ที่มีต่อพื้นที่นันทนาการ นำไปสู่แนวทางและมาตรการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะพิทักษ์

คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ เกาะพิทักษ์ โดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลังนักท่องเที่ยว และข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้และความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 การรับรู้ถึงความแออัดและการพบปะผู้คน

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิสามารถนำเสนอเป็นลำดับหัวข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 56.5) มีอายุกระจายในช่วง 21-30 ปี (คิดเป็นร้อยละ 23.8) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดเป็นร้อยละ 52.8) และมีอาชีพเป็นรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (คิดเป็นร้อยละ 25.3) มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001 - 20,000 บาทต่อเดือน โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเป็นคนในพื้นที่ภาคใต้ (คิดเป็นร้อยละ 50.3) ดังแสดงในตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

(n= 400)		
ภูมิหลังของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	ร้อยละ	จำนวน
เพศ		
ชาย	174	43.5
หญิง	226	56.5
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	58	14.5
ระหว่าง 21-30 ปี	95	23.8
ระหว่าง 31-40 ปี	82	20.5
ระหว่าง 41-50 ปี	78	19.5
อายุ 50 ปีขึ้นไป	87	21.8
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	15	3.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	5.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	59	14.8
อาชีวะหรือเทียบเท่า	18	4.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	29	7.3
ปริญญาตรี	211	52.8
สูงกว่าปริญญาตรี	48	12.0
อาชีพหลัก (n=399)		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	101	25.3
พนักงาน/ บริษัทเอกชน	87	21.8
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	45	11.3
เกษตรกร	27	6.8
นิสิต/นักศึกษา	52	13.0
เกษียณอายุ	47	11.8
รับจ้างทั่วไป	29	7.3
ครูเอกชน	10	2.5
อื่นๆ (นักดนตรี)	1	.3

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

(n= 400)		
ภูมิหลังของนักท่องเที่ยว	ร้อยละ	จำนวน
จำนวนสมาชิกที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ (n=345)		
ต่ำกว่า 20 คน	248	62.0
จำนวนระหว่าง 21 – 30 คน	54	13.5
จำนวนระหว่าง 31 – 40 คน	16	4.0
จำนวนระหว่าง 41 – 50 คน	3	.8
จำนวน 50 คนขึ้นไป	24	6.0
รายได้เฉลี่ย (n=395)		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	83	20.8
ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท	117	29.3
ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท	91	22.8
ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท	52	13.0
รายได้ 40,000 บาทขึ้นไป	52	13.0
จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน (n=376)		
กรุงเทพมหานคร	47	12.0
ภาคกลาง	81	22.0
ภาคใต้	183	49.0
ภาคอีสาน	31	8.0
ภาคตะวันออก	19	5.0
ภาคเหนือ	15	4.0

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแรงจูงใจการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพิทักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่มาก่อน ถือเป็นการเดินทางครั้งแรก (คิดเป็นร้อยละ 73.5) ขณะที่กลุ่มที่มาเยือนซ้ำนั้น ให้เหตุผลที่เดินทางท่องเที่ยวเนื่องจากความสวยงามของธรรมชาติ (คิดเป็นร้อยละ 30.8) ลักษณะกลุ่มที่มาเยือนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อน โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มจำนวนที่ร่วมเดินทาง 6-10 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.0) นักท่องเที่ยวที่มาเยือนส่วนใหญ่มาพักค้างในพื้นที่จำนวน 2 วัน 1 คืน (คิดเป็นร้อยละ 74.3) นิยมประกอบกิจกรรมที่ต้องการพักผ่อนบรรยากาศที่สงบและถ่ายภาพ (คิดเป็นร้อยละ 71.3 และ 70.8) สำหรับลักษณะกลุ่มในการเดินทางของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มเพื่อน (คิดเป็นร้อยละ 44.0) สอดคล้องกับข้อมูลด้านการรับรู้ข่าวสารซึ่งส่วนใหญ่มีการบอกต่อจากเพื่อน

สมาชิกในครอบครัวและคนรู้จัก (คิดเป็นร้อยละ 73.5) โดยกิจกรรมที่ประกอบในชุมชนเป็นการพักผ่อนบรรยากาศที่สงบ (คิดเป็นร้อยละ 71.3) ดังแสดงในตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 แสดงจำนวน และร้อยละการเดินทางและกิจกรรมนันทนาการของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 400)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครั้งในการมาเยือน (n= 354)		
เคยมาเยือนครั้งแรก	294	73.5
2 – 5 ครั้ง	55	13.8
6 – 9 ครั้ง	1	.3
10 – 13 ครั้ง	2	.5
มากกว่า 13 ครั้ง	2	.5
เหตุผลในการมาเยือนซ้ำ (n=174)		
ความสวยงามของธรรมชาติ	123	30.8
ผู้คน ประเพณี วัฒนธรรม	25	6.3
ที่ตั้งและการเดินทาง	18	4.5
อื่น ๆ	8	2.0
ประเภทกลุ่มในการเดินทาง		
ครอบครัว	133	33.3
กลุ่มเพื่อน	176	44.0
หน่วยงาน/ศึกษาดูงาน	72	18.0
คนรัก	6	1.5
บริษัททัวร์	11	2.8
อื่นๆ	2	.5
จำนวนสมาชิกในกลุ่มเดินทาง (n= 345)		
1 – 5 คน	72	18.0
6 – 10 คน	76	19.0
11 – 15 คน	46	11.5
16 – 20 คน	54	13.5
21-25 คน	24	6.0
25 คนขึ้นไป	73	18.3

ตารางที่ 4-4 แสดงจำนวน และร้อยละการเดินทางและกิจกรรมนันทนาการของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 400)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนวันพักค้างแรม (n= 398)		
ไม่พักค้าง	39	9.8
พักค้าง 1 คืน	297	74.3
พักค้าง 2 คืน	61	15.3
พักค้าง 3 คืน	2	.5
กิจกรรมที่ประกอบจริง ในขณะมาเยือน		
เข้าฐานการเรียนรู้ของชุมชน	97	24.3
เจาะหอย	15	3.8
ถ่ายภาพ	283	70.8
เล่นน้ำทะเล	118	29.5
ดำน้ำ/ ดูปะการัง	105	26.3
เดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ	122	30.5
พักผ่อนบรรยากาศสงบ	285	71.3
ตกปลา / ตกหมึก	87	21.8
ร้องคาราโอเกะ	45	11.3
พายเรือคายัค/ แคนู	75	18.8
ทำกับข้าวร่วมกับเจ้าของบ้าน	29	7.3
ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้าน	68	17
ชมพระอาทิตย์ขึ้น / ตก	144	36
อื่น ๆ	7	1.8
<u>หมายเหตุ</u> เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
แหล่งข้อมูลข่าวสาร		
การบอกต่อของเพื่อน สมาชิกในครอบครัว และคนรู้จัก	294	73.5
รายการโทรทัศน์ วิทยุ วัสดุทัศน และซีดีรอม	27	6.8
บริษัททัวร์	32	8.0
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)	52	13.0
อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก	174	43.5
ภาพจากการแชร์	86	21.5
อื่น ๆ	23	5.8
<u>หมายเหตุ</u> เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้สึก หรือการรับรู้และความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษากำหนดระดับการรับรู้ออกเป็น 5 ระดับ คือ จริงอย่างยิ่ง จริง ไม่แน่ใจ จริงน้อย และไม่จริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ด้านบวกต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว โดยเห็นด้วยในระดับที่เป็นจริง โดยเฉพาะเกาะพิทักษ์มีทัศนียภาพ/ระบบนิเวศมีความสวยงาม (ค่าเฉลี่ย= 4.17) และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย= 4.16) ขณะที่รับรู้ในระดับไม่แน่ใจเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดบนเกาะมีมากเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่รองรับ และ สภาพบ้านเรือนมีความแออัดต่อการเข้าพักของนักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย= 2.68) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับรู้ถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

(n= 400)			
ปัจจัยด้านการรับรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดบนเกาะมีมากเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่รองรับ	2.82	.96	ไม่แน่ใจ
2. ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง	3.78	.67	จริง
3. ชุมชนมีความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว	3.82	.66	จริง
4. สภาพบ้านเรือนมีความแออัดต่อการเข้าพักของนักท่องเที่ยว	2.68	1.06	ไม่แน่ใจ
5. สภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาดและปลอดภัย	3.99	.73	จริง
6. ทัศนียภาพ/ระบบนิเวศมีความสวยงาม	4.17	.62	จริง
7. สิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยวได้มาตรฐานและเพียงพอ (n=399)	4.03	.67	จริง
8. ชุมชนมีกฎระเบียบในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว	3.78	.84	จริง
9. วิถีชีวิตของผู้คนในแหล่งท่องเที่ยวมีเสน่ห์ชวนให้ท่านสนใจ	4.13	.65	จริง
10. แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม	4.16	.66	จริง

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ มีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเหมาะสมดีแล้ว โดยเฉพาะในด้านการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม และความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และเรื่องการเดินทางด้วยเรือ คิดเป็นร้อยละ 93.8 87.3 และ 86.3 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มคิดว่าควรต้องมีการปรับปรุง อาทิเช่น ป้ายให้ข้อมูล/ป้ายสัญลักษณ์ และป้ายสื่อความหมาย การดูแลรักษาความสะอาดของบริเวณโดยรอบและระบบการกำจัดขยะ และทำเรือ

ตารางที่ 4-6 แสดงจำนวนและร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

รายการ	(n=400)		
	เหมาะสมดีแล้ว	ควรปรับปรุง	ไม่มีความคิดเห็น
1. การให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	321 (80.3)	58 (14.5)	21 (5.3)
2. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	349 (87.3)	42 (10.5)	9 (2.3)
3. ทำเรือ	294 (73.5)	89 (22.3)	17 (4.3)
4. เรือ	345 (86.3)	41 (10.3)	14 (3.5)
5. การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	375 (93.8)	17 (4.3)	8 (2.0)
6. การบริการอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม เช่น เรือคายัค หน้ากากดำน้ำ ชูชีพ ฯลฯ	319 (79.8)	48 (12.0)	33 (8.3)
7. คุณภาพและความสะอาดของสิ่งอำนวยความสะดวก	337 (84.3)	47 (11.8)	16 (4.0)
8. ความเพียงพอของน้ำประปาต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	333 (83.3)	55 (13.8)	12 (3.0)
9. ความเพียงพอห้องน้ำ-ห้องสุขาต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	310 (77.5)	74 (18.5)	16 (4.0)
10. สิ่งก่อสร้างภายในแหล่งท่องเที่ยว	304 (76.0)	69 (17.3)	27 (6.8)
11. ป้ายให้ข้อมูล/ป้ายสัญลักษณ์ และป้ายสื่อความหมาย	264 (66.0)	109 (27.3)	27 (6.8)

ตารางที่ 4-6 แสดงจำนวนและร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

(n=400)

รายการ	เหมาะสมดีแล้ว	ควรปรับปรุง	ไม่มีความคิดเห็น
12. การดูแลรักษาความสะอาดของบริเวณโดยรอบและระบบการกำจัดขยะ	279 (69.8)	103 (25.8)	18 (4.5)
13. การตกแต่งบริเวณโดยรวม	305 (76.3)	70 (17.5)	25 (6.3)
14. อื่น ๆ	2 (.5)	1 (.3)	-

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.94) โดยเฉพาะมีการต้อนรับและการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย= 4.18) รองลงมาคือความมีอัธยาศัย ช่วยเหลือจากชุมชนท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย= 4.16) และทัศนียภาพ/ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย= 4.14)

ตารางที่ 4-7 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

(n = 400)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ทัศนียภาพ/ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	4.14	.67	มาก
2. รูปแบบการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.88	.70	มาก
3. การรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	3.88	.82	มาก
4. จำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่	3.81	.73	มาก
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ	3.72	.66	มาก
6. การให้ความรู้/คำแนะนำจากคนนำเที่ยวและเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ในชุมชน	4.05	.73	มาก
7. ความมีอัธยาศัย ช่วยเหลือจากชุมชนท่องเที่ยว	4.16	.66	มาก
8. การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวของชุมชน	4.00	.71	มาก
9. ความเป็นระเบียบโดยรวม	3.95	.66	มาก
10. สิ่งก่อสร้างภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.72	.72	มาก
11. บรรยากาศโดยรวมขณะท่องเที่ยว/ประกอบกิจกรรม	3.94	.69	มาก

ตารางที่ 4-7 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

(n = 400)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
12. ราคาเหมาจ่ายที่พัก/อาหาร/เรือ	3.99	.66	มาก
13. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	3.92	.68	มาก
14. การต้อนรับและการให้บริการโดยรวม	4.18	.65	มาก
15. ความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว	4.05	.69	มาก
16. ความหลากหลายของฝากรของที่ระลึก	3.63	.72	มาก
17. ความพึงพอใจโดยรวมต่อการมาเยือนชุมชนแห่งนี้	3.99	.68	มาก
18. ความพึงพอใจโดยรวม	3.94	.49	มาก

ตอนที่ 3 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้จ่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เป็นเงินเฉลี่ย 3,340.74 บาทต่อคน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในชุมชนเกาะพิทักษ์ เฉลี่ยเป็นเงิน 2,022.24 บาทต่อคน ดังแสดงในตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

(n=400)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว		
(n=366)		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	129	35.2
ระหว่าง 1,000 – 2,000 บาท	109	29.8
ระหว่าง 2,001 – 3,000 บาท	32	8.7
ระหว่าง 3,001 – 4,000 บาท	13	3.6
ระหว่าง 4,001 – 5,000 บาท	36	9.8
มากกว่า 5,001 บาทขึ้นไป	47	12.8
$\bar{x} = 3,340.74$ S.D. = 4681.30		

ตารางที่ 4-8 ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

(n=400)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายบนเกาะพิทักษ์ (n= 348)		
ต่ำกว่า 500 บาท	37	10.6
ระหว่าง 500 – 1,000 บาท	171	49.1
ระหว่าง 1,001 – 1,500 บาท	26	7.5
ระหว่าง 1,501 – 2,000 บาท	48	13.8
ระหว่าง 2,001 – 2,500 บาท	6	1.7
มากกว่า 2,501 บาทขึ้นไป	60	17.2
$\bar{x} = 2,022.24$ S.D. = 939.23		

หมายเหตุ ข้อมูลมีการกระจายตัวสูง

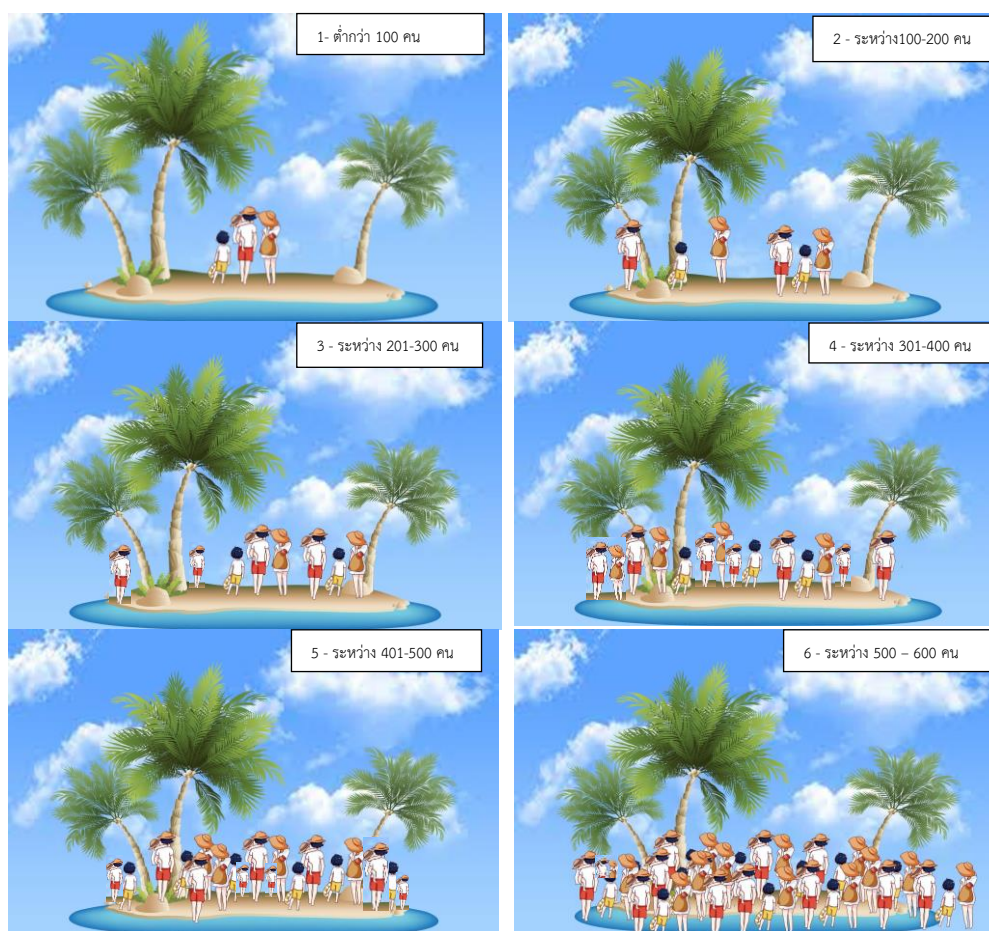
ตอนที่ 4 การรับรู้ถึงความแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาเกาะพิทักษ์ พบว่า นักท่องเที่ยวพบเห็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมในบ้านพักบริเวณเดียวกันต่ำกว่า 50 คน (คิดเป็นร้อยละ 77.8) ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวคิดว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวตรงกับคาดหวัง (คิดเป็นร้อยละ 46.3) และรองลงมาคือ นักท่องเที่ยวไม่ได้คาดหวังต่อจำนวนนักท่องเที่ยวขณะมาเยือนเกาะพิทักษ์ในช่วงเวลาเดียวกัน (คิดเป็นร้อยละ 32.5)

ด้านการรับรู้ความแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ในเชิงปริมาณ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scale) ระดับความแออัดตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดย 0 หมายถึง ไม่รู้สึกแออัด 1 แออัดน้อยมาก จนกระทั่งไปถึง 10 ซึ่งเป็นระดับความแออัดมากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สึกแออัด (ร้อยละ 61.5) และ จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่มาท่องเที่ยวบนเกาะพิทักษ์ที่ไม่ทำให้รู้สึกแออัดเฉลี่ย 317 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการเก็บสถิตินักท่องเที่ยวขณะกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูล พบว่านักท่องเที่ยวมาเยือนในวันธรรมดาเฉลี่ย 250 คนต่อวัน และนักท่องเที่ยวมาเยือนในวันหยุดเฉลี่ย 350 คนต่อวัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าข้อมูลมีการกระจายตัวสูงมาก

การพบปะผู้คน (encounter) หรือความหนาแน่น (Density) ของปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงคุณภาพว่าความหนาแน่นในแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดความรู้สึกแออัดหรือไม่ โดยใช้มาตรวัดแบบภาพแสดงปริมาณคนที่พบปะ จำนวน 6 ภาพ โดยภาพที่ 1 หมายถึง ไม่รู้สึกแออัด จนกระทั่งไปถึงภาพที่ 6 ซึ่งเป็นระดับความแออัดมากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมอยู่ในบริเวณเดียวกันมีจำนวนน้อย ดังภาพที่ 2 (ร้อยละ 38.7) ขณะที่จำนวน

นักท่องเที่ยวทั้งหมดในช่วงเวลาเดียวกันที่มีความเหมาะสมในพื้นที่ปริมาณในระดับปานกลางดังภาพที่ 3 และ 2 ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 35 และ 34.1) เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่พบเห็นขณะประกอบกิจกรรมกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่คิดว่าเหมาะสมในพื้นที่ พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบน้อยกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่คิดว่าเหมาะสมต่อพื้นที่ กล่าวโดยสรุปได้ว่าในขณะนั้นยังไม่ถึงขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมและอาจสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวได้อีก ดังแสดงในภาพที่ 4-1



ภาพที่ 4-1 แสดงการพบปะผู้คน (encounter) หรือความหนาแน่น (Density) ของปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน

ตารางที่ 4-9 แสดงจำนวนและร้อยละปริมาณการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ความหนาแน่นของ
นักท่องเที่ยวในช่วงเวลาเดียวกัน (ระบุจากภาพที่ 4-1)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ความหนาแน่นหรือการพบปะนักท่องเที่ยวขณะประกอบ กิจกรรม (n=217)		
จำนวนน้อยมาก (ภาพที่ 1)	84	38.7
จำนวนน้อย (ภาพที่ 2)	65	30.0
จำนวนปานกลาง (ภาพที่ 3)	35	16.1
จำนวนค่อนข้างมาก (ภาพที่ 4)	21	9.7
จำนวนมาก (ภาพที่ 5)	8	3.7
จำนวนมากที่สุด (ภาพที่ 6)	4	1.8
$\bar{X} = 2.15$ Median = 2 S.D.=1.243		
ปริมาณนักท่องเที่ยวที่คิดว่าเหมาะสมในพื้นที่ (n=217)		
จำนวนน้อยมาก (ภาพที่ 1)	20	9.2
จำนวนน้อย (ภาพที่ 2)	74	34.1
จำนวนปานกลาง (ภาพที่ 3)	76	35
จำนวนค่อนข้างมาก (ภาพที่ 4)	-	-
จำนวนมาก (ภาพที่ 5)	11	5.1
จำนวนมากที่สุด (ภาพที่ 6)	1	0.5
$\bar{X} = 2.74$ Median = 3 S.D.=1.031		
จำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่พบเจอบนเกาะต่อวัน (n=217)		
ต่ำกว่า 50 คน	193	68.7
ระหว่าง 50 – 100 คน	43	15.3
ระหว่าง 101 – 150 คน	11	3.9
ระหว่าง 151 – 200 คน	1	0.4
ระหว่าง 201 – 250 คน	12	4.3
มากกว่า 250 คน	21	7.5
$\bar{X} = 80.17$ Median= 40 S.D.= 131.85		

ตารางที่ 4-9 แสดงจำนวนและร้อยละปริมาณการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ความหนาแน่นของ
นักท่องเที่ยวในช่วงเวลาเดียวกัน (ระบุจากภาพที่ 4-1)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่พบเจอต่อวันบริเวณเกาะ คราม(n=203)		
ต่ำกว่า 50 คน	115	56.7
ระหว่าง 50 – 100 คน	40	19.7
ระหว่าง 101 – 150 คน	14	6.9
ระหว่าง 151 – 200 คน	15	7.4
ระหว่าง 201 – 250 คน	-	-
มากกว่า 250 คน	19	9.4
$\bar{X} = 201$ S.D.= 141.595		
การกระจายของนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมในจุด ท่องเที่ยว (n=202)		
บริเวณบ้านพัก	70	17.5
เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ	34	8.5
เกาะคราม	24	6.0
หาดทราย	12	3.0
จุดพายเรือ	28	7.0
จุดเล่นน้ำ	13	3.3
บริเวณตกหมึก	21	5.3
ความคาดหวังเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยว (n=396)		
น้อยกว่าที่คาดการณ์	130	32.5
ตรงกับที่คาดการณ์	185	46.3
มากกว่าที่คาดการณ์	81	20.3
ความรู้สึกแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยว		
ไม่รู้สึกแออัด (ระดับ 0-1)	247	62.0
แออัดน้อย (ระดับ 2-3)	56	14.0
แออัดปานกลาง (ระดับ 4-5)	89	22.0
แออัดมาก (ระดับ 7-8)	6	1.5
แออัดมากที่สุด (ระดับ 9-10)	2	0.5
$\bar{X} = 1.80$ Median = 1 S.D.=1.255		

ตารางที่ 4-9 แสดงจำนวนและร้อยละปริมาณการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ความหนาแน่นของ
นักท่องเที่ยวในช่วงเวลาเดียวกัน (ระบุจากภาพที่ 4-1)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้ต่อวันบนเกาะ (n=185)		
ต่ำกว่า 100 คน	36	19.5
ระหว่าง 100 – 200 คน	52	28.1
ระหว่าง 201 – 300 คน	36	19.5
ระหว่าง 301 – 400 คน	10	5.4
ระหว่าง 401 – 500 คน	33	17.8
มากกว่า 500 คน	18	9.7
$\bar{X} = 317$ S.D.= 240.06		

ตอนที่ 5 พฤติกรรมเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเกาะพิทักษ์ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 18.0 มีความเห็นว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นมีความเหมาะสม/ไม่ส่งผลกระทบต่อประกอบกิจกรรม รองลงมา เป็นความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทิ้งขยะลงทะเล คิดเป็นร้อยละ 12.8 และพฤติกรรมด้านการร้องคาราโอเกะเสียงดัง คิดเป็นร้อยละ 8.8 และพฤติกรรมเจ้าของบ้านไม่เป็นมิตร คิดเป็นร้อยละ 6.8 และพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 4.8 และพฤติกรรมดื่มเหล้า/ส่งเสียงดัง คิดเป็นร้อยละ 2.5 และพฤติกรรมการเล่นการพนัน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และพฤติกรรมมีสัตว์เลี้ยงเลี้ยงบนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4-10

ตารางที่ 4-10 พฤติกรรมเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่ท่านพบเห็นไม่เหมาะสม

(n=226)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ร้องคาราโอเกะเสียงดัง	35	8.8
เจ้าของบ้านไม่เป็นมิตร	27	6.8
มีสัตว์เลี้ยงบนบ้าน	4	1.0
ทิ้งขยะลงทะเล	51	12.8
ดื่มเหล้า/ส่งเสียงดัง	10	2.5
เล่นการพนัน	8	2.0
ดื่มแอลกอฮอล์	19	4.8
อื่น ๆ / ไม่มีความคิดเห็น	72	18.0

ตอนที่ 5 สิ่งที่ชอบและไม่ชอบมากที่สุดในพื้นที่ท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจในความสวยงามของธรรมชาติ เกาะพิทักษ์ ซึ่งชุมชนเกาะพิทักษ์มีทุนทรัพย์ในด้านสถานที่ที่มีความสวยงาม และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ (คิดเป็นร้อยละ 54.8) รองลงมาคืออาหารมีรสชาติอร่อย (คิดเป็นร้อยละ 12.8) และความมีมิตรไมตรีของชาวบ้าน (คิดเป็นร้อยละ 6.3) ตามลำดับ ดังนั้นจึงเป็นชุมชนที่น่าท่องเที่ยว จนกระทั่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ และสิ่งที่นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 17.8 มีความคิดเห็นเรื่องของขยะที่มีมากภายในพื้นที่ รองลงมาคือเสียงเครื่องเรือดังจนเกินไป คิดเป็นร้อยละ 3.3 และในพื้นที่ประกอบกิจกรรมมีหินเยอะเกินไป (คิดเป็นร้อยละ 2.8) ตามลำดับ

จากการท่องเที่ยวเมื่อสอบถามเกี่ยวกับความต้องการกลับมาเยือนอีกครั้งของนักท่องเที่ยว นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการกลับมาเยือนใหม่อย่างแน่นอน (ร้อยละ 97.5) ด้านการประชาสัมพันธ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บอกต่อและแนะนำญาติ/เพื่อนให้มาเที่ยวแน่นอน (คิดเป็นร้อยละ 88.5) และจะนำไปแนะนำในทางอินเทอร์เน็ตแน่นอน (คิดเป็นร้อยละ 10.8) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4-11

ตารางที่ 4-11 สิ่งที่ชอบมากที่สุดในพื้นที่ท่องเที่ยว

(n=400)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สิ่งที่ชอบมากที่สุดในพื้นที่ท่องเที่ยว (n=370)		
อาหารอร่อย	51	12.8
ธรรมชาติสวยงาม	219	54.8
ความมีมิตรไมตรีของชาวบ้าน	25	6.3
กิจกรรมดำน้ำ	23	5.8
ความเป็นเสน่ห์ของเกาะพิทักษ์	7	1.8
บ้านพักมีการจัดการสวยงาม	17	4.3
กิจกรรมตกหมึก	20	5.0
กิจกรรมนั่งเรือ	8	2.0
สิ่งที่ไม่ชอบมากที่สุดในพื้นที่ท่องเที่ยว (n=138)		
ขยะ	71	17.8
สภาพภูมิอากาศ	7	1.8
เสียงเครื่องเรือ	13	3.3
การทำลายธรรมชาติ	1	0.3

ตารางที่ 4-11 สิ่งที่ชอบมากที่สุดในห้องท่องเที่ยว

(n=400)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ของฝากไม่มีความหลากหลาย	2	0.5
มีหินเยอะเกินไป	11	2.8
สะพานท่าเทียบเรือชำรุด	5	1.3
วิถีชีวิตในชุมชน	4	1.0
คนเยอะเกินไป	2	0.5
ที่พักไม่มีความสะดวกมากพอ	6	2.5
ห้องน้ำ	8	2.0
อาหาร	3	0.8
กิจกรรมน้อย	1	0.3
ข้างบ้านส่งเสียงดัง	4	1.0
พฤติกรรมการกลับมาเยือนซ้ำของแหล่งท่องเที่ยว (n=398)		
กลับมา	390	97.5
ไม่กลับมา	8	2.0
การบอกต่อแก่นักท่องเที่ยว (n=398)		
บอกต่อและแนะนำญาติ / เพื่อนให้มาเที่ยวแน่นอน	355	88.8
จะนำไปแนะนำในทางอินเทอร์เน็ตแน่นอน	43	10.8

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยามีผลต่อความรู้สึกที่มีต่อความหนาแน่นของจำนวนคนต่อพื้นที่บริเวณเกาะพิทักษ์ และทำการทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) ใช้วิธีการทางสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (regression analysis) โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการความถดถอยในขั้นตอนเดียว (enter multiple regression analysis) โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (coefficient of determination) หรือ r^2 และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติซึ่งกำหนดไว้ที่ระดับ .05 ของสมการ โดยกำหนด จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นขณะประกอบกิจกรรมบนเกาะพิทักษ์ เป็นตัวแปรตาม และปัจจัยชีวิต ได้แก่ การรับรู้ถึงความแออัด การรับรู้ถึงความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในขณะนั้น การรับรู้ถึงความปลอดภัย และความพึงพอใจโดยรวม เป็นตัวแปรอิสระ

พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นขณะประกอบกิจกรรมบนเกาะพิทักษ์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความแออัด ($F = 21.132$; $Sig = 0.000$) และการรับรู้ถึงความหนาแน่น ($F = 88.498$; $Sig = 0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยาบริเวณเกาะคราม พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวบริเวณเกาะครามมีความสัมพันธ์กับปริมาณนักท่องเที่ยวที่ต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 141.72$; $Sig = 0.000$) ดังตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยว และการรับรู้ถึงความแออัด ความรู้สึกปลอดภัย และความพึงพอใจโดยรวม

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	F	Sig	R ²	Beta	t	Sig
จำนวน นักท่องเที่ยวที่ พบเห็นขณะ ประกอบ กิจกรรม	ความรู้สึกละอาย	21.132	0.000	0.309	0.799	2.794	0.006
	การพบปะผู้คนหรือ ความหนาแน่น	47.938	0.000	0.783	0.046	16.649	0.000
	ความรู้สึกปลอดภัย	0.325	0.569	0.020	N/A	N/A	N/A
	ความพึงพอใจ โดยรวม	3.673	0.058	0.017	N/A	N/A	N/A
จำนวน นักท่องเที่ยวที่ พบบริเวณ เกาะคราม	ความรู้สึกละอาย	21.540	0.000	0.15	0.799	2.794	0.006
	ปริมาณ นักท่องเที่ยวที่ ต้องการ	141.72	0.000	0.444	44.22 (0.836)	4.638	0.000

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายดังที่กล่าวมาแล้ว พบว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองอธิบายตัวแปรได้ในระดับมาก คือการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ถึงความหนาแน่น มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 78 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{การพบปะผู้คนหรือการรับรู้ถึงความหนาแน่น} = 0.046 + 0.079X$$

เมื่อพิจารณาร่วมกับค่ามาตรฐานปัจจัยชี้วัดจะสามารถกำหนดความหนาแน่นในแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดความรู้สึกแออัด ดังนี้

การพบปะผู้คน

$$\begin{aligned} \text{จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นขณะประกอบกิจกรรม} &= (\text{การพบปะผู้คน} - 0.046)/0.079 \\ \text{เมื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในพื้นที่ เท่ากับ 3} \\ &= (3-0.046)/0.079 \\ &= 37.39 \end{aligned}$$

ดังนั้น ปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกันในระดับที่เหมาะสม เท่ากับ 38 คนต่อช่วงเวลา

ตารางที่ 4-13 รายงานผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม
จิตวิทยา

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	ข้อมูลปัจจุบัน (มาตรฐาน)	ขีดความสามารถ (จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลา)			สภาพปัจจุบัน
		Below CC	Approaching CC	Exceeding CC	
ความแออัด	1	> 5	5	< 5	Below CC
การพบปะผู้คน	2	< 3	3	> 3	Below CC

4.4 ผลการศึกษาด้านสังคมวัฒนธรรม

คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลชาวบ้าน ชุมชนเกาะพิทักษ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 ชุด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงความแออัด และการพบปะผู้คน

ตอนที่ 3 การรับรู้และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 การรับรู้ผลกระทบด้านความรู้สึกต่อพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปมาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนท้องถิ่น

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.3 มีช่วงอายุเฉลี่ย 43.7 ปี และส่วนใหญ่กระจายอยู่ในช่วงอายุ 31- 40 ปี (ร้อยละ 38.9) มากกว่าครึ่งมีอาชีพหลักที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ โฮมสเตย์ ธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาชีพประมงพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 27.3 24.2 และ 18.3 ตามลำดับ มีรายได้สูงสุดต่อเดือน 8,001 – 16,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 71.4 มีสมาชิกครัวเรือนที่กลับมาทำงานที่บ้านเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้หลักและรายได้เสริมในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และ 44.4 ตามลำดับ ลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการคือทุกกลุ่ม รองลงมาคือกลุ่มครอบครัวและเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ 13.9 ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4-14

ตารางที่ 4-14 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

(n=36)

ภูมิหลังชุมชนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	41.7
หญิง	21	58.3
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	-	
ระหว่าง 20 – 30 ปี	5	13.9
ระหว่าง 31 – 40 ปี	14	38.9
ระหว่าง 41-50 ปี	5	13.9
ระหว่าง 51- 60 ปี	8	22.2
มากกว่า 61 ปีขึ้นไป	4	11.1
$\bar{x} = 43.17 \quad SD = 12.115$		
อาชีพหลัก		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	6.1
โฮมสเตย์	9	27.3
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	8	24.2
เกษตรกร	3	9.1
ประมงพื้นบ้าน	6	18.3
รับจ้างทั่วไป	5	15.2
อาชีพเสริม		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	
โฮมสเตย์	6	25
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	8	33.3
เกษตรกร	2	8.3
ประมงพื้นบ้าน	4	16.7
รับจ้างทั่วไป	4	16.7

ตารางที่ 4-14 แสดงจำนวนและร้อยละภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

(n=36)

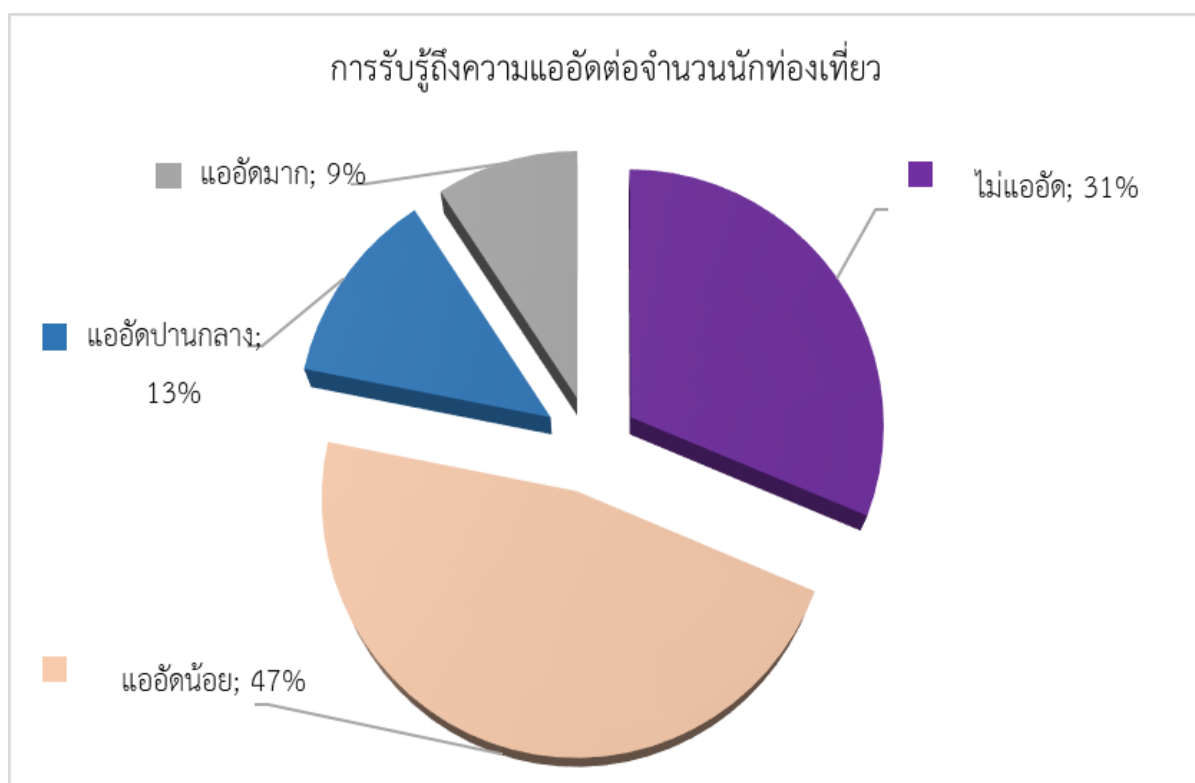
ภูมิหลังชุมชนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ถิ่นฐาน (n=19)		
1 คน	9	47.4
2 คน	4	21.1
3 คน	1	5.3
4 คน	4	21.1
5 คน	1	5.3
$\bar{x} = 2.157 \quad SD = 1.384$		
รายได้หลักเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	16	44.4
ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท	7	19.4
ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท	1	2.8
ระหว่าง 25,001- 30,000 บาท	4	11.1
สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	8	22.2
$\bar{x} = 29,500 \text{ S.D.} = 164.808$		
รายได้เสริมเฉลี่ยต่อเดือน (n= 23)		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	24	66.7
ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท	1	2.8
ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท	1	2.8
ระหว่าง 25,001- 30,000 บาท	5	13.9
สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	5	13.9
$\bar{x} = 24,130 \text{ S.D.} = 21501.17$		
วัตถุประสงค์ในการดำเนินการท่องเที่ยว		
เป็นรายได้หลักครอบครัว	20	55.6
เป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว	16	44.4
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	13	36.1
พบปะพูดคุยกับนักท่องเที่ยว	13	36.1
ให้ลูกหลานไม่อพยพย้ายถิ่น	11	30.6
อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน	15	41.7

ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงความแออัด

ปัจจัยที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ การรับรู้ถึงความแออัด การพบปะผู้คน และสิทธิในความเป็น มีวัตถุประสงค์เพื่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในพื้นที่โดยไม่สร้างผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และทัศนคติของประชาชนต่อระดับการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว รายละเอียดดังนี้

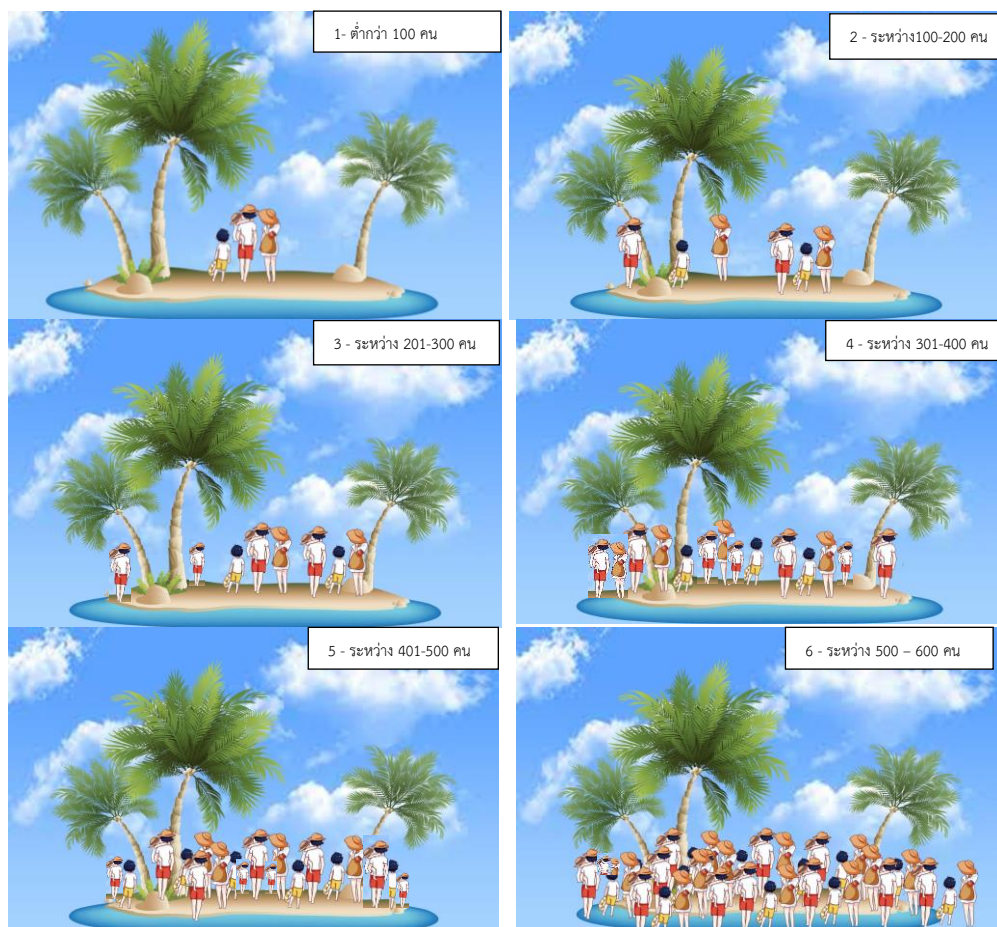
ด้านการรับรู้ความแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ในเชิงปริมาณ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scale) ระดับความแออัดตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดย 0 หมายถึง ไม่รู้สึกแออัด 1 แออัดน้อยมาก จนกระทั่งไปถึง 10 ซึ่งเป็นระดับความแออัดมากที่สุด

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ถึงความแออัดในระดับน้อย (ร้อยละ 47) รองลงมาไม่รับรู้ถึงความแออัด (ร้อยละ 31) และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 (Median= 3.00, S.D.= 1.552) โดยจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่มาท่องเที่ยวบนเกาะพิทักษ์ที่ไม่ทำให้รู้สึกแออัดเฉลี่ยเท่ากับ 311 คน (ภาพที่ 4-2)



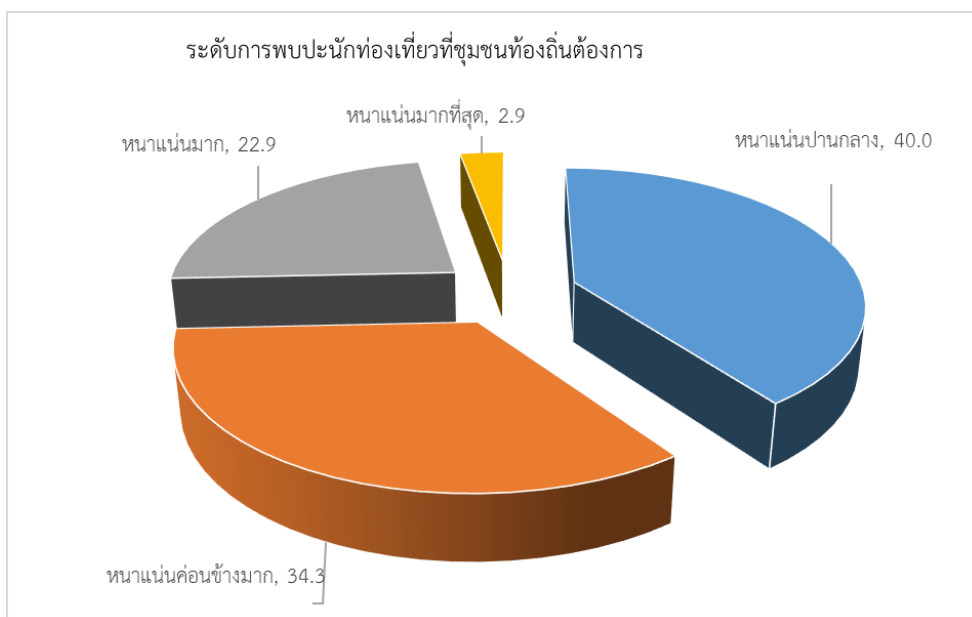
($\bar{x}$ = 3.88 , Median= 4.00, S.D.= 0.8667)

ภาพที่ 4-2 การรับรู้ความแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะพิทักษ์ของชุมชน



ภาพที่ 4-3 แสดงการระดับความหนาแน่น (Density) ของปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน

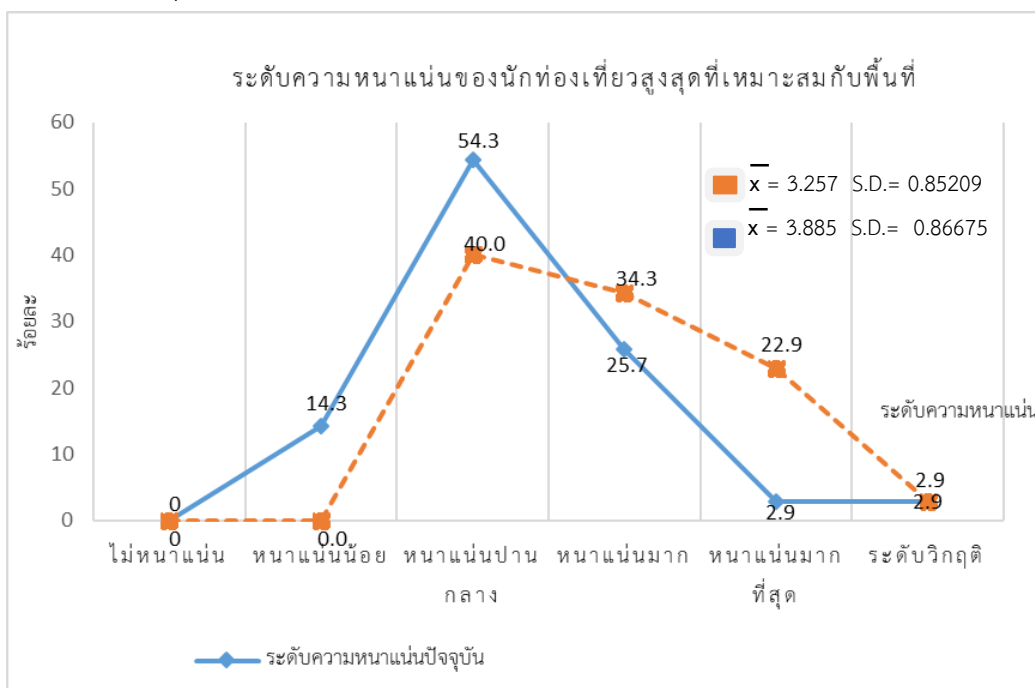
ความหนาแน่น (Density) หรือการพบปะผู้คนหรือรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวบริเวณเดียวกัน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงคุณภาพว่าความหนาแน่นในแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดความรู้สึกแออัดหรือไม่ โดยใช้มาตรวัดแบบภาพแสดงปริมาณคนที่พบปะ จำนวน 6 ภาพ (พิจารณาจากภาพที่ 4-3) โดยภาพที่ 1 หมายถึง ไม่รู้สึกแออัด จนกระทั่งไปถึงภาพที่ 6 ซึ่งเป็นระดับความแออัดมากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเยือนขณะปัจจุบันมีปริมาณความหนาแน่นในระดับปานกลาง ดังภาพที่ 3 (ร้อยละ 54.3) สอดคล้องกับความต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง ดังภาพที่ 3 (ร้อยละ 40) และระดับมาก ดังภาพที่ 4 (ร้อยละ 34) ($\bar{x} = 3.88$, Median= 4.00, S.D.= 0.8667) หรือดังภาพที่ 4 -4



($\bar{x} = 3.88$, Median = 4.00, S.D. = 0.8667)

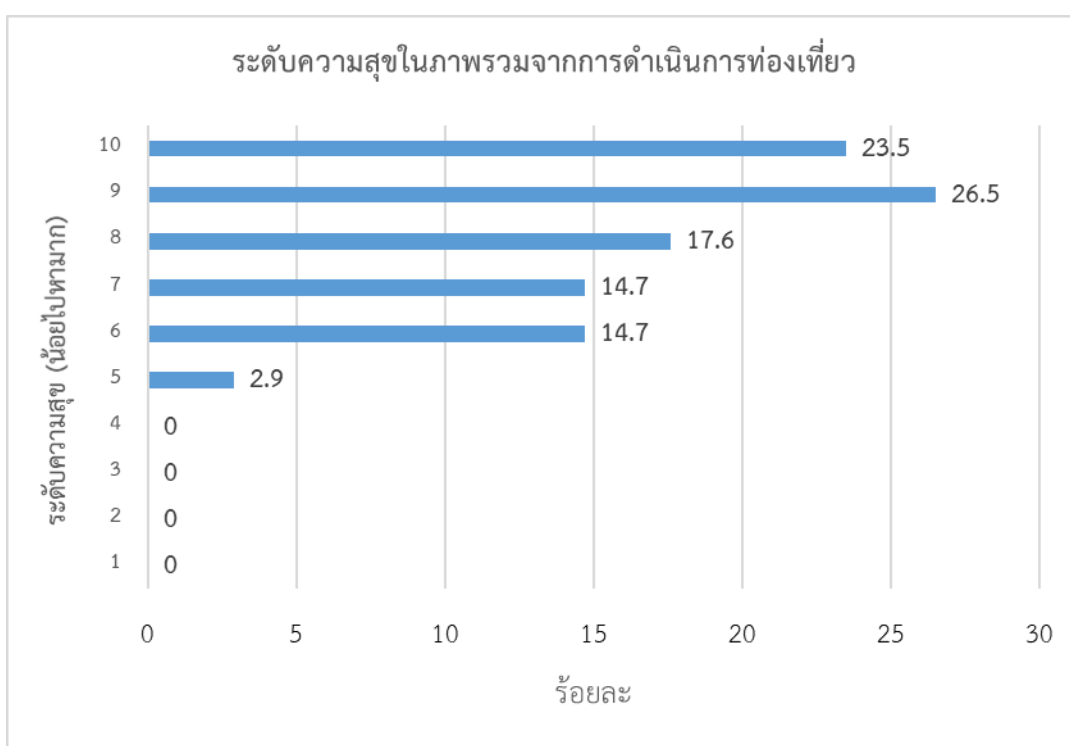
ภาพที่ 4-4 ความต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการมาเยือนชุมชนเกาะพิทักษ์ในช่วงเวลาเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ จะเห็นได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ภาพที่ 4-5)



ภาพที่ 4-5 เปรียบเทียบการรับรู้ถึงจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ

สถิติในความเป็นส่วนตัวของชุมชนท้องถิ่น โดยใช้ระดับความสุขเป็นตัวชี้วัด มาตราวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scale) มีระดับความสุขตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดย 0 หมายถึง ไม่รู้สึกมีความสุข 1 มีความสุขน้อยที่สุด จนกระทั่งไปถึง 10 คือมีความสุขที่สุด หากกลุ่มตัวอย่างรู้สึกมีความสุขในการดำเนินการท่องเที่ยวในระดับกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมด (5.0) จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่า เข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ จากผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสุขในภาพรวมจากการดำเนินการท่องเที่ยวในระดับมาก (9.0) และมากที่สุด (10.0) (คิดเป็นร้อยละ 26.5 และ 23.5)



ภาพที่ 4-6 ระดับความสุขในภาพรวมจากการดำเนินการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทัศนคติต่อนักท่องเที่ยว ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และทัศนคติด้านบวกในระดับจริงอย่างยิ่งต่อเทคโนโลยี (อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก) ช่วยทำการตลาด และประชาสัมพันธ์ชุมชน ได้รับความรู้จากการดำเนินการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของพื้นที่กับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีการดูแลสุขภาพความสะอาดมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 4.33 และ 4.16 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และทัศนคติด้านลบในระดับไม่จริงต่อปัจจุบันมีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินกว่าที่ต้องการ อนาคตจะมีคนนอกจะเข้ามาดำเนินการท่องเที่ยวภายในชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้คน

ในชุมชนประสบปัญหาการเข้าถึงสาธารณูปโภค(ประปา ไฟฟ้า คมนาคม) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 และ 2.63 ตามลำดับ (ตารางที่ 4-15)

ตารางที่ 4-15 แสดงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้มาเยือนเกาะพิทักษ์

(n=36)				
ที่	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ทัศนคติด้านบวก				
1.	จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อโดยตรงต่อรายได้	3.70	1.061	มาก
2.	นักท่องเที่ยวที่เข้ามาทำให้มีโอกาสดำเนินการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน	3.73	0.855	มาก
3.	การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีการดูแลสุขภาพความสะอาดมากขึ้น	4.17	.447	มาก
4.	เยาวชนในชุมชนได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษา	2.53	1.082	น้อย
5.	กลุ่มที่ดำเนินการท่องเที่ยวได้พัฒนาทักษะด้านอาหารและบริการ	3.97	.737	มาก
6.	นักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ให้เกียรติสถานที่และชุมชน	3.42	.996	มาก
7.	ได้รับความรู้จากการดำเนินการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของพื้นที่กับนักท่องเที่ยว	4.33	.478	มากที่สุด
8.	การท่องเที่ยวทำให้มีข้อกำหนดด้านการบริการ การทำ ความดี และกิจกรรมเพื่อสังคม	3.71	.572	มาก
9.	ชุมชนมีการพัฒนามาตรฐานสุขภาพ สุขาภิบาล จัดการของเสีย และดูแลสิ่งแวดล้อมดีขึ้นหลังมีการท่องเที่ยว	2.28	.701	น้อย
10.	นักท่องเที่ยวศึกษาเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนมาก่อนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่	2.36	.833	น้อย
11.	ท่านต้องการให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน	3.47	.941	มาก
12.	ท่านต้องการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลอดไป	2.61	.994	ปานกลาง
13.	ท่านคิดว่ากฎ ระเบียบชุมชน สามารถใช้กับคนนอกชุมชนที่เข้ามาดำเนินการท่องเที่ยวได้	4.06	.802	มาก
14.	เทคโนโลยี (อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก) ช่วยทำการตลาด และประชาสัมพันธ์ชุมชนท่าน	4.67	.479	มากที่สุด

ตารางที่ 4-15 แสดงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้มาเยือนเกาะพิทักษ์

(n=36)

ที่	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ทัศนคติด้านลบ				
15.	การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ทำให้การประกอบอาชีพของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	3.50	0.965	มาก
16.	การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น	4.56	.504	มากที่สุด
17.	นักท่องเที่ยวที่มากันเป็นจำนวนมาก มักส่งเสียงดังรบกวน	3.78	.989	มาก
18.	นักท่องเที่ยวไม่ค่อยอุดหนุนร้านค้าของประชาชนท้องถิ่น	4.03	.377	มาก
19.	นักท่องเที่ยวรบกวนความสงบ และการช่วยเหลือกันภายในชุมชนลดลง	2.72	.914	ปานกลาง
20.	นักท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเข้าถึงทรัพยากรในพื้นที่ได้น้อยลง	4.00	.535	มาก
21.	การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาการเข้าถึงสาธารณูปโภค(ประปา ไฟฟ้า คมนาคม)	2.64	.867	ปานกลาง
22.	นักท่องเที่ยวมักนำขยะมาทิ้งไว้บนเกาะ	3.75	.906	มาก
23.	การท่องเที่ยวทำให้มีสถานประกอบการภายนอกเข้ามาในชุมชนมากขึ้น	4.19	.577	มาก
24.	ปัจจุบันมีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินกว่าที่ต้องการ	2.22	.832	น้อย
25.	ท่านกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนมือ/การถือครองที่ดินในชุมชน	3.67	.633	มาก
26.	ท่านคิดว่าอนาคตจะมีคนนอกจะเข้ามาดำเนินการท่องเที่ยวภายในชุมชน	2.39	.645	น้อย

ตอนที่ 3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์

ผลการศึกษาการรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร อาศัยหลักการสร้างมาตรวัดเจตคติแบบความแตกต่างเกี่ยวกับความหมายของคำ Semantic Difference แบ่งระดับผลกระทบเป็น 5 ระดับ คือ -2 ถึง +2 และแปลผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระหว่าง 0.67 ถึง 2.0

= มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบหรือระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ ระหว่าง - 0.66 ถึง 0.66 = มีผลกระทบปานกลาง หรือระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่มีขีดความสามารถในการรองรับได้ และ -2 ถึง -0.67 = มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยรวมเท่ากับ 0.539 (S.D. = 0.482) พิจารณาเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ความเพียงพอ/เพิ่มขึ้นของระบบสาธารณูปโภค พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดในทางบวก ยกเว้นการขยายพื้นที่บ้านพัก (ต่อเติมบ้านเรือนยื่นออกนอกทะเล/ฝั่งชุมชน) มีผลกระทบทางลบค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.1944 (S.D. = 1.037)

ประชากรแฝง/นักลงทุนจากภายนอก พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดในทางบวก ยกเว้นการเปลี่ยนมือที่ดินจากชุมชนสู่นายทุน มีผลกระทบทางลบค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.4242 (S.D. = .969)

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว/สังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดในทางบวก โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.1389 (S.D. = .83333)

ตารางที่ 4-16 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์

(n = 36)		
ผลกระทบจากการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	S.D
ความเพียงพอ/เพิ่มขึ้นของระบบสาธารณูปโภค		
1 ระบบไฟฟ้า/ค่าไฟฟ้า	0.34	1.056
2 น้ำประปา/บาดาล/ค่าน้ำประปา	0.08	.996
3 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกันในชุมชน	0.36	.867
4 การขยายพื้นที่บ้านพัก (ต่อเติมยื่นออกนอกทะเล/ฝั่งชุมชน)	-0.19	1.037
ประชากรแฝง/นักลงทุนจากภายนอก		
5 ผู้ประกอบการภายนอก	0.03	.618
6 ผู้อพยพเข้ามาทำงาน	0.18	.576
7 แรงงานต่างด้าว	0.06	.609
8 การเปลี่ยนมือที่ดินจากชุมชนสู่นายทุน	-0.42	.969
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว/สังคม		
9 การย้ายถิ่นฐาน (เข้า/ ออก)	0.86	.76
10 ความสัมพันธ์ในครอบครัว	1.14	.83
11 ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม	0.97	.89

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อความรู้สึกที่มีต่อการพบปะผู้คนหรือความหนาแน่นของจำนวนคนต่อพื้นที่บริเวณเกาะพิทักษ์ และทำการทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) ใช้วิธีการทางสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (regression analysis) โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการความถดถอยในขั้นตอนเดียว (enter multiple regression analysis) โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (coefficient of determination) หรือ r^2 และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติซึ่งกำหนดไว้ที่ระดับ .05 ของสมการ โดยกำหนด จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นบนเกาะพิทักษ์ เป็นตัวแปรตาม และปัจจัยชี้วัด ได้แก่ การพบปะผู้คน การรับรู้ถึงความรู้สึกแออัด และสิทธิความเป็นส่วนตัว เป็นตัวแปรอิสระ

พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นบนเกาะพิทักษ์ มีความสัมพันธ์กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้มีบนเกาะพิทักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 9.827$; $Sig = 0.004$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 1.427 ($t = 2.338$; $Sig = 0.023$)

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นบนเกาะพิทักษ์ และความรู้สึกแออัดของประชาชนท้องถิ่น พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นบนเกาะพิทักษ์ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกแออัดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.019$; $Sig = 0.893$)

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบเห็นบนเกาะพิทักษ์และสิทธิความเป็นส่วนตัว พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 4.968$; $Sig = 0.046$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 39.292 ($t = 6.676$; $Sig = 0.000$)

ตารางที่ 4-17 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวบนเกาะ และการพบปะผู้คน ความรู้สึกแออัด และสิทธิความเป็นส่วนตัว

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	F	Sig	R ²	Beta	t	Sig
จำนวน นักท่องเที่ยว	การพบปะผู้คน	9.827	0.004	0.229	3.256	0.394	0.023
	ความรู้สึกแออัด	0.019	0.893	N/A	N/A	N/A	N/A
	สิทธิความเป็น ส่วนตัว	4.968	0.046	0.293	39.292	6.676	0.000

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเขียนสมการพยากรณ์
ดังนี้

$$\text{การพบปะผู้คน} = 3.256 + 0.001X$$

เมื่อพิจารณาร่วมกับค่ามาตรฐานปัจจัยชีวิตจะสามารถกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว
สูงสุด ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเกินกว่าที่ยอมรับได้ ดังนี้

$$\text{จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด} = (\text{การพบปะผู้คน} -) / 0.001$$

เมื่อกำหนดระดับการพบปะผู้คนที่ชุมชนยอมรับได้ เท่ากับ 3

$$= (4 - 3.256) / 0.001$$

$$= 256$$

ดังนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ประชาชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกแออัดเกินกว่าที่
ยอมรับได้ เท่ากับ 256 คนต่อช่วงเวลา ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระในแบบจำลองอธิบายตัวแปรได้ในระดับ
น้อย เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 23

ตารางที่ 4-18 สรุปผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม

ปัจจัยชีวิตผล กระทบ	ข้อมูล ปัจจุบัน	ขีดความสามารถในการรองรับ (จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลา)			สภาพปัจจุบัน
		Below CC	At& Approaching CC	Exceeding CC	
การพบปะผู้คน	3.88	<3 (N/A)	3 (N/A)	>3 (N/A)	At& Approaching CC
สิทธิในความเป็น ส่วนตัว	9	> 5	5	< 5	Below CC
ผลกระทบทางการ ท่องเที่ยวโดยรวม	0.539	> 0.66	(-0.66) – 0.66	< -0.66	At& Approaching CC

4.5 การศึกษาและกำหนดขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจ

ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) เป็นการมองผลกระทบที่มีผลมาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลจากการพัฒนานั้น ๆ ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ ร่างกาย จิตใจและอารมณ์ รวมถึงระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นหรือแย่ลงตามกลไกการท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลของพื้นที่นั้น ๆ

สำหรับการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านเศรษฐกิจจะทำการประเมินสถานภาพของขีดความสามารถในการรองรับด้านการบริหารจัดการ

คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลชาวบ้าน ชุมชนเกาะพิทักษ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 ชุด โดยคำนึงถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้น การจัดสรรรายได้ สัดส่วนอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวกับอัตราการเติบโตของที่พัก การลงทุน/ เงินลงทุน ค่าแรงงาน การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เทคโนโลยี และมวลความสุขของประชาชนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 การรับรู้ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของประชาชนท้องถิ่น

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป มาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิสามารถนำเสนอเป็นลำดับหัว ดังนี้

1. สัดส่วนอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวกับอัตราการเติบโตของที่พักโฮมสเตย์

ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนการเติบโตของบ้านพักเป็นไปในระดับเพิ่มขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ขณะที่บ้านพักโฮมสเตย์มีการต่อเติมและปรับปรุงให้สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 ของทั้งหมด

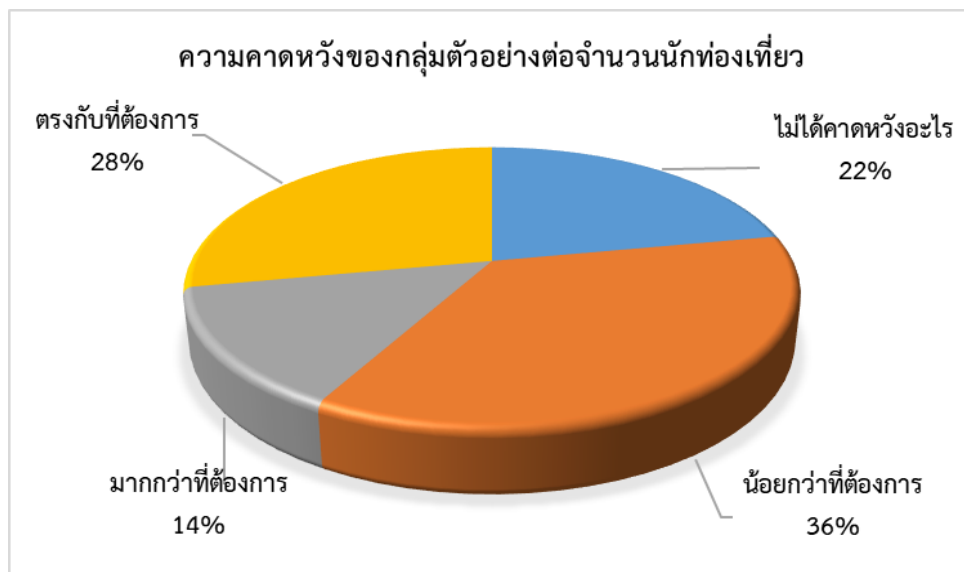
ตารางที่ 4-19 แสดงการเพิ่มขึ้นของจำนวนบ้านพักโฮมสเตย์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2553 - 2560

ปี พ.ศ.	จำนวนบ้านพัก	ราคาต่อหัว	นักท่องเที่ยว/ปี (คน)
2553	16	550	16,364
2554	17	600	15,000
2559	21	800	15,000
2560	23	800	16,250

หมายเหตุ : บ้านพักมีการขยายตัวการลงทุนด้านการต่อเติมหรือขยายพื้นที่บ้านพักและปรับปรุงห้องน้ำ- สุขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 ของทั้งหมด และกำหนดให้ 1 ปี มีจำนวน 9 เดือน

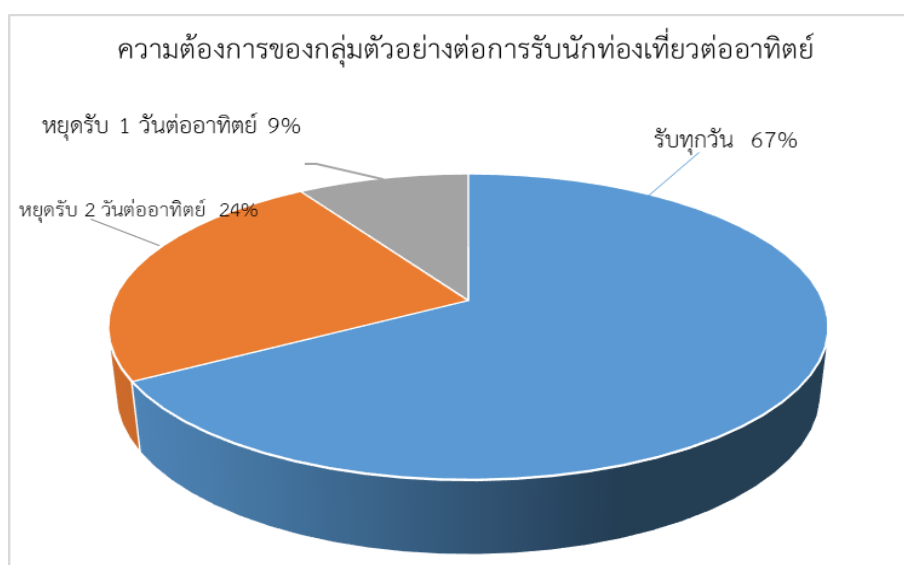
2. ความคาดหวังต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีจำนวนน้อยกว่าที่ต้องการ (ร้อยละ 36) รองลงมาคือตรงต่อความต้องการ (ร้อยละ 28) (ภาพที่ 28) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างต้องการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มใดก็ได้ (ทุกกลุ่ม) คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือกลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 22.7) (ภาพที่ 4-7)



ภาพที่ 4-7 แผนภูมิวงกลมแสดงความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดที่ต้องการให้เข้าพักโฮมสเตย์แตกต่างกันตามขนาดพื้นที่รองรับโดยเฉลี่ยเท่ากับ 27 คนต่อหลัง (S.D. = 9.259) รวมทั้งต้องการรับนักท่องเที่ยวทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 67 (ภาพที่ 4-8)



ภาพที่ 4-8 แผนภูมิวงกลมแสดงความต้องการรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

3. ต้นทุนการดำเนินการท่องเที่ยว

3.1 ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว

ผลการศึกษาแบ่งรายจ่ายจากการดำเนินการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนคงที่ในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนดำเนินการท่องเที่ยวหลักซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงและเป็นการลงทุนระยะยาวคือต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าก่อสร้างโฮมสเตย์ เครื่องใช้/เครื่องครัว/พัดลม อุปกรณ์สนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว และพัฒนาคน/ชุมชน รองลงมาคือต้นทุนดำเนินการซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์รับนักท่องเที่ยว และค่าจ้าง และต้นทุนสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ค่าจัดเก็บขยะจัดการน้ำ เป็นต้น

ตารางที่ 4-20 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยต้นทุนและรายจ่ายจากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

รายการ	จำนวน	ค่าเฉลี่ยรายได้/เดือน/ ครัวเรือน
หมวดทุน(ต้นทุนคงที่ระยะยาว)		
1) ค่าก่อสร้างโฮมสเตย์	23 หลัง	800,000 บาทต่อหลัง
2) เครื่องใช้/เครื่องครัว/พัดลม	23 หลัง	40,000 บาทต่อหลัง
3) อุปกรณ์เครื่องนอน (ที่นอน/หมอน/มุ้ง)	23 หลัง	15,000 บาทต่อหลัง
4) ค่าเสื้อชูชีพ	22 หลัง	12,000 บาท/ลำ
5) ค่าเรือ, อุปกรณ์เรือ		130,000 บาท/ลำ
6) หน้ากากดำน้ำ (snorkel)	6 หลัง	15,000 บาท/หลัง
หมวดค่าใช้จ่าย (ต้นทุนผันแปร)		
7) สาธารณูปโภค (น้ำ, ไฟฟ้า, internet)	1 ลำ	22,500
8) ค่าจ้างแม่ครัว (ภายใน 70% – ภายนอก 30%)	23 หลัง	15,000 บาท/เดือน
9) การส่งสินค้า (ไปรษณีย์ เคอรี่ รถไฟ ฯลฯ)	-	15,000
10) ระบบธนาคาร (โอนเงิน)	-	9,000
11) วัสดุอุปกรณ์รับนักท่องเที่ยว (แปปปลา ประมงพื้นบ้าน และตลาด)	-	135,000

ตารางที่ 4-20 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยต้นทุนและรายจ่ายจากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์
จังหวัดชุมพร

รายการ	จำนวน	ค่าเฉลี่ยรายได้/เดือน/ ครัวเรือน
หมวดค่าใช้จ่าย (ต้นทุนกึ่งผันแปร)		
12) ค่าโทรศัพท์	23 หลัง	3,600
13) พัฒนาคน/ชุมชน	54 ครัวเรือน	2,278
14) ค่าซ่อมแซมโฮมสเตย์	23 หลัง	45,000
15) ซ่อมบำรุงรักษาเรือ	19 ลำ	67,500
16) ซ่อมแซมชุดอุปกรณ์ดำน้ำตื้น	6 หลัง	10,000
ต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม		
17) จุลินทรีย์น้ำและ EM-ball	23 หลัง	1,620
18) จัดการน้ำ (บ่อดักไขมัน)		12,000 บาท/หลัง
19) เก็บขยะ	23 หลัง	120

3.2 ต้นทุนในการรับนักท่องเที่ยวต่อกลุ่ม

จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีอัตราค่าบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นเงิน 800 บาทต่อคน (เรือรับส่ง ที่พัก 1 คืน อาหาร 3 มื้อ) ซึ่งค่าใช้จ่ายหลักในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย อาหาร การเดินทางขนส่งนักท่องเที่ยวทางเรือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าแรง ค่าไฟ ค่าน้ำ กองทุนกลางเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและค่าทำความสะอาด จะมีผลกำไรสุทธิประมาณ ร้อยละ 35.99 ต่อครั้ง (ตารางที่ 4-21)

ตารางที่ 4 - 21 แสดงกรณีตัวอย่างรายการต้นทุนและกำไรสุทธิในการรับนักท่องเที่ยวต่อกลุ่ม

ลำดับ	ประเภทรายการค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1.	วัตถุดิบทำอาหาร	3,590	35	
	- ปู จำนวน 3 กิโลกรัม	600	6	
	- ปลาอินทรี จำนวน 4 กิโลกรัม	1,000	10	
	- ข้าวสาร จำนวน 5 กิโลกรัม	250	2	
	- หมึกหอม (สำหรับย่าง) จำนวน 2 กิโลกรัม	400	4	
	- กุ้ง จำนวน 1 กิโลกรัม	310	3	

ตารางที่ 4 - 21 แสดงกรณีตัวอย่างรายการต้นทุนและกำไรสุทธิในการรับนักท่องเที่ยวต่อกลุ่ม

ลำดับ	ประเภทรายการค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ	หมายเหตุ
	- ผักรวม ประมาณ 100 บาท	100	1	
	- หอม กระเทียม ผักชี	150	1	
	- พริกสด	100	1	
	- ปลาอื่น ๆ	200	2	
	- หมึกหลอด จำนวน 2 กิโลกรัม	380	4	
	- น้ำแข็ง	100	1	
2.	ค่าคมนาคมขนส่ง	1,400	14	
	- เรือขนส่งสินค้าต่อครั้ง	100	1	
	- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับซื้อสินค้าในตลาด	500	5	
	- ค่าเรือรับ-ส่งนักท่องเที่ยว	800	8	40 บาทต่อหัว
3.	ค่าแรงงาน	2,000	20	
	- ค่าแรงงาน (เหมาราคาต่อนักท่องเที่ยว 1 คน)	1,000	10	หัวละ 50 บาท
	- ค่าแรงงานเจ้าของโฮมสเตย์ (2 คน)	1,000	10	หัวละ 500
4.	ค่าซักผ้า (ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม)	100	1	
5.	ค่าสาธารณูปโภค	505	4	
	- ค่าไฟฟ้า	200	2	
	- ค่าน้ำประปา	255	2	
	- ค่าโทรศัพท์ประสานงาน	50	0	
6.	กองทุนกลางเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน	480	5	ร้อยละ 3
7.	ค่าเสื่อมราคาของบ้านพักและอุปกรณ์	1,667	16	
8.	เบ็ดเตล็ด เช่น การจัดการขยะ น้ำเสีย	500	5	
	รวมต้นทุน	10,242	100	
	กำไรสุทธิ	5,758	35.99	

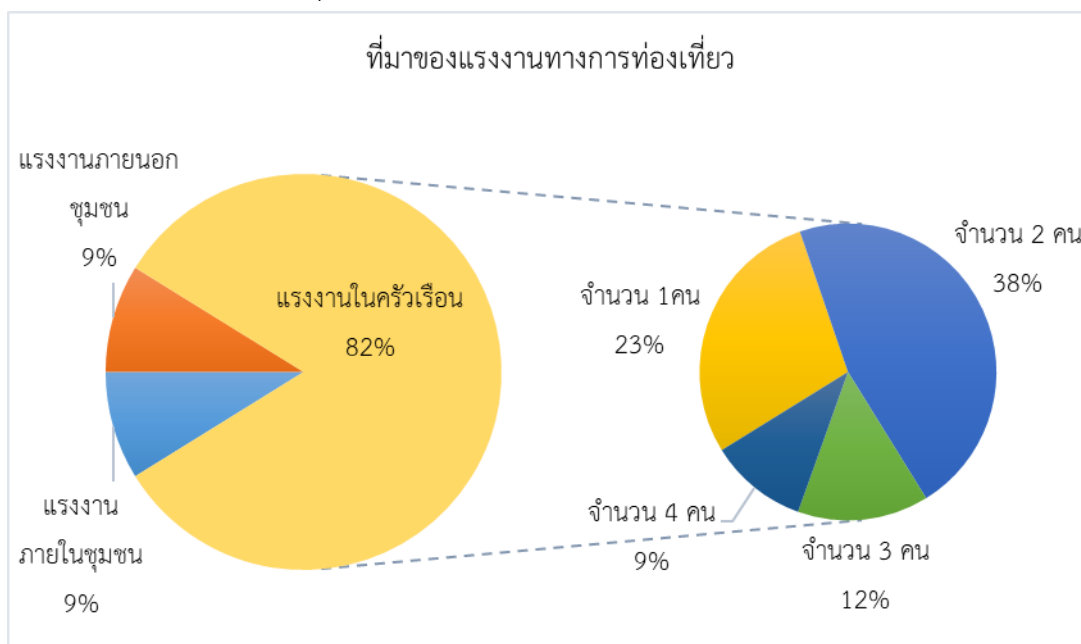
หมายเหตุ กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 20 คนต่อกลุ่ม

4. กำไรสุทธิ

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้ง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจำนวน 20 คนต่อครั้ง เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวแก่เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ ประมาณร้อยละ 36 มีการใช้ผลทางเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งจัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ (ตารางที่ 4-12) ผลการศึกษาสรุ้ได้กำไรสุทธิมีค่าระหว่าง 2.60 - 3.39 คะแนน จัดว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

5. การใช้แรงงานในธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน (ร้อยละ 82) และเป็นแรงงานภายในชุมชน และแรงงานภายนอกชุมชน (ร้อยละ 9.00 เท่ากัน) โดยการจ่ายค่าแรงใช้วิธีคิดค่าแรงต่อหัวนักท่องเที่ยว (จ่าย 50 บาท/นักท่องเที่ยว 1 คน) โดยเน้นภาระงานหลักคือ การประกอบอาหาร ล้างจาน ในส่วนของแรงงานภายในครัวเรือนมักจะทำงานร่วมกัน 2 คน (ภรรยา/สามี) เนื่องจากคนรุ่นใหม่ยังกลับมาน้อย และขนาดธุรกิจยังมีขนาดเล็ก (ภาพที่ 4-9)

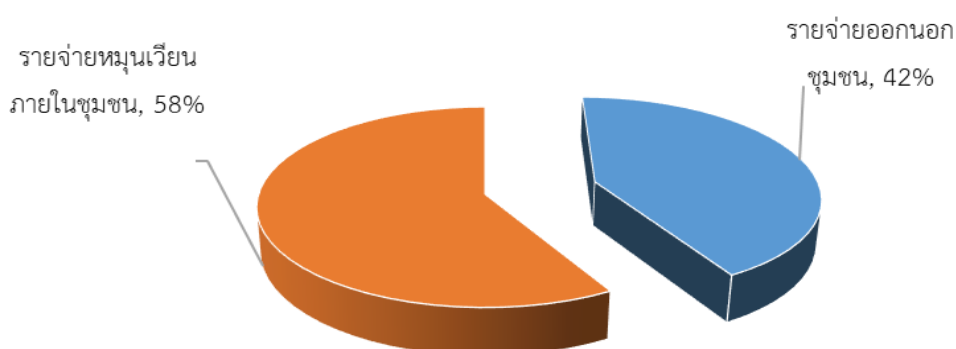


ภาพที่ 4-9 แผนภูมิวงกลมแสดงประเภทแรงงานในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

6. รายจ่ายหมุนเวียน

สำหรับรายจ่ายหมุนเวียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายหมุนเวียนภายในชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 52.17 (S.D.= 41.609) และมีรายจ่ายออกนอกชุมชนเฉลี่ยร้อยละ 41.83 (S.D.= 25.214) กล่าวได้ว่ามีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านประมาณ 18.5 ล้านบาท (ภาพที่ 4-10)

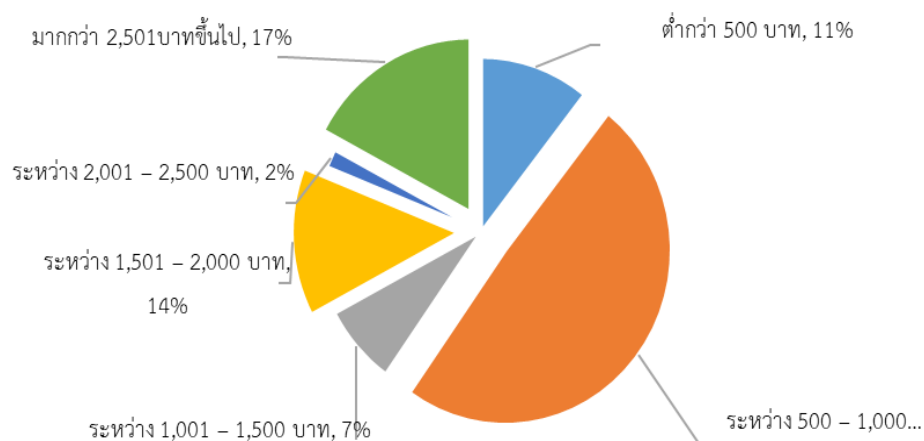
สัดส่วนรายจ่ายหมุนเวียนภายในและภายนอกชุมชน



ภาพที่ 4-10 แผนภูมิวงกลมแสดงสัดส่วนรายจ่ายหมุนเวียนภายในและภายนอกชุมชน

7. รายจ่ายของนักท่องเที่ยวภายในชุมชน

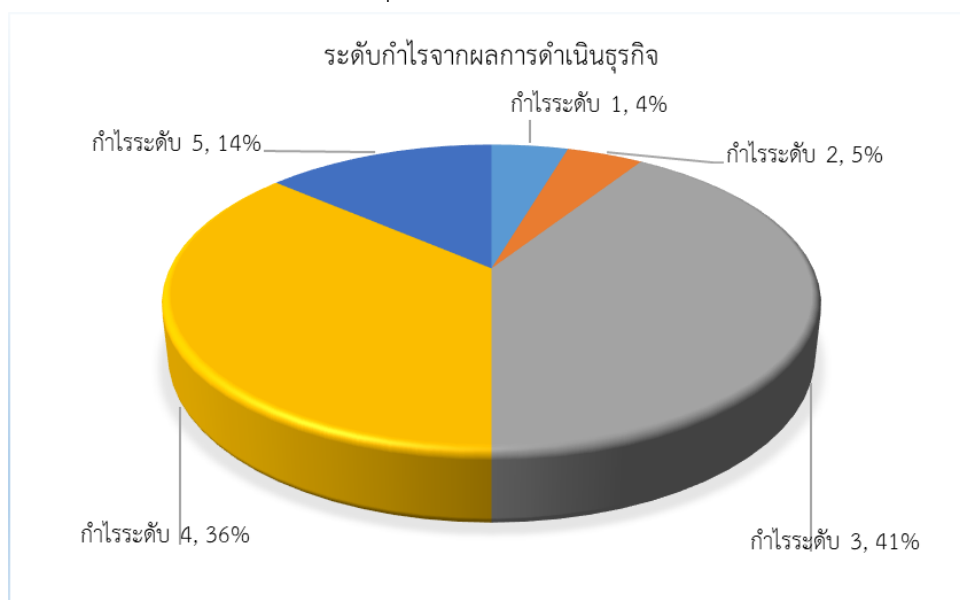
เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว พบว่าค่าใช้จ่ายหลักในการมาใช้บริการที่โฮมสเตย์เป็นรายการเหมาจ่าย คือ 800 บาท/คน ในส่วนนี้จะรวมค่าที่พัก 1 คืน ค่าโดยสารเรือ ไป-กลับ ค่าอาหาร 3 มื้อ ซึ่งนอกเหนือจากนี้ทางชุมชนจะมีบริการที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้จ่ายเพิ่มเติมได้ โดยมีร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึก ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเฉลี่ย เท่ากับ 2,022.24 บาทต่อคน (S.D. = 939.23) ทำให้มีเงินหมุนเวียนในชุมชนประมาณ (ภาพที่ 4-11)



ภาพที่ 4-11 แผนภูมิวงกลมแสดงรายจ่ายของนักท่องเที่ยวภายในชุมชน

8. ผลประกอบการธุรกิจ

ผลการศึกษา ด้านผลการดำเนินธุรกิจซึ่งแบ่งผลประกอบการออกเป็น 5 ระดับ (-2 ถึง +2) และแปรผลตามเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ $3.68 - 5.00 =$ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ $2.34 - 3.67 =$ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ และ $1.00 - 2.33$ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีกำไรในการประกอบธุรกิจ โดยส่วนใหญ่มีกำไรจากผลการดำเนินธุรกิจในระดับ 3 (ร้อยละ 41) รองลงมาคือกำไรในระดับ 4 และระดับ 5 (ร้อยละ 36 และ 14 ตามลำดับ) (ภาพที่ 4-12) โดยกลุ่มตัวอย่างคิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดที่จะสามารถดำเนินธุรกิจได้โดยไม่ขาดทุนเฉลี่ย 5 คนต่อครั้ง และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความสุขเฉลี่ยเท่ากับ 8.2 (S.D. = 1.493) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อผลประกอบการท่องเที่ยวปัจจุบันและมีผลกำไรในระดับปานกลาง (ภาพที่ 4-12)



($\bar{x} = 3.06$, Median = 3.00, S.D. = 1.06)

ภาพที่ 4-12 แผนภูมิวงกลมแสดงผลประกอบการด้านการท่องเที่ยว

9. รายได้ต่อเดือน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร สามารถแยกข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรง และทางอ้อมออกเป็น 8 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเรือเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มเรือประมงพื้นบ้าน กลุ่มร้านค้าของฝาก ร้านขายของชำ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มัคคุเทศก์ และบริการเช่าอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว สร้างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนดังตารางที่ 4-22

ตารางที่ 4-22 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

รายการ	จำนวน	ค่าเฉลี่ยรายได้/เดือน/ ครัวเรือน
1) โฮมสเตย์	23 หลัง	29,500 บาท
2) เรือบริการกิจกรรมท่องเที่ยวและรับ-ส่งนักท่องเที่ยว (ดำนํ้า ตกหมึก)	19 ลำ	15,000 บาท
3) เรือโดยสาร (รับ-ส่งนักท่องเที่ยว)	1 ลำ	25,000 บาท
4) ร้านค้า (ผลิตภัณฑ์ของฝาก)	9 ร้าน	20,000 บาท
5) ร้านค้าขายของชำ	4 ร้าน	20,000 บาท
6) มัคคุเทศก์ (วิทยากร)	คน	1,000-4,000 บาท/เดือน
7) เรือนำเที่ยว (กิจกรรมตกหมึก ดำนํ้า)	ลำ	15,000 บาท
8) บริการให้เช่า พายเรือคายัค (จำนวน 4 หลังคาเรือน)	20 ลำ	5,000 บาท/ ครัวเรือน
9) บริการนวด	1 คน	2,000 บาท
10) เรือประมงพื้นบ้าน	19 ลำ	30,000 บาท
11) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	5 ร้าน	20,000 บาท

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาชี้ความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว ณ เกาะพิทักษ์ โดยพิจารณาจากปัจจัยชี้วัดผลกระทบ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ รายได้ที่เพิ่มขึ้น กำไรสุทธิ สัดส่วนการจ้างงาน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว และการรับรู้ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

10. เป้าหมายอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยว

รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ ในปี 2559 เท่ากับ 12,000,000 บาท และในปี 2560 เท่ากับ 13,000,000 บาท เมื่อพิจารณาจากสูตร (รายได้ = จำนวนขาย (Q) X ราคาขาย (P)) พบว่า หากต้องการให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2559 อีก ร้อยละ 10 (1,200,000 บาท) ต้องมีนักท่องเที่ยวในปี 2560 เพิ่มขึ้นจากปี 2559 อย่างน้อย 1,500 คน หรือจำนวน 16,500 คน ซึ่งในปี 2560 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2559 ประมาณ 1,250 คน น้อยกว่าร้อยละ 10 ที่กำหนด และหากพิจารณาแนวโน้มนักท่องเที่ยว ในปี 2561 ต้องมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1,650 คน หรือรวมทั้งสิ้น 18,150 คนต่อปี

11. กำไรที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

กำหนดกำไรปัจจัยชีวิตที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เท่ากับ 414,576 บาทต่อหลังต่อปี (จากสูตร กำไร = รายได้-รายจ่าย) ซึ่งชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวประมาณ 800 บาทต่อคน และมีค่าใช้จ่ายโดยประมาณ 512 บาทต่อคน เป็นสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ประมาณร้อยละ 64 ก่อให้เกิดกำไรสุทธิประมาณร้อยละ 36 (ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์คิดจากนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 20 คน) ขณะที่กลุ่มธุรกิจโฮมสเตย์ได้ให้ข้อมูลว่านักท่องเที่ยวต่อกลุ่มในจำนวนน้อยที่สุดที่จะไม่เกิดผลขาดทุนหรือเรียกว่า จุดคุ้มทุนคือจำนวน 5 คนต่อกลุ่ม

จากปัจจัยชีวิตกำหนดกำไรที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เท่ากับ 115,000 บาท ดังนั้นจากสูตร

$$\text{กำไร} = \text{รายได้} - \text{รายจ่าย}$$

$$\text{รายได้} = \text{จำนวนขาย (Q)} \times \text{ราคาขาย (P)}$$

$$\text{รายจ่าย} = \text{ทุนคงที่ (F)} + \text{ทุนแปรผัน (V)}$$

จากข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ต้นทุนคงที่ เท่ากับ 192,360 บาท/ปี ต้นทุนแปรผัน เท่ากับ 512 บาท/คน และกำหนดราคาขาย เท่ากับ 800 บาท/คน โดยกำหนดให้ 1 ปี เท่ากับ 9 เดือน

$$\text{ดังนั้น} \quad \text{กำไร} = QP - (F + V)$$

$$207,360 = 800Q - (120,118 + 512Q)$$

$$Q = 817 \text{ คนต่อหลังต่อปี (91 คนต่อเดือน)}$$

ดังนั้น หากต้องการให้มีกำไรไม่น้อยกว่า 115,000 บาทต่อปีต่อหลัง ต้องมีนักท่องเที่ยว 817 คนต่อหลังต่อปี หรือ นักท่องเที่ยวมาเยือนเกาะพิทักษ์ประมาณ 18,791 คนต่อปี (ราคาขาย เท่ากับ 800 บาทต่อคน) ทั้งนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวคำนวณโดยใช้ฐานราคาขาย 800 บาท ซึ่งเป็นราคาเต็มที่มีการขายให้กับนักท่องเที่ยว

12. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจากการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างมีการจัดตั้งกองทุนกลางเพื่อส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นร้อยละ 3 ของรายได้ที่เกิดจากการดำเนินการท่องเที่ยว และนำมาจัดสรรร้อยละ 60 เป็นเงินปันผลสำหรับผู้ถือหุ้น และร้อยละ 40 สำหรับสาธารณะประโยชน์ และแหล่งเงินทุนระยะสั้นสำหรับสมาชิกในชุมชน

จะเห็นว่า กระบวนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในลักษณะการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีครัวเรือนให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวน 23 หลัง การให้บริการการท่องเที่ยวในลักษณะของสหกรณ์ ซึ่งมีการถือหุ้นกันทุกครัวเรือน (51 ครัวเรือน) โดยการลงหุ้นละ 100 บาท และได้รับเงินปันผลคืนทุกครัวเรือน ซึ่งลักษณะการปันผลมีรายละเอียด ดังนี้

1 หุ้น เป็นเงิน 100 บาท

- หัก 3 % ของเงินทั้งหมด เป็นเงินกองกลางสำหรับบริหารจัดการภายในกลุ่ม จากนั้นนำเงินที่เหลือมาคิดเป็น 100%
- หัก 40% เป็นเงินสำหรับพัฒนาชุมชนและแหล่งเงินทุนระยะสั้น
- หัก 60% มาแบ่งเป็นเงินปันผลภายในกลุ่มท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์มีการจัดตั้งกองทุนกลางเพื่อส่วนรวม รายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชุมชน จะมีการหักรายได้เข้าสู่กองกลาง 3 % เพื่อนำมาเป็นเงินออมและกองกลางสำหรับช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อนหรือลำบาก อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีกลุ่มอื่นต่าง ๆ ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวนอกเหนือจากการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ได้แก่ การบริการเรือนำเที่ยว กลุ่มตลาดกลางสัตว์น้ำ กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มของที่ระลึกยังไม่มีมีการหักรายได้สู่ส่วนกลาง

13. ด้านความมั่นคงทางอาหาร

สำหรับวัตถุดิบที่นำมาบริการนักท่องเที่ยวประเภทผัก ชุมชนนิยมใช้ผักเหียงหรือหน่อไม้จากสวนของตนเองเป็นหลัก ขาดเหลือก็จะอุดหนุนชาวบ้านในราคากันเอง เช่น ผักเหียงกำละ 10 บาท หน่อไม้ราคากิโลกรัมละ 25-30 บาท ส่วนผักชนิดอื่น ๆ ซื้อมาจากตลาดปากน้ำหลังสวนกับแม่ค้าที่ไว้ใจและเชื่อถือได้ ขณะที่วัตถุดิบประเภทอาหารทะเล กุ้ง หอย ปู ปลา ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการนำมาประกอบอาหารรองรับนักท่องเที่ยว ได้มาจากการออกรเรือประมงพื้นบ้านและอุดหนุนชาวประมงในชุมชนด้วยราคาท้องตลาด เช่น กุ้งราคา 200-310 บาท ปูมีราคา 200-350 บาท ปลาหมึกราคา 155-180 บาท ปลาอินทรีราคา 230 -250 บาท ขึ้นอยู่กับขนาดของสัตว์ทะเลแต่ละประเภท ทั้งนี้ เพื่อกระจายรายได้ในชุมชนและให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบที่สดใหม่ สะอาด และปลอดภัยสำหรับผักสวนครัว พริก หัวหอม กระเทียม ตะไคร้ กะเพรา ส่วนใหญ่นำมาจากตลาดเพื่อใช้ในการประกอบอาหารรองรับนักท่องเที่ยว รายละเอียดที่มาของวัตถุดิบและรายการอาหารแสดงดังตารางที่

ตารางที่ 4 – 23 แสดงตัวอย่างที่มาของต้นทุนทางวัตถุดิบและรายการอาหารรองรับนักท่องเที่ยว

เมนูที่	รายการอาหาร	ประเภทวัตถุดิบ (รับนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 30 คน)		ปริมาณ/ราคาวัตถุดิบต่อนักท่องเที่ยวหนึ่ง คน/กลุ่ม/ครั้ง	หมายเหตุ
		มีในพื้นที่	ซื้อจากภายนอก		
1	ผักเหียงผัดไข่/กุ้ง	1. ผักเหียง 2. ไข่ไก่	1. หอม กระเทียม 2. ซอสปรุงรส 3. น้ำตาล/เกลือ 4. กุ้งแชบ๊วย	- ใช้ผักเหียง 18 มัด (มัดละ 10 บาท) - ไข่ไก่ 18 ฟอง (ฟองละ 4 บาท) - กุ้ง 500 กรัม (ราคา 155 บาท) - กระเทียม/หอม 1หัว (20 บาท) คิดเป็นราคา <u>14.23</u> บาทต่อหัว	- กุ้งซื้อจากเรือประมงพื้นบ้าน /อุปกรณ์ ปรุงรสจากตลาด - อาหารปรุงด้วยผักปลอดสารพิษหรือผัก พื้นบ้าน - ผักเหียง อาหารยอดนิยมจากผักเหิ ยงที่ขึ้นชื่อของเมืองได้คือ "ผักเหียงต้ม กะปิ" "แกงเคย"ผักเหียงผัดไข่ "ผักเหิ ยงต้มกะทิ"
2	ข้าวต้มปลาอินทรี	-	1. ปลาอินทรี 2. ข้าวสาร 3. น้ำเปล่า 4. ชিং, หอม, ผัก, ซี, กระเทียม 5. เค รื่ อ ง เค ย ง , เครื่องปรุง	- ปลาอินทรี 2 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 400 บาท) - ข้าวสาร 2 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 40 บาท) - เครื่องเคียงข้าวต้ม 200 บาท - น้ำเปล่า 10 บาท คิดเป็นราคา <u>23</u> บาทต่อหัว	- ปลาอินทรีซื้อจากเรือประมงพื้นบ้าน - ข้าวสารอุปกรณ์ปรุงรสซื้อจากตลาด บางมือก็เป็นข้าวต้มกุ้งหรือหมักขึ้นอยู่ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4 – 23 แสดงตัวอย่างที่มาของต้นทุนทางวัตถุดิบและรายการอาหารรองรับนักท่องเที่ยว

เมนูที่	รายการอาหาร	ประเภทวัตถุดิบ (รับนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 30 คน)		ปริมาณ/ราคาวัตถุดิบต่อนักท่องเที่ยวหนึ่ง คน/กลุ่ม/ครั้ง	หมายเหตุ
		มีในพื้นที่	ซื้อจากภายนอก		
3	แกงส้มปลาอินทรี	-	1. ปลาอินทรี 2. หน่อไม้, ละมุด 3. เครื่องแกง, ส้มจัด 4. กะปิ, เกลือ, น้ำตาล ปึก 5. น้ำเปล่า	- ปลาอินทรี 2 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 500 บาท) - หน่อไม้ 1.5 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 25 บาท) - ละมุด 30 บาท - เครื่องแกง 0.5 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 50 บาท) - ส้มจัด 2 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 25 บาท) คิดเป็นราคา <u>21.8</u> บาทต่อหัว	- ปลาอินทรีซื้อจากเรือประมงพื้นบ้าน / หน่อไม้/ละมุด/เครื่องแกงซื้อจากตลาด - ปลาอินทรีเป็นปลาที่มีไขมันต่ำมีโอเมก้า 3 สูง มีรสชาติอร่อย
4	กุ้งอบเกลือ	-	1. กุ้ง 2. เครื่องปรุงรส (เกลือ รสดี ซีอิ๊วขาว)	- กุ้ง 1.5 กิโลกรัม (465 บาท) - เครื่องปรุงรส 50 บาท คิดเป็นราคา <u>17.16</u> บาทต่อหัว	- กุ้งและอุปกรณ์ปรุงรสซื้อจากตลาด - กุ้งมีคอเลสเทอรอลสูงแต่เป็นชนิดดีมีประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ
5	ปู	-	1. ปู 2. เกลือ 3. เครื่องปรุงน้ำจิ้ม	- ปู 800 บาท - เครื่องปรุงน้ำจิ้ม 50 บาท คิดเป็นราคา <u>28.3</u> บาทต่อหัว	- ปูซื้อจากเรือประมงพื้นบ้าน - มีรสชาติดีให้คุณค่าทางอาหารสูงเป็นที่ต้องการของตลาด มีแคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก รวมไปถึงวิตามินที่มีประโยชน์

ตารางที่ 4 – 23 แสดงตัวอย่างที่มาของต้นทุนทางวัตถุดิบและรายการอาหารรองรับนักท่องเที่ยว

เมนูที่	รายการอาหาร	ประเภทวัตถุดิบ (รับนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 30 คน)		ปริมาณ/ราคาวัตถุดิบต่อนักท่องเที่ยวหนึ่ง คน/กลุ่ม/ครั้ง	หมายเหตุ
		มีในพื้นที่	ซื้อจากภายนอก		
6	ต้มหมึกน้ำดำ	-	1. หมึก 2. กระเทียม / หอมหัว แดง 3. พริกไทย / เครื่องปรุง ต่างๆ	รับนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 20 คน - ใช้หมึก 3 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 190 บาท) - ใช้หัวแดง กระเทียม เครื่องปรุง (20 บาท) คิดเป็นราคา <u>19.6</u> บาทต่อหัว	- ซื้อหมึกมาจากเรือประมงพื้นบ้าน เครื่องปรุงรสซื้อมาจากตลาด หมึกจะสดมี ไข่เต็มท้องเมื่อนำมาต้มหมึกจะมีรสชาติ อร่อยมาก
7	ผัดฉ่าปลาอินทรี/ แกงคั่วปลาอินทรี	-	1. ปลาอินทรี 2. น้ำปลา 3. ใบมะกรูด 4. พริกไทย 5. พริกชี้ฟ้า 6. กระเทียม 7. น้ำตาลทราย 8. น้ำมันพืช	- ปลาอินทรี 1 ตัว (กิโลกรัมละ 250 บาท) - ใบมะกรูด 10 บาท - พริกไทย 20 บาท - น้ำมันพืช 40 บาท - พริกชี้ฟ้า 200 กรัม (ราคา 5 บาท) คิดเป็นราคา <u>10.83</u> บาทต่อหัว	- ปลาซื้อมาจากเรือประมงพื้นบ้าน เครื่องปรุงรสผัดต่างๆซื้อมาจากตลาด

14. การรับรู้ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของประชาชนท้องถิ่น

ผลการศึกษาการรับรู้ผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ -2 ถึง +2 และแปรผลคะแนนเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ระหว่าง -2 ถึง -0.67 หมายถึง มีผลกระทบสูง ระหว่าง -0.66 ถึง 0.66 หมายถึง มีผลกระทบปานกลาง และระหว่าง 0.67 ถึง 2.0 หมายถึง ผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยรวมเท่ากับ 0.539 (S.D. = 0.482) พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดในทางบวก โดยมีการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนท้องถิ่นมีรายได้ และเงินออมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 และ 1.03 ด้านบริหารจัดการเงินจากการท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างรับรู้ต่อการการแข่งขันทางราคาของชาวบ้านในการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.055 กรณีดังกล่าวเกิดจากบ้านพักบางหลังให้ราคาต่ำกว่าที่ตกลงกันไว้ในชุมชนเมื่อรองรับนักท่องเที่ยวเดินทางมาในลักษณะกลุ่มใหญ่ ซึ่งหากมีลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องอาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดสงครามราคา กล่าวคือเจ้าของบ้านพักจะได้รับกำไรน้อยลงขณะที่ต้นทุนเท่าเดิม สูญเสียสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อราคาที่กำหนด คุณภาพการบริการ ลดลงจากมาตรฐานที่ตั้งไว้ซึ่งอาจส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงในอนาคต

ตารางที่ 4-24 ระดับการรับรู้ของประชาชนท้องถิ่นต่อผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์

การรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว		$\bar{x}$	S.D.
ค่าเศรษฐกิจ			
1	ราคาสินค้าและบริการ	0.51	.919
2	รายได้	1.08	.806
3	รายจ่าย	0.22	.832
4	หนี้สิน	0.03	.857
5	เงินออม	1.03	.736
6	การจัดสรรรายได้มาอนุรักษทรัพยากรฯ	0.64	.962
ด้านบริหารจัดการเงินจากการท่องเที่ยว			
7	ความโปร่งใสในกระบวนการรับนักท่องเที่ยว	0.66	.873
8	ความยืดหยุ่นด้านกฎ ระเบียบการเงิน	0.43	.884
9	การจัดการผลประโยชน์โปร่งใส เป็นธรรม	0.64	.962
10	การแข่งขันทางราคาของชาวบ้าน	-0.06	1.068

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน 4 ข้อ โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) ระหว่างความสุขของคนในชุมชน (ตัวแปรตาม) และปัจจัยชีวิต (ตัวแปรอิสระ) ได้แก่ กำไร รายได้ เงินออม รายจ่าย ราคาสินค้าและบริการ หนี้สิน การบริหารจัดการเงินจากการท่องเที่ยว และการขยายพื้นที่บ้านพัก

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 58 ส่วนอีกร้อยละ 42 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา ($F = 4.154$; $Sig. = 0.005$; $R^2 = .581$; Adjusted R Square = 0.762) และผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า มีตัวแปรอิสระด้านเศรษฐกิจอย่างน้อย 1 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของคนในชุมชน และเมื่อทำการทดสอบเพื่อหาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามข้างต้น โดยใช้สถิติทดสอบ t พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

กำไรมีความสัมพันธ์กับความสุขในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้ว (Beta) เท่ากับ 0.977 และค่าสถิติทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (t) เท่ากับ 4.307 โดยมีระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ 0.000

เงินออมมีความสัมพันธ์กับความสุขในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้ว (Beta) เท่ากับ 0.744 และค่าสถิติทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (t) เท่ากับ 2.258 โดยมีระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ 0.035

หนี้สินมีความสัมพันธ์กับความสุขในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้ว (Beta) เท่ากับ -0.967 และค่าสถิติทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (t) เท่ากับ -2.244 โดยมีระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ 0.036 กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินน้อย จะมีความสุขในเชิงบวกมาก

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ คือ

$$\text{ความสุขในชุมชน} = 4.016 + (0.997)\text{กำไร} + (0.744)\text{เงินออม} + (-0.967)\text{หนี้สิน}$$

ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระในแบบจำลองอธิบายตัวแปรได้ในระดับปานกลาง คือการพบปะผู้คนหรือการรับรู้ถึงความหนาแน่น มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเท่ากับ 58 รายละเอียดดังตาราง 4-25

ตารางที่ 4-25 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อทดสอบสมมติฐาน เมื่อตัวแปรตามคือความสุขของคนในชุมชน

ตัวแปรอิสระ	Beta	t	Sig.
1. กำไร	0.977	4.307	0.000
2. เงินออม	0.744	2.258	0.035
3. หนี้สิน	-0.967	-2.244	0.036

ตารางที่ 4-26 รายงานผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม เศรษฐกิจ

ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	ข้อมูลปัจจุบัน	ขีดความสามารถ (จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลา)			สภาพปัจจุบัน
		Below CC	Approaching CC	Exceeding CC	
กำไร	3	> 3.39	2.60 - 3.39	≤ 2.59	Approaching CC
เงินออม	1.03	> 0.66	(-0.66) - 0.66	< -0.66	Below CC
หนี้สิน	0.03	> 0.66	(-0.66) - 0.66	< -0.66	Approaching CC

4.6 กลไกและมาตรการในการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับการ ท่องเที่ยวด้านสังคม วัฒนธรรมจิตวิทยา และเศรษฐกิจ

กลไกและมาตรการในการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งด้านนิเวศวิทยา ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรับทราบหรือคาดการณ์ผลกระทบหรือสิ่งที่เกิดขึ้นว่าจะมีค่าเกินกว่าค่ามาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้ในปัจจัยชี้วัดหรือไม่ โดยอาจมีการเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลทุกๆ 1 ปี เป็นต้น

กำหนดเกณฑ์มาตรฐานประเมินขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ เพื่อตัดสินใจว่าผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นๆอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ โดยจำแนกช่วงชั้นของขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ตามระดับของผลกระทบของการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับด้าน
นันทนาการ (Below Carrying Capacity) ไม่มีหรือมีผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อย ระดับ
การใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีด
ความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้
- อยู่ในหรือกำลังมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ขีด
ความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ
(At & Approaching Carrying Capacity) มีผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการ
ท่องเที่ยว ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้า
ใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถของพื้นที่ในการ
รองรับได้
- เกินขีดความสามารถในการรองรับด้าน
นันทนาการ(Exceeding Carrying Capacity) มีผลกระทบสูงมากจากการท่องเที่ยว ระดับการใช้
ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของ
พื้นที่ในการรองรับได้ จำเป็นต้องมีมาตรการ
จัดการผลกระทบ

จากการแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็นช่วงดังกล่าว จะทำให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ และเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติในแต่ละระดับของผลกระทบ ดังนี้

1. ระดับที่ไม่มีผลกระทบ/ ผลกระทบต่ำ ชุมชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

2. ระดับผลกระทบปานกลาง ชุมชนสามารถเฝ้าระวังผลกระทบเพื่อรักษาคุณภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวเอาไว้ได้โดยมีแนวทางในการควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยชุมชนเอง เพื่อเอื้อให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ และสร้างความพึงพอใจในการมาเยือนแก่นักท่องเที่ยว

3. ระดับผลกระทบสูงและระดับรุนแรง ชุมชนมีการกำหนดมาตรการเฉพาะ และเพิ่มความเข้มข้นเพิ่มขึ้นมาใช้ในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง

สำหรับระบบและกลไกในการติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวแต่ละด้าน มีวิธีการ และเครื่องมือ ดังนี้

4.6.1 ขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา

ขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา กล่าวถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจจากการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาประสบการณ์ที่มีคุณภาพ โดยเริ่มจากขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา (carrying capacity) ของแกนนำและสมาชิกชุมชนเพื่อกำหนดปัจจัยชี้วัด เกณฑ์และวิธีการติดตามผลกระทบที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการรองรับได้ และจัดทำแผนปฏิบัติที่ดีต่อการป้องกันเฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยว (ภาพที่ 4 – 14)

สำหรับปัจจัยชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา มีจำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) ความแออัด หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อความหนาแน่นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ 2) การพบปะผู้คน หมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวที่รับรู้ว่ายู่ในบริเวณเดียวกันกับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ตอบคำถาม

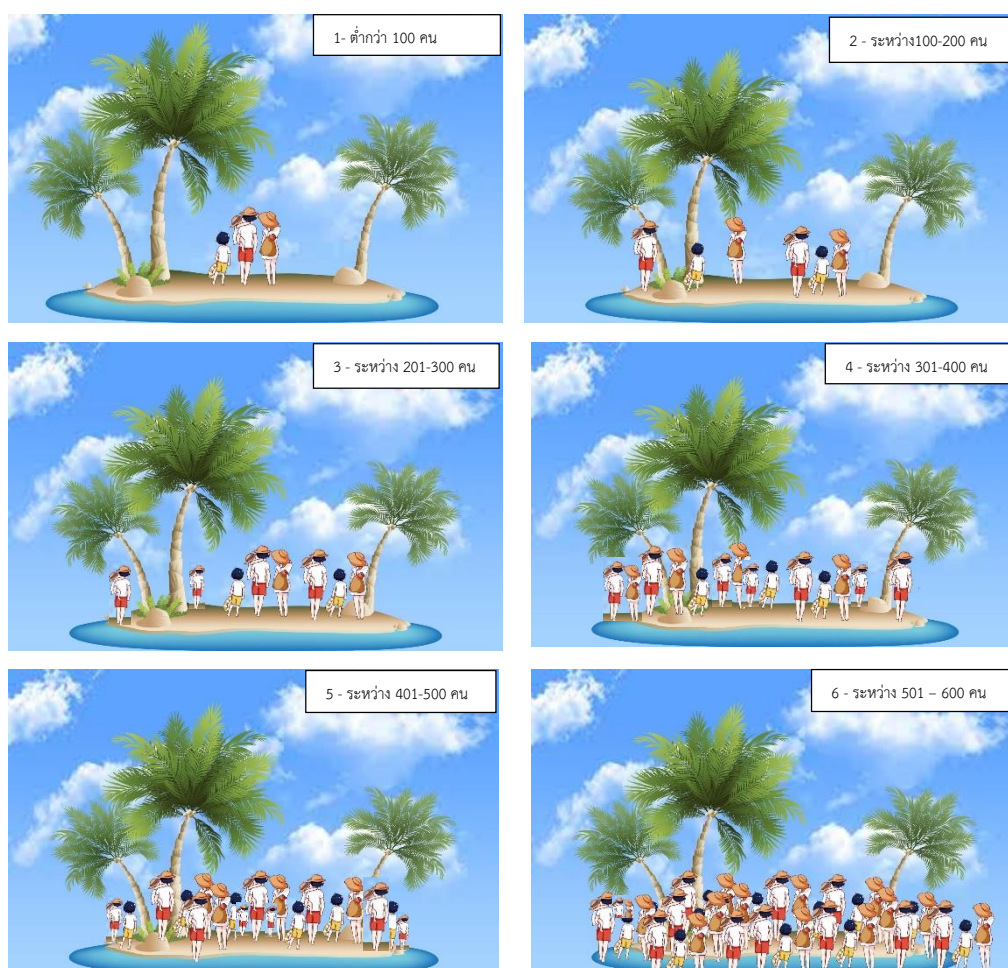
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยมีวิธีการและกำหนดระดับการวัดของตัวแปร ดังนี้

ส่วนที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวจริงขณะที่ผู้มาเยือนกำลังตอบแบบสอบถาม โดยในส่วนนี้ผู้ทำการเก็บข้อมูลต้องนับจำนวนนักท่องเที่ยวโดยรอบผู้มาเยือนที่กำลังตอบแบบสอบถาม ตามที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ทั้งนี้อาจใช้เครื่องนับจำนวน (Counter) ในการช่วยนับจำนวน เพื่อให้มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 ความแออัด วัดระดับความรู้สึกแออัด ใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ต แบ่งออกเป็น 11 ระดับ คือ 0 หมายถึง ไม่รู้สึกแออัด 5 หมายถึง รู้สึกแออัดปานกลาง และ 10 หมายถึง รู้สึกแออัดมากที่สุด ตามลำดับ ดังนี้



ส่วนที่ 3 การพบปะผู้คน ใช้ภาพเป็นข้อความหรือสัญลักษณ์แสดงความหนาแน่นของปริมาณคนที่พบปะประกอบกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ ภาพที่ 1 หมายถึง ไม่รู้สึกหนาแน่น ภาพที่ 3 หมายถึง รู้สึกหนาแน่นปานกลาง และภาพที่ 6 รู้สึกหนาแน่นมากที่สุด



ภาพที่ 4-13 ตัวอย่างภาพแสดงการพบปะผู้คน (encounter) หรือความหนาแน่น (Density) ของปริมาณคนที่พบปะหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน

นอกจากข้อความ 3 ส่วน ดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเพิ่มเติมประเด็นคำถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์วางแผนและจัดการพื้นที่ต่อไป เช่น

- ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มาเยือน เช่น เพศ อายุ ภูมิสำเนา ค่าใช้จ่ายที่ในแหล่งท่องเที่ยว
- ความพึงพอใจรวม หมายถึง ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด หรือไม่พึงพอใจ โดยการประมวลผลข้อความความพึงพอใจต่อองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวต่างๆ อาทิ ความพึงพอใจต่อทัศนียภาพ ความเป็นธรรมชาติ กิจกรรม การได้รับความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก ราคาค่าใช้จ่าย เป็นต้น จากนั้นจึงคำนวณหาคะแนนรวมของความพึงพอใจ

- ความรู้สึกปลอดภัย หมายถึง นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ จริงอย่างยิ่ง จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงอย่างยิ่ง โดยมีประเด็นการรับรู้ด้านความปลอดภัย และประเด็นอื่นๆ อาทิ ความสะอาด การให้บริการ สุขอนามัย ภูมิระเบียบ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การกำหนดค่ามาตรฐานในปัจจุบันชีวิต และใช้สถิติขั้นพื้นฐานคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) หมายความว่า ค่ากึ่งกลางของข้อมูล เมื่อจัดเรียงค่าของข้อมูลจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุดหรือจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ค่ากึ่งกลางจะเป็นตัวแทนที่แสดงว่ามีข้อมูลที่มากกว่าและน้อยกว่านี้อยู่ 50 % เช่น ในการเก็บข้อมูลความรู้สึกแออัด จากผู้มาเยือนจำนวน 7 คน พบว่ามีค่าความรู้สึกแออัด ได้แก่ 2 3 3 1 2 1 และ 3 จากนั้นนำมาจัดเรียงจากน้อยไปมาก ได้ดังนี้

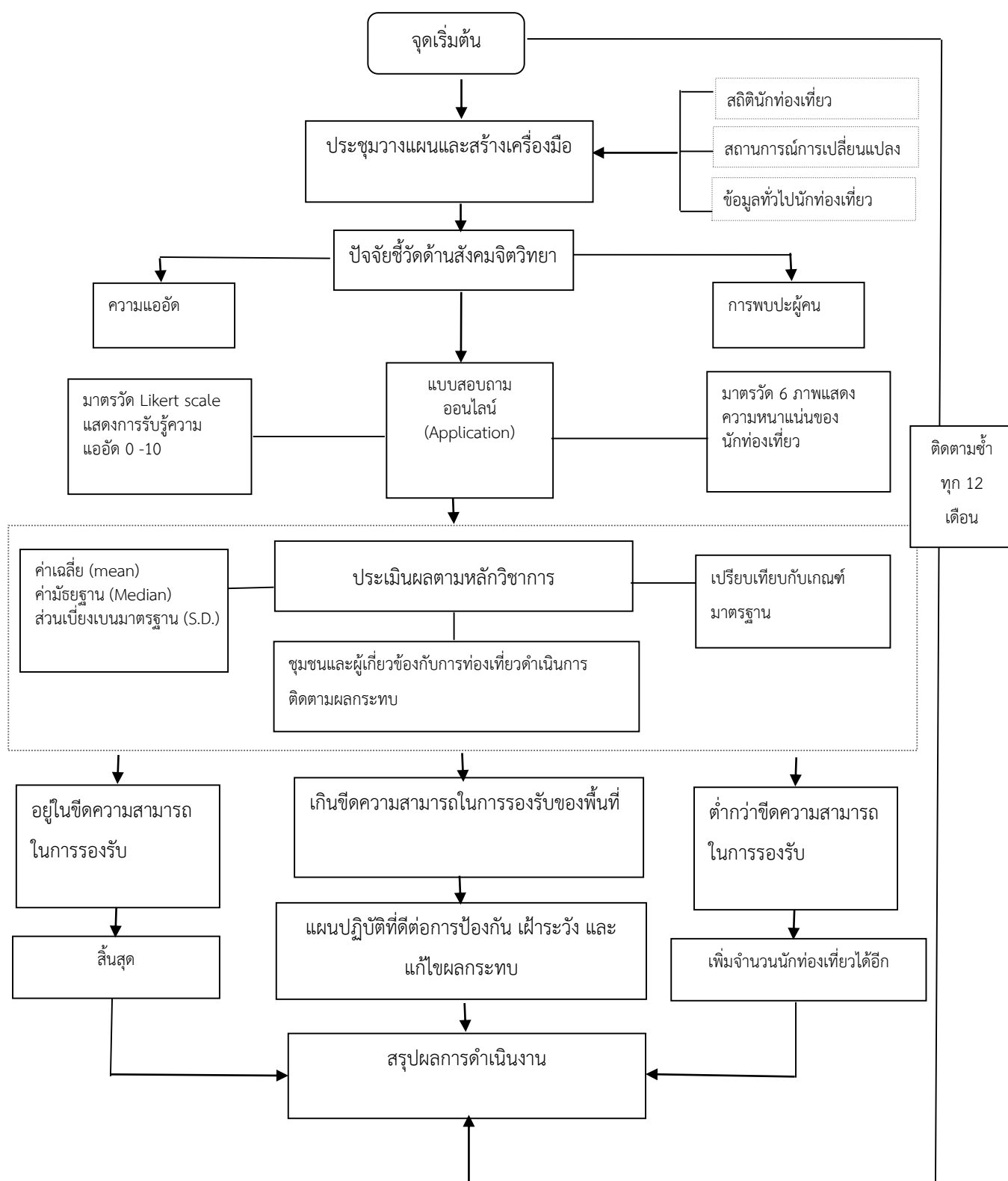
ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3	ลำดับที่ 4	ลำดับที่ 5	ลำดับที่ 6	ลำดับที่ 7
1	1	2	2	2	3	3

ค่ามัธยฐานที่ได้จะเท่ากับ 2 ซึ่งเป็นค่าจากการเรียงลำดับของคำตอบในตำแหน่งกลาง (ลำดับที่ 4) นำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในปัจจุบันชีวิต จะทำให้ทราบว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ ได้รับผลกระทบการท่องเที่ยวเกินกว่าที่กำหนดไว้หรือไม่

กรณีเกินขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา ชุมชนควรมีแนวทาง มาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมตามบริบทวิถีชีวิตทางสังคม และเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่นสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหลักการสร้างแผนปฏิบัติที่ดีต่อการเฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยว คำนึงถึงความสามารถในการดำเนินการได้โดยชุมชนเอง เครื่องมือเข้าใจง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อย เป็นแนวทางที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน และตัดสินใจ เป็นต้น

ตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติที่ดีต่อการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสังคม จิตวิทยาที่ใช้ได้จริง

- การสำรวจความคิดเห็น และการรับรู้ต่อการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว โดยจัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยวออนไลน์ (Application) ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ แออัด การพบปะนักท่องเที่ยวหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน ความพึงพอใจ เป็นต้น แผนการปฏิบัติดังกล่าวมีการปรับปรุงจากระบบการติดตามข้อมูล โดยใช้สมุดเยี่ยมสำหรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันให้มีความสะดวก เข้าถึงง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อย
- สร้างระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ (QR code) เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยระบบที่ทันสมัย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์สำหรับรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ (cyber tourist)



ภาพที่ 4-14 ระบบกลไกด้านสังคมจิตวิทยา

4.6.2 ชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม

ชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม ได้กล่าวถึง ระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อชุมชนเกินกว่าที่ยอมรับได้ โดยเริ่มจากขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนการติดตามและประเมินผลชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม (carrying capacity) ของแกนนำและสมาชิกชุมชนเพื่อกำหนดปัจจัยชี้วัด เกณฑ์และวิธีการติดตามผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อชีตความสามารถในการรองรับได้ และจัดทำแผนปฏิบัติที่ดีต่อการป้องกัน ฝ่าละอองธุลีและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยว (ภาพที่ 4 – 15)

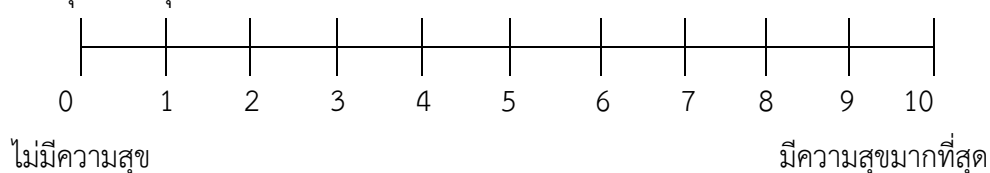
ปัจจัยชี้วัดชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม มีจำนวน 3 ตัว ได้แก่

- 1) การพบปะผู้คน คือ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ประชาชนท้องถิ่นรับรู้ว่ายู่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ
- 2) สิทธิความเป็นส่วนตัว คือ สิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตจากการดำเนินการท่องเที่ยวครอบคลุมการรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศดั้งเดิม สิทธิความเป็นอยู่ในสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ และ 3) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยรวม คือ การรับรู้ผลกระทบทางบวกหรือทางลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการและกำหนดระดับการวัดของตัวแปร ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความแออัด วัดระดับความรู้สึกแออัด ใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ตและแบ่งระดับการวัดเป็น 11 ระดับ เช่นเดียวกับการวัดชีตความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยา

ส่วนที่ 2 สิทธิในความเป็นส่วนตัว วัดระดับความสุขของคนในชุมชน ใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ตแบ่งระดับการวัดเป็น 11 ระดับ โดยกำหนดให้ 0 หมายถึง ไม่มีความสุข และ 10 หมายถึง มีความสุขมากที่สุด



ส่วนที่ 3 ผลกระทบการท่องเที่ยว ได้แบ่งระดับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ คือ -2 ถึง +2 และแปรผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- | | |
|-----------------|---|
| 0.67 ถึง 2.0 | = มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าชีตความสามารถในการรองรับได้ |
| - 0.66 ถึง 0.66 | = มีผลกระทบปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่มีชีตความสามารถในการรองรับได้ |

-2 ถึง -0.67 = มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

นอกจากข้อคำถาม 3 ส่วน ดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเพิ่มเติมประเด็นคำถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์วางแผนและจัดการพื้นที่ต่อไป เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น

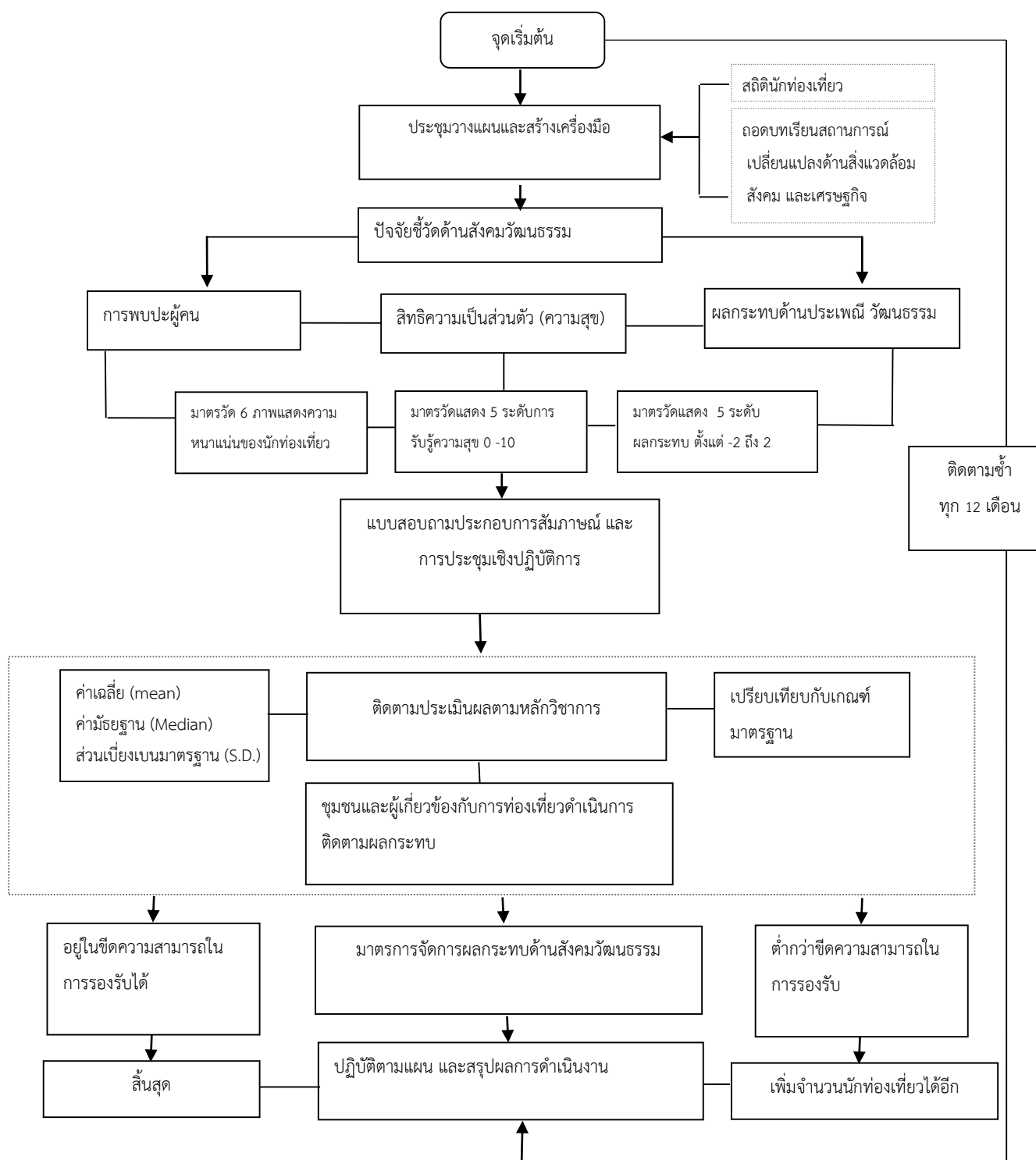
การวิเคราะห์ผล สามารถสรุปข้อมูลได้ 2 ลักษณะ คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนที่ 3 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) หมายความว่า ผลรวมจากค่าของตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจทุกค่าของข้อมูลแล้วหารด้วยจำนวนตัวอย่างของข้อมูล หลังจากนั้นจึงทำการสรุปและเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในปัจจัยชี้วัด จะทำให้ทราบว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ ได้รับผลกระทบการท่องเที่ยวเกินกว่าที่กำหนดไว้หรือไม่

กรณีเกินขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม มีแนวทาง มาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมตามบริบทวิถีชีวิตทางสังคม โดยหลักการสร้างแผนปฏิบัติที่ดีต่อการเฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยมาตรการนั้นๆต้องเกิดประโยชน์ในระดับชุมชนอย่างแท้จริง คำนึงถึงสัดส่วนของประชาชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ความถี่ในการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นและความเต็มใจของประชาชนต่อมาตรการนั้นๆ เป็นต้น

ตัวอย่างแนวทางการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรมชุมชนเกาะพิทักษ์ที่ใช้ได้จริง

การจัดการขยะของชุมชนเกาะพิทักษ์ กระบวนการจัดการของชุมชนเกาะพิทักษ์คือการร่วมกันจัดเก็บหน้าบ้านตัวเองควบคู่กับการรวมกลุ่มกันจัดเก็บขยะเป็นประจำทุกอาทิตย์หรือเฉพาะกิจ โดยการแยกขยะออกเป็นขยะประเภทต่างๆ ดังนี้

ขยะแห้งที่เกิดจากชุมชนและขยะที่น้ำทะเลพัดพา ชุมชนมีแผนจัดการโดยร่วมกันสร้างเตาเผาขยะอย่างง่ายสำหรับกำจัดขยะแห้ง คัดแยกขยะที่มีมูลค่าหรือขายได้ เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว เชือก เป็นต้น ขนย้ายขึ้นฝั่งเพื่อให้รถรับซื้อขยะมารับอีกต่อนึง ขณะที่ขยะเปียกและน้ำทิ้งจากบ้านพักโฮมสเตย์ นำมาใช้ประโยชน์กับผักสวนครัวที่ปลูกไว้กินภายในครัวเรือน ที่ผ่านมากิจกรรมดังกล่าวริเริ่มจากบ้านต้นแบบที่มีการจัดการขยะและคุณภาพน้ำอย่างเป็นระบบ ขยายแนวคิดจาก 1 ครัวเรือนสู่ 15 ครัวเรือน จวบจนปัจจุบันประชาชนท้องถิ่นเห็นประโยชน์ของการคัดแยกขยะอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าวนอกจากเป็นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวม ยังเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของการดูแลพื้นที่และทรัพยากรท่องเที่ยวส่วนรวมภายในชุมชนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ



ภาพที่ 4-15 ระบบกลไกขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมวัฒนธรรม

4.6.3 ขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ

ขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ ได้กล่าวถึง ระดับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคม และไม่กระทบต่อการลงทุน และการดำรงชีพของประชาชนท้องถิ่น โดยเริ่มจากขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจของแกนนำและสมาชิกชุมชนเพื่อกำหนดปัจจัยชี้วัด เกณฑ์และวิธีการติดตามผลกระทบที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการรองรับได้ และจัดทำแผนปฏิบัติที่ดีต่อการป้องกัน ฝักระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยว

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย กลุ่มเป้าหมายในการติดตามและประเมินผล ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นที่มีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

สำหรับปัจจัยชี้วัดขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 3 ตัว ได้แก่

- 1) เงินออม หมายความว่า เงินรายได้จากการดำเนินการท่องเที่ยวที่เหลือจากการใช้จ่ายแล้วนำมาเก็บสะสมที่ละเล็กทีละน้อยให้พอкупขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป
- 2) กำไร หมายความว่า กำไรที่หักค่าใช้จ่ายทั้งหมดออกแล้ว รวมถึงดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ แล้วบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการในทิศทางบวกหรือเป็นดอกผลของกิจการที่เกิดขึ้นในรอบปีนั้นๆที่หักค่าใช้จ่ายทั้งหมดออกแล้ว
- 3) หนี้สิน หมายความว่า จำนวนเงินที่ชาวบ้านเป็นหนี้บุคคลหรือกิจการอื่น ซึ่งเป็นภาระผูกพันที่ส่งผลทำให้ต้องจ่ายชำระหนี้สินให้แก่บุคคลอื่นให้หมดไปในอนาคต

วิธีการและกำหนดระดับการวัดของตัวแปร ได้แบ่งการรับรู้ด้านกำไร ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ 1 ถึง 5 และแปรผลคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- | | |
|-------------|---|
| 3.68 – 5.00 | = มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ |
| 2.34 – 3.67 | = มีผลกระทบปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่มีขีดความสามารถในการรองรับได้ |
| 1.00 – 2.33 | = มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ |

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อแปรผลคะแนนในแต่ละช่วงการรับรู้ผลกระทบทางการท่องเที่ยว และทางเศรษฐกิจ เช่น หนี้สิน เงินออม เป็นต้น ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ -2 ถึง +2 และแปรผลคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0.67 ถึง 2.0	= มีผลกระทบน้อยหรือไม่มีผลกระทบ ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้
- 0.66 ถึง 0.66	= มีผลกระทบปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้
-2 ถึง -0.67	= มีผลกระทบสูง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้

นอกจากข้อคำถามตามปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเพิ่มเติมประเด็นคำถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์วางแผนและจัดการพื้นที่ต่อไป เช่น ความสุขจากรายได้ในการดำเนินการท่องเที่ยว ผลการทำธุรกิจ รายได้จากการท่องเที่ยวต่อเดือนที่ทำให้ผลการประกอบการอยู่ได้หรือไม่ ขาดทุน เส้นทางทางการเงิน เป็นต้น

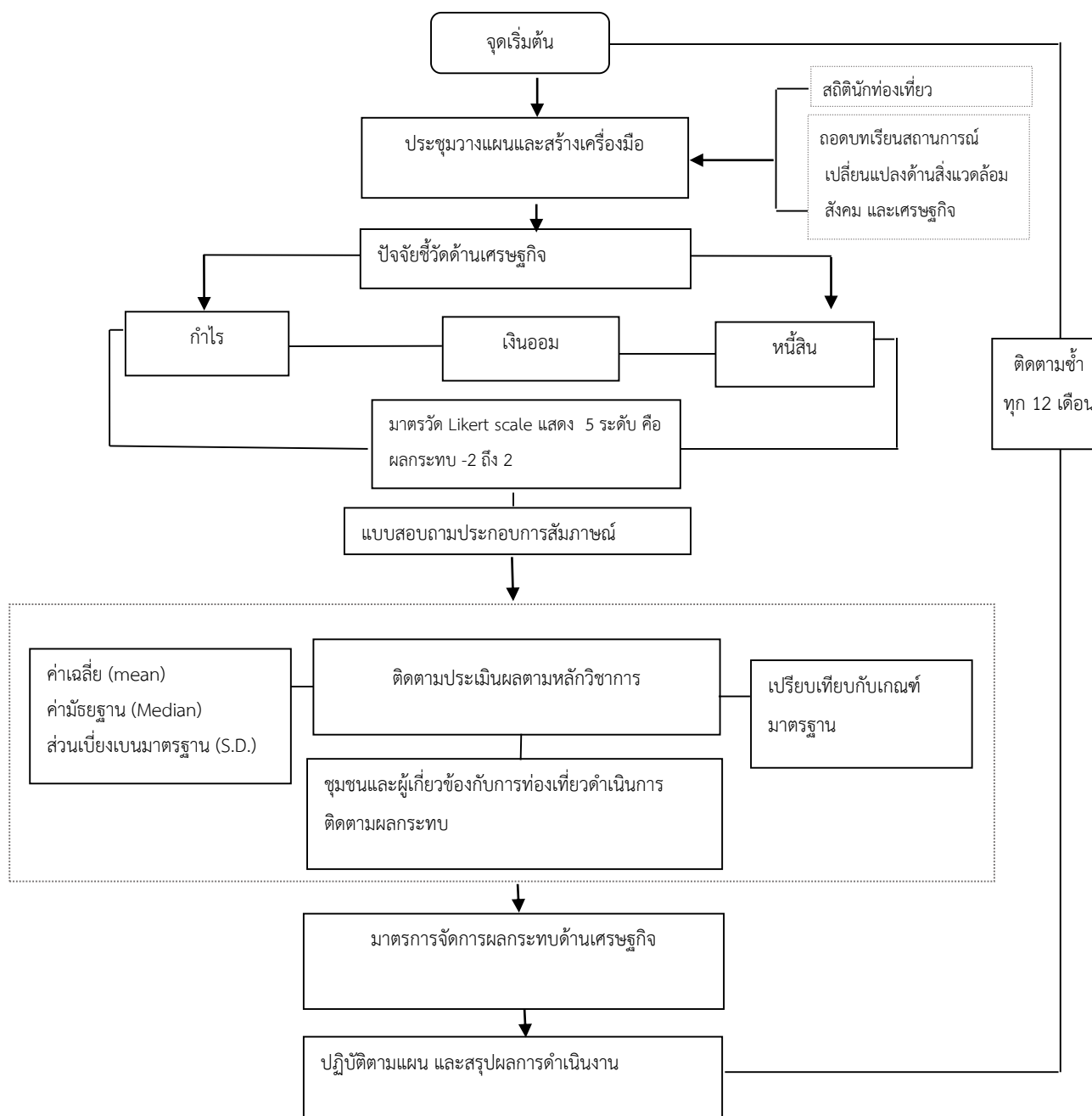
การวิเคราะห์ผลใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) หมายความว่า ผลรวมจากค่าของตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจทุกค่าของข้อมูลแล้วหารด้วยจำนวนตัวอย่างของข้อมูล หลังจากนั้นจึงทำการสรุปและเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในปัจจัยชี้วัด จะทำให้ทราบว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นๆ ได้รับผลกระทบการท่องเที่ยวเกินกว่าที่กำหนดไว้หรือไม่

กรณีเกินขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ ควรมีแนวทางการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เป็นข้อตกลงยอมรับร่วมกันจากทุกภาคส่วนภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความขัดแย้ง และสงครามราคาที่จะเกิดขึ้น

กรณีตัวอย่างการจัดการเศรษฐกิจชุมชน โดยการกำหนดจุดคุ้มทุน ด้วยการกระจายตัวนักท่องเที่ยวให้เหมาะกับบ้านพัก และสร้างกลไกความร่วมมือให้เจ้าของโฮมสเตย์จัดทำอาหารรับรองนักท่องเที่ยวที่มาเยือนด้วยกัน จากผลการประเมินผลรายได้สุทธิหรือกำไรจากการจัดทำโฮมสเตย์ พบว่าการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวร่วมกันจะมีผลกำไรจากยอดรายได้ที่มากกว่าการแยกรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากรายจ่ายหลักคือค่าวัตถุดิบสำหรับรับรองนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 35 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งค่าอาหารจะเพิ่มหรือลดลงตามปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เข้าพัก ขณะที่ค่าแรงงาน ค่าเสื่อมราคา และค่าค่านาคมนขนส่งจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20 16 และ 14 ตามลำดับ ดังนั้น วิธีการลดต้นทุนลงด้วยการลดรายจ่ายด้านวัตถุดิบ โดยกระบวนการทำอาหารร่วมกันของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีสมาชิกในการเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่ (100 คนขึ้นไป) จะ

ส่งผลให้รายได้สุทธิหรือกำไรจากการจัดทำโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดผลพลอยได้ต่อการสร้างความสนุก และความสามัคคีภายในชุมชนอีกช่องทางหนึ่งด้วย

การจัดการเรื่องเศรษฐกิจติดขัดอย่างลงตัว ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวทางการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์ อาทิเช่น การการต่อเติมบ้านพักที่ยื่นออกไปในทะเล ซึ่งลักษณะของอาคารหรือสิ่งล่วงล้ำลำน้ำมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตของกรมเจ้าท่า เป็นต้น (ภาพที่ 4 – 16)



ภาพที่ 4-16 ระบบกลไกขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

โครงการวิจัยการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา และกำหนดปัจจัยชี้วัดที่ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยาและด้านเศรษฐกิจ กำหนดขีดความสามารถสูงสุดและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับทางการท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางและมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์สนทนากลุ่ม สังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่น วิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลผลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สามารถนำเสนอผลการศึกษได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

ชุมชนเกาะพิทักษ์ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอลำสนธิ จังหวัดชุมพร มีเนื้อที่ประมาณ 712 ไร่ ชุมชนอาศัยอยู่จำนวน 53 ครัวเรือน มีอาชีพหลักทำประมงพื้นบ้าน รองลงมาคือทำสวนมะพร้าว ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นับเป็นหมู่บ้านเดียวของจังหวัดชุมพรมีเนื้อที่เป็นเกาะทั้งหมด อยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 1 กิโลเมตร

อดีตชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นอีกชุมชนหนึ่งในหลายชุมชนของประเทศไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ต่างๆที่เป็นสิ่งเร้าให้ชุมชนสูญเสียเสถียรภาพความเป็นชุมชนจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำประกอบกับทรัพยากรทางการประมงทั้งทางทะเลและชายฝั่งลดน้อยลง ซึ่งส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น คนในชุมชนขาดรายได้จากทรัพยากรการประมงที่ลดลง บางคนต้องออกไปหางานภายนอกชุมชนเพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น ที่ดินบางส่วนถูกขายให้คนจากภายนอก ไม่มีใครสนใจเรื่องสาธารณะ เป็นต้น การพัฒนาชุมชนเริ่มต้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2539 โดยแนวคิดของผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้ใหญ่อำพล ธานีครุฑ ได้ส่งเสริมให้คนกลับมาอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ด้วยการใช้เครื่องมือพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ดำเนินการผ่านโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการนำการท่องเที่ยวมาเป็นอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านส่งผลให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ปัจจุบัน ชุมชนเกาะพิทักษ์เป็นหมู่บ้านที่ร่วมกันบริหารจัดการชุมชนเพื่อดำเนินงานภายใต้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย (1) การจัดตั้งกลุ่มดำเนินการท่องเที่ยว โครงสร้างองค์กร แผนชุมชนระยะเวลา 1 - 3 ปี การจัดการด้านสาธารณสุข การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม สวัสดิการ-สังคม ด้านการศึกษา และจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ เป็นรูปแบบการรวมตัวทางสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและประโยชน์ของชุมชนสมาชิก มีเป้าหมายเพื่อจัดการทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทั้งหมด เพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมอย่างง่ายใหม่ๆ ที่ชุมชนสร้างขึ้น (Innovation) เช่น บ่อจัดการน้ำทิ้ง (โน โมเดล) เต้าเผาขยะแห้ง เป็นต้น (2) การแบ่งงานกันทำสนับสนุนให้เกิดการทำงานอย่างเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มเรือ เป็นต้น และ (3) ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของบริหารจัดการจากผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และมีบทบาทที่การสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐทางการท่องเที่ยว (4) เกิดระบบการบริหารจัดการสามารถปกป้องผลประโยชน์ แก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของสมาชิกเครือข่าย และนักท่องเที่ยว ประเวศ (2535) กล่าวว่า กลุ่มหรือองค์กรชุมชน (group or community organization) ถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เพราะองค์กรดังกล่าว คือ รูปแบบของการรวมตัวทางสังคมทำให้เกิดอำนาจทางสังคมที่จะต้องถ่วงดุลกับอำนาจรัฐและอำนาจเงิน ดังนั้น ลักษณะสำคัญขององค์กรชุมชน คือสามารถปกป้องผลประโยชน์ แก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของสมาชิกได้ และมีการกระจายผลอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรอย่างมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีจิตสำนึกร่วมกัน องค์กรมีผู้นำที่ดี สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม องค์กรมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาคนจากภายนอก มีบทบาทในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรและความสามารถของคนในชุมชน องค์กรสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ในชุมชน และสภาพแวดล้อมพื้นฐานขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ ตลอดจนมีการปรับตัวที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย รักษาความมั่นคงและพัฒนาองค์กรต่อไปได้ (ชนิภูฐา และคณะ, 2543)

5.1.2 ข้อมูลด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลขนาดพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวรายบุคคล และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานที่ อุปกรณ์สำหรับประกอบกิจกรรม นันทนาการ และบ้านพักโฮมสเตย์สำหรับประกอบกิจกรรมนั้นๆ ต่อช่วงเวลาหนึ่ง เช่น มีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 23 หลัง มีขนาดพื้นที่ทั้งสิ้น 41,311.75 ตารางเมตร สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 628 คน ชุดอุปกรณ์สำหรับประกอบกิจกรรมดำน้ำชมปะการัง จำนวน 160 ชุด เรือบริการกิจกรรม จำนวน 19 ลำ และระบบสื่อความหมาย QR-Code ซึ่งคือระบบสื่อสารความหมายที่ทันสมัย

ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ เข้าใจและเข้าถึงข้อมูลชุมชนได้ง่ายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (มือถือ) ซึ่งปัจจุบันมีส่วนสำคัญมากต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ก่อให้เกิดการรับรู้ถึงธุรกิจชุมชน และการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ถือเป็นช่องทางการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่สร้างการรับรู้อย่างแพร่หลายและกระจายไปอย่างกว้างขวางโดยแทบไม่ต้องใช้เงินลงทุนเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น FACE BOOK Line เว็บไซต์ เป็นต้น นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์แล้ว เจ้าของธุรกิจในชุมชนยังสามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุนการดำเนินงานได้ ยกตัวอย่างเช่น การโอนเงิน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จะมีค่าใช้จ่ายในการโอนเงินเดือนละ 1,000 บาท ดังนั้นหากใช้การเงินผ่านอินเทอร์เน็ตระบบพร้อมเพย์ก็จะสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สยามล วิทยานรटना (2554) กล่าวว่าเทคโนโลยีผสมกลมกลืนกับชีวิตประจำวันของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยการพัฒนาต่างๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของโทรศัพท์มือถือ Smart Phone และ Tablet ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งหมายถึงผู้คนจะเชื่อมต่อกันตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน ดังนั้นเทคโนโลยีมีบทบาทในอนาคตอย่างมากต่อการยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ทำให้พวกเขาได้รับรู้ข้อมูลที่ชัดเจนและแม่นยำขึ้น ซึ่งเป็นการทำให้ความพึงพอใจของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น กล่าวได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (เบญจมาศ, 2555)

5.1.3 ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์พื้นที่ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ มีศักยภาพโดยรวมระดับสูง (ค่าคะแนนเท่ากับ 2.53) กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกาะพิทักษ์เป็นชุมชนที่เข้าถึงได้ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเหมาะกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย พื้นที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมได้หลากหลาย ส่วนรูปแบบการสื่อความหมายนอกเหนือจากมีเจ้าของบ้านและคนในชุมชนแล้วยังมีป้ายสื่อความหมายในลักษณะทั้งการให้ข้อมูลที่เป็นข้อความอธิบาย และการสื่อความหมายด้วยระบบเทคโนโลยีบาร์โค้ด 2 มิติ มีกระบวนการจัดการของชุมชนเกาะพิทักษ์ในการจัดเก็บขยะด้วยการร่วมกันจัดเก็บหน้าบ้านตัวเองควบคู่กับมีการรวมกลุ่มกันจัดเก็บเป็นประจำทุกอาทิตย์หรือเฉพาะกิจ มีบ้านต้นแบบของการจัดการคุณภาพน้ำอย่างเป็นระบบโดยขยายแนวคิดจาก 1 ครีวเรือนสู่ 15 ครีวเรือนเพื่อจัดการน้ำทั้งจากบ้านพักโฮมสเตย์และสูบน้ำขึ้นไปรดน้ำต้นไม้ในสวน ทั้งนี้ที่ผ่านมามีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมประมาณ 300 คน/คืน โดยพิจารณาจากขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมจิตวิทยาของชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักควบคู่กับด้านอื่นๆ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าทุกกิจกรรมของชุมชนจะต้องมีการประชุมและมีมติจากคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวจะถูกหักไว้ร้อยละ 3 เพื่อเป็นกองทุนกลับไป

พัฒนาชุมชนในทุกมิติ นอกจากนี้ชุมชนเกาะพิทักษ์ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและสินค้าของที่ระลึก ซึ่งหากกล่าวถึงชุมชนเกาะพิทักษ์อย่างยั่งยืน ประชากรส่วนใหญ่โดยเฉพาะคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการชุมชนภายใต้กรอบการทำงานด้านต่างๆ

ทรัพยากรท่องเที่ยวบริเวณเกาะครามและเส้นทางเดินรอบเกาะพิทักษ์ พบว่ามีความหลากหลายของทรัพยากรใต้ทะเลที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณดังกล่าวถือเป็นแหล่งอนุรักษ์หอยมือเสือของชุมชน สำหรับพรรณไม้ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเกาะพิทักษ์ มีทั้งสวนมะพร้าว พืชสมุนไพรประจำถิ่น ผักป่าอายุยืน และบ่อน้ำจืด ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นบอกเล่าเรื่องราวการพึ่งพิงคุณประโยชน์ของป่าไม้ในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5.1.4 ตัวชี้วัดและเกณฑ์มาตรฐานให้เป็นต้นแบบ (model) สำหรับศึกษาและกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชน

จากการรวบรวมหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และใช้วิธีการทางสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (regression analysis) ได้ตัวชี้วัดที่ชุมชนสามารถดำเนินการประเมินผลกระทบได้ง่าย สามารถดำเนินการได้โดยชุมชน และมีค่าใช้จ่ายน้อย จำนวน 8 ตัวชี้วัด และกำหนดค่ามาตรฐานของปัจจัยชี้วัดออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ โดยผลกระทบอยู่ในระดับน้อยหรือไม่มีผลกระทบ 2) ระดับการใช้ประโยชน์อยู่ในขีดความสามารถในการรองรับได้หรือผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง (ค่ามาตรฐานของปัจจัยชี้วัด) และ 3) ระดับการใช้ประโยชน์เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือผลกระทบสูงถึงรุนแรงเกินค่าสูงสุดที่ยอมรับได้ ดังนี้

1) ด้านสังคมจิตวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด 2 ตัว คือ การพบปะผู้คน และความแออัดของนักท่องเที่ยวในขณะนั้น โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว และแบบสังเกต โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยว

2) ด้านสังคมวัฒนธรรม ประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด 3 ตัว คือ การพบปะผู้คน สิทธิในความเป็นส่วนตัว และผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนท้องถิ่น

3) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัยชี้วัด 3 ตัว คือ กำไร เงินออม และหนี้สิน โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ แบบบัญชีครัวเรือน (บันทึกรายรับ - รายจ่ายประจำวัน) และ การถอดบทเรียน กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนท้องถิ่น และ นักท่องเที่ยว

5.1.5 สรุปผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว พบว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความรู้สึกแออัด การพบปะผู้คน (ด้านสังคมจิตวิทยา) สิทธิความเป็นส่วนตัว และเงินออม มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Below CC) ขณะที่การพบปะผู้คน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม และหนี้สิน มีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันเข้าใกล้หรืออยู่ที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (At& Approaching CC) กล่าวสรุปได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้สึกแออัดอยู่ระหว่าง 250- 350 คน อย่างไรก็ตาม ไม่อาจใช้ตัวเลขในการวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพียงอย่างเดียว ควรพิจารณาควบคู่กับปัจจัยอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น รูปแบบกิจกรรม พฤติกรรมนักท่องเที่ยว สภาพภูมิศาสตร์ จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวก และภูมิหลังของนักท่องเที่ยว เป็นต้น (ตารางที่ 5-1)

ตารางที่ 5-1 สรุปภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

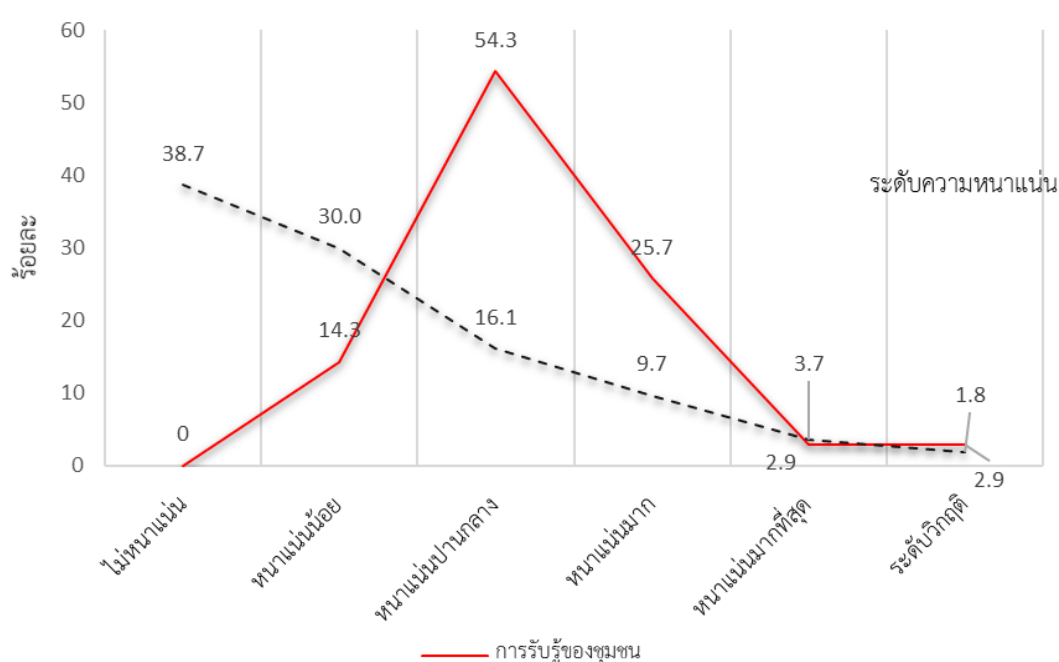
ปัจจัยชี้วัดผลกระทบ	ส ต า น ภ า พ ป จ จุ บั น (Total CC)
ด้านสังคมจิตวิทยา	
- ความรู้สึกแออัด	Below CC
- การพบปะผู้คน	Below CC
ด้านสังคมวัฒนธรรม	
- การพบปะผู้คน	At& Approaching CC
- สิทธิความเป็นส่วนตัว	Below CC
- ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม	At& Approaching CC
ด้านเศรษฐกิจ	
- เงินออม	Below CC
- กำไร	At & Approaching CC
- หนี้สิน	At & Approaching CC

จากผลการศึกษาแนวโน้มของปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดความรุนแรงในอนาคต คือ ปัจจัยการพบปะผู้คน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวม และหนี้สิน จึงควรออกแบบระบบและกลไกในการติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนซ้ำทุก 12 เดือน โดยเริ่มจากขั้นตอนการประชุมเพื่อวางแผนการติดตามและประเมินผลขีดความสามารถในการรองรับด้านที่มีแนวโน้มของปัญหาดังกล่าวตามปัจจัยชี้วัดที่กำหนด กำหนดเครื่องมือและวิธีการ ทำการประเมินผลตามหลักวิชาการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ((ค่าเฉลี่ย (mean) ค่ามัธยฐาน (Median) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)) และจัดทำแผนปฏิบัติการที่ดีต่อการป้องกัน ฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อไป

บทเรียนและชุดความรู้ของกระบวนการศึกษาวิจัยติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้ทางการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่าชาวบ้านสามารถนำเครื่องมือมาใช้กำหนดระดับการใช้ประโยชน์ตามขีดความสามารถในการรองรับได้ทางการท่องเที่ยวได้เองควบคู่กับการหนุนเสริมด้านวิชาการจากนักวิจัย และควรคำนึงถึงช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลที่ต้องควบคุมตัวแปร ความถี่ ช่วงเวลา/ฤดูกาล การเลือกแบบแผนการทดลอง และการวัด/เปรียบเทียบ เป็นต้น นอกจากนี้ บริบทพื้นที่ที่แตกต่างกันตามลักษณะทางชีวกายภาพของชุมชน ความเข้มแข็งของผู้นำ ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รากวัฒนธรรม วิถีชีวิต ระบบโครงสร้าง อำนาจ และผลประโยชน์ เป็นต้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกัน

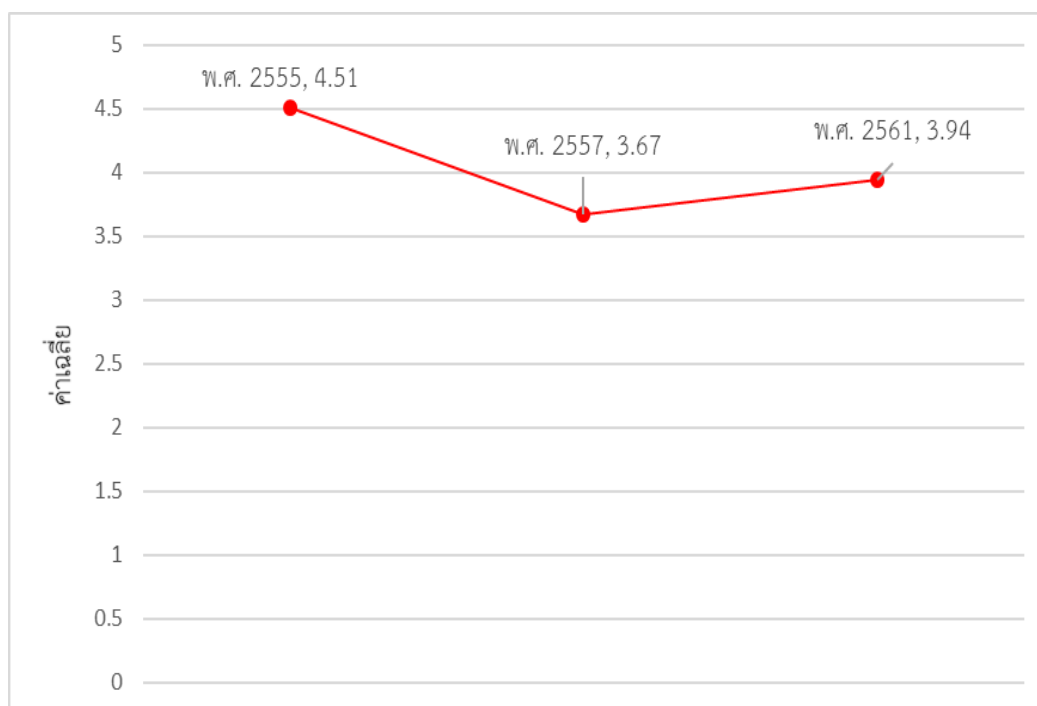
5.2 อภิปรายผล

การพบปะผู้คน (encounter) ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความรู้สึกแออัด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกขณะประกอบกิจกรรม (ดรรรชนี, 2551) สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่ใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกันอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ และรูปแบบกิจกรรมในพื้นที่ กล่าวคือเกาะพิทักษ์มีลักษณะโฮมสเตย์ที่เป็นลานบ้านยื่นยาวออกไปในทะเล ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นพักผ่อนบนบ้านพักเป็นหลักจึงรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในกลุ่มเดียวกัน สำหรับกิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติมีการออกแบบเส้นทางในลักษณะเป็นวงรอบไม่เดินย้อนทางเดิมทำให้มีโอกาสพบเห็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับรู้ของประชาชนท้องถิ่นต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่ใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่าประชาชนท้องถิ่นรับรู้ต่อความหนาแน่นหรือปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่พบเห็นในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มที่บ้านพักมีการการจ้างตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนพื้นที่ทุกครั้ง



ภาพที่ 5-1 เปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ของนักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่นต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ที่ใช้พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกัน

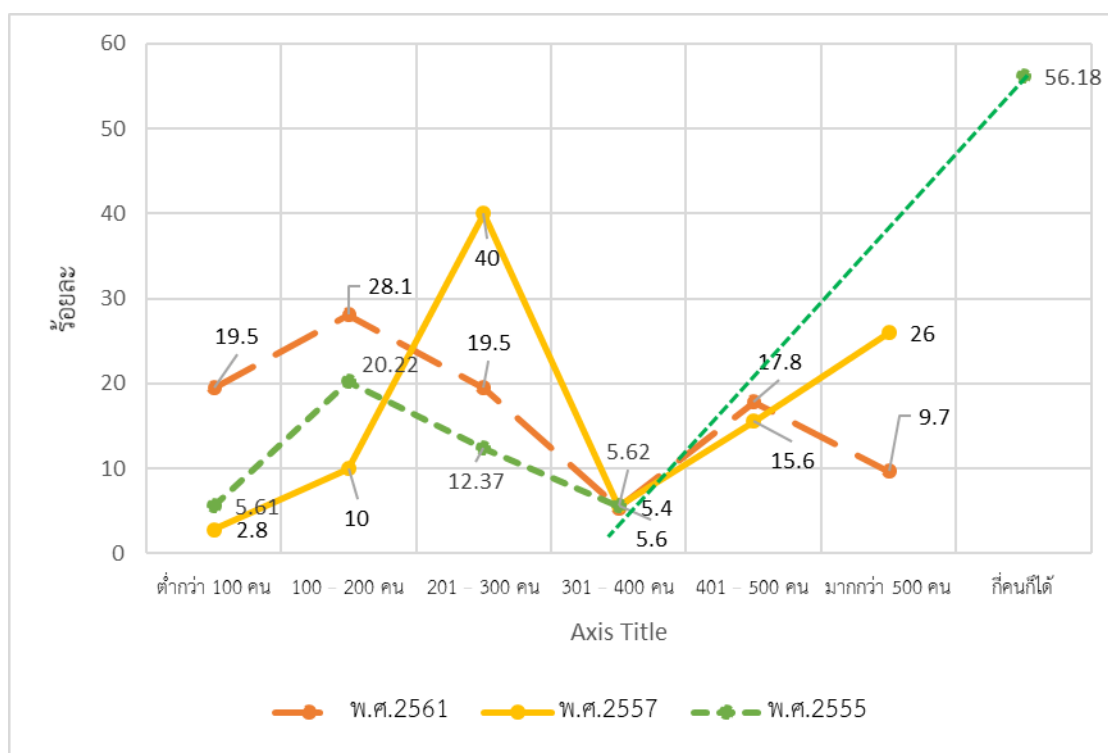
ปัจจัยด้านความพึงพอใจ พิจารณาควคู่ความขัดแย้งของการประกอบกิจกรรมอันเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ความปลอดภัย รวมถึงการต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ และการสูญเสียความเป็นส่วนตัวของนักท่องเที่ยว พบว่าผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการมาเยือนเกาะพิทักษ์ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เกาะพิทักษ์ยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ระหว่างปีพ.ศ. 2555 2557 และ 2561 ซึ่งมีระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับได้ Shelby and Heberlein (1986) กล่าวว่า หากพิจารณาตามหลักช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทชนบทย่อมสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่อหน่วยพื้นที่ต่อเวลาได้มากกว่าประเภทธรรมชาติถึงสิ้นโดยแบบไม่ใช้ยานยนต์และแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติถึงสิ้นโดยแบบใช้ยานยนต์ แม้ว่าจะมีขนาดเนื้อที่ของแหล่งท่องเที่ยวเท่ากัน เพราะความต้องการความสงบ ความสันโดษของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทแรกมีน้อยกว่าประเภทหลัง (ภาพที่ 5-2)



ภาพที่ 5-2 เปรียบเทียบความพึงพอใจรวมของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ 2555 2557 และ 2561

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่แหล่งท่องเที่ยว พบว่ากระจายตัวอยู่ระหว่าง 100- 200 คน (พ.ศ. 2561) และระหว่าง 200-300 คน (พ.ศ. 2557) แม้ว่าขณะที่ทำการเก็บข้อมูลขณะนั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ระหว่าง 250 -350 คนก็ตาม และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รับรู้ถึงความแออัด (ร้อยละ 75) จากผลการศึกษาเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ

รูปแบบกราฟเป็นที่น่าสนใจพบว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนมีความเห็นต่อจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์จะสามารถรองรับได้อยู่ระหว่าง 301 – 400 คน และ ระหว่าง 400- 500 คน ต่อเนื่องทั้ง 3 ปีในระดับที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมไม่อาจใช้ตัวเลขในการวัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่ควรใช้วิธีการติดตาม เฝ้าระวังผลกระทบที่มีแนวโน้มของปัญหารุนแรงควบคู่กับการกำหนดตัวเลขเพื่อยังคงให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เช่น รูปแบบกิจกรรม พฤติกรรมนักท่องเที่ยว สภาพภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวก และภูมิหลังของนักท่องเที่ยว เป็นต้น



ภาพที่ 5-3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์จะสามารถรองรับการประกอบกิจกรรมนันทนาการได้

ด้านเศรษฐกิจชุมชนเกาะพิทักษ์ มีการลงทุนโดยการสร้างบ้านพักโฮมสเตย์เพิ่มขึ้นจากปี 2559 จำนวน 2 หลัง และมีการขยายตัวการลงทุนด้านการต่อเติมหรือขยายพื้นที่บ้านพักและปรับปรุงห้องน้ำ- สุขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 ของบ้านพักทั้งหมด ด้านแรงงานจากการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ามีแรงงานในครัวเรือน (ร้อยละ 82) ประกอบกับมีการจ้างงานในชุมชนและ

ชุมชนใกล้เคียงเพิ่มขึ้น และการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดกำไรสุทธิประมาณร้อยละ 36 (ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์คิดจากนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 20 คน) ขณะที่กลุ่มธุรกิจโฮมสเตย์ได้ให้ข้อมูลว่า นักท่องเที่ยวต่อกลุ่มในจำนวนน้อยที่สุดที่จะไม่เกิดผลขาดทุนหรือเรียกว่าจุดคุ้มทุนคือจำนวน 5 คน ต่อกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีรายได้จากรายจ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเหนือจากการมาใช้บริการที่โฮมสเตย์เป็นรายการเหมาจ่าย คือ 800 บาท/คน คือด้านผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึก ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้มีเงินหมุนเวียนในชุมชนเพิ่มขึ้น จะเห็นว่าการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนเกาะพิทักษ์ นอกจากโฮมสเตย์แล้วยังมีการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ธุรกิจเรือบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว และรับส่งนักท่องเที่ยว ร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ของฝาก รายได้จากการผลิตของฝากและของที่ระลึก ร้านขายของชำ ร้านอาหารเที่ยว ร้านอาหารเครื่องดื่ม บริการนวด และการให้เช่าเรือพายัค การประมงพื้นบ้าน ที่มีการรับซื้ออาหารทะเลที่ได้การประมงพื้นบ้านเพื่อทำอาหารให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรรายได้จากการทำธุรกิจโฮมสเตย์ร้อยละ 3 เพื่อเข้ากองทุนกลางเพื่อส่วนรวมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดสรรร้อยละ 60 เป็นเงินปันผลสำหรับผู้ถือหุ้น และร้อยละ 40 สำหรับสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเงินปันผลนี้อาจกลายเป็นส่วนหนึ่งในการออมของครอบครัวที่ทำธุรกิจโฮมสเตย์ และหากกองทุนนี้เติบโตขึ้นมีการบริหารจัดการที่ดี อาจเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมมาพัฒนาโฮมสเตย์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นได้ในอนาคต

ผลกระทบด้านบวกจากการท่องเที่ยว คือ รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิมจากการประกอบอาชีพทางการประมงเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนและในบางช่วงเวลาที่ออกทะเลไม่ได้ก็จะไม่มีรายได้เข้ามาแต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ชุมชนก็จะมีรายได้เสริมเฉลี่ยเดือนละ 29,500 บาทต่อเดือน ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทั้งการนำผลิตผลทางการประมงมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ผลผลิตส่วนใหญ่ขายให้กับพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นผู้กำหนดราคาในการรับซื้อ แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาผลผลิตเหล่านี้ก็ได้ถูกนำมาสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาหาร การแปรรูปอาหาร ซึ่งสามารถได้ราคาที่สูงกว่าการขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ด้านภาครัฐเข้ามาพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ระบบสื่อความหมาย เป็นต้น และลดต้นทุนการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ควบคู่กับการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ปรุงอาหารในครัวเรือนที่มิ้นกท่องเที่ยวเข้าพัก ทำน้ายาเอนกประสงค์ใช้ภายในครัวเรือนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อน้ำและสัตว์ การฝังจุลินทรีย์บอลลงใต้ถุนบ้านเพื่อปรับสภาพน้ำทิ้งจากห้องน้ำบนบ้าน เป็นต้น

ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว คือความขัดแย้งในชุมชนเรื่องธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ความไม่ไว้วางใจ และการแข่งขันกันรับนักท่องเที่ยวในชุมชนเอง และชุมชนต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว เช่น การที่จะต้องขยายบริเวณที่พักให้กว้างขวางและสวยงามขึ้น ต้องการสร้างห้องน้ำห้องอาบน้ำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ต้นทุนระยะยาวของการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย กรณีดังกล่าว ผู้นำต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชน และสังคมโดยรวม ถึงความจำเป็นในการควบคุมกำกับดูแลการขยายตัวของนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมมากกว่าประโยชน์เฉพาะตน กล่าวคือ ทำให้ชาวบ้านแต่ละคนได้รับประโยชน์ส่วนตัวหมดทุกคน ก็จะทำให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์นั้นตามไปด้วย แนวคิดดังกล่าว จะลดการแข่งขัน สร้างความร่วมมือระหว่างกันบนความสมดุลและความพอใจทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง Creswell (2002: 609) กล่าวว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ต้องแสวงหารูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง เพื่อปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่และชีวิต ตลอดจนเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างและความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานในสังคมตนให้ดีขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว

(1) กรณีพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานนิเวศทางทะเล ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับระดับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพ ถูกเปลี่ยนแปลงจนเกินสภาพความสมดุลของระบบนิเวศชายหาด บริเวณแนวปะการังที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่อาจถูกเปลี่ยนแปลงจนเกินสภาพความสมดุลของระบบนิเวศ โดยการสำรวจความเสียหายหรือผลกระทบในพื้นที่ การสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวขณะประกอบกิจกรรมนันทนาการ ปัจจัยกายภาพของทะเล เช่น คลื่น กระแสน้ำ เป็นต้น ใช้วิธีการป้องกันผลกระทบต่อการอบรม แนะนำ ก่อนดำน้ำและการใช้สื่อความหมายธรรมชาติ เพิ่มประสบการณ์และความรู้ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตทางทะเลและแนวปะการัง และสร้างจิตสำนึกของผู้ใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

(2) การนำขีดความสามารถในการรองรับได้ไปใช้ประโยชน์ ควรมีการประเมินและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงาน และตรวจสอบตัวชี้วัดที่ใช้ ซึ่งการประเมินติดตามผลกระทบการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเลือกปัญหาผลกระทบที่มีแนวโน้มรุนแรงและกำหนดปัจจัยที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม และประเมินผลอย่างแท้จริง เข้าใจง่าย งบประมาณน้อย อุปกรณ์ไม่สลับซับซ้อน และบุคลากรในชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับดรชณี เอมพันธ์ (2560) กล่าวว่าชุมชนต้องทราบข้อจำกัดของ CC โดยเน้นการผันแปรที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการและปัจจัยอื่นๆ

(3) การสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ หลีกเลี่ยงการตัดราคา โดยเฉพาะทางด้านจิตใจและลดต้นทุนการดำเนินงานมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจโฮมสเตย์ด้วยการออกแบบบรรยากาศในโฮมสเตย์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผสมกลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศและวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่โดยมีตัวตนแท้จริงของแบรนด์สินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะกลุ่มที่แสวงหาประสบการณ์ใหม่ในการเดินทาง และความรู้สึพิเศษที่มีต่อสถานที่ เช่น สร้างแพ็คเกจราคาที่พักพร้อมชุดของฝาก ของที่ระลึกที่ยกระดับสินค้าด้วยการออกแบบ “บรรจุภัณฑ์” ที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีคุณค่าทางศิลปะเป็นเอกลักษณ์ด้วยสีสันสะดุดตาและเหมาะสม หรือการบริการอาหารที่สามารถสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าในด้านจิตใจและความรู้สึกมากกว่าเน้นปริมาณอาหาร โดยนำศิลปะมาประดับตกแต่งอาหาร ให้สวยงาม มีการใช้เครื่องชามที่ออกแบบสวยงาม โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่เพื่อการจัดการการท่องเที่ยว

(1) ระบบติดตามความคิดเห็นและการรับรู้ต่อการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว โดยจัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยวออนไลน์ (Online) โดยใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ (QR code) ประกอบด้วย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความแออัด การพบปะนักท่องเที่ยวหรือหรือรับรู้ต่อปริมาณนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นบริเวณเดียวกันในช่วงเวลาเดียวกัน ความพึงพอใจ เป็นต้น แผนการปฏิบัติดังกล่าวมีการปรับปรุงจากระบบการติดตามข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ (QR code)

(2) สร้างระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ (QR code) เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยระบบที่ทันสมัย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์สำหรับรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ (cyber tourist)

(3) ผลการศึกษา พบว่าเกิดผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น ควรมีมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมตามบริบทวิถีชีวิตทางสังคม โดยหลักการสร้างแผนปฏิบัติที่ดีต่อการเฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบค่านึงถึงสัดส่วนของประชาชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ความถี่ในการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นและความเต็มใจของประชาชนต่อมาตรการนั้นๆ เป็นต้น

(4) ผลการศึกษา ควรสร้างมาตรการลดความขัดแย้ง และสงครามราคาที่เกิดขึ้น กรณีตัวอย่างการจัดการเศรษฐกิจชุมชน เช่น การกำหนดจุดคุ้มทุน ด้วยการกระจายตัวนักท่องเที่ยวให้เหมาะกับบ้านพัก และสร้างกลไกความร่วมมือให้เจ้าของโฮมสเตย์จัดทำอาหารรับรอง

นักท่องเที่ยวที่มาเยือนด้วยกัน จากผลการประเมินผลรายได้สุทธิหรือกำไรจากการจัดทำโฮมสเตย์ พบว่าการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวร่วมกันจะมีผลกำไรจากยอดขายได้มากกว่าการแยกรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากรายจ่ายหลักคือค่าวัตถุดิบสำหรับรับรองนักท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการลดต้นทุนลง ด้วยการลดรายจ่ายด้านวัตถุดิบ โดยกระบวนการทำอาหารร่วมกันของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีสมาชิกในการเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่ (100 คนขึ้นไป) ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้รายได้สุทธิหรือกำไรจากการจัดทำโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดผลพลอยได้ต่อการสร้างความสนุก และความสามัคคีภายในชุมชนอีกช่องทางหนึ่งด้วย

(5) กรณีผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว คือความขัดแย้งในชุมชนเรื่องธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ความไม่ไว้วางใจ และการแข่งขันกันรับนักท่องเที่ยวในชุมชนเอง และชุมชนต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว เช่น การที่จะต้องขยายบริเวณที่พักให้กว้างขวางและสวยงามขึ้น ต้องการสร้างห้องน้ำห้องอาบน้ำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ต้นทุนระยะยาวของการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย กรณีดังกล่าว ผู้นำต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชน และสังคมโดยรวมถึงความจำเป็นในการควบคุมกำกับดูแลการขยายตัวของนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมมากกว่าประโยชน์เฉพาะตน กล่าวคือ เมื่อทำให้ชาวบ้านแต่ละคนได้รับประโยชน์ส่วนตัวที่เหมาะสมทั้งหมดทุกคนก็จะทำให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์นั้นตามไปด้วย แนวคิดดังกล่าวจะลดการแข่งขัน สร้างความร่วมมือระหว่างกันบนความสมดุลและความพอใจทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง Creswell (2002: 609) กล่าวว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ต้องแสวงหารูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง เพื่อปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่และชีวิต ตลอดจนเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างและความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานในสังคมตนให้ดีขึ้น

(6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกให้หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้เม็ดเงินหมุนเวียนในชุมชนเพิ่มขึ้น จะเห็นว่าการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางด้านอื่นๆ ทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนเกาะพิทักษ์นอกเหนือจากโฮมสเตย์ เช่น ธุรกิจเรือบริการนำเที่ยว และรับส่งนักท่องเที่ยว ร้านค้าขายผลิตภัณฑ์ของฝาก ร้านขายของชำ ร้านอาหารเครื่องดื่ม บริการนวด และการให้เช่าเรือคายัค การขายวัตถุดิบที่ได้การประมงพื้นบ้านเพื่อทำอาหารรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรรายได้จากการทำธุรกิจโฮมสเตย์ร้อยละ 3 เพื่อเข้ากองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดสรรร้อยละ 60 เป็นเงินปันผลสำหรับผู้ถือหุ้น และร้อยละ 40 สำหรับสาธารณประโยชน์ ซึ่งเงินปันผลนี้อาจกลายเป็นส่วนหนึ่งในการออมของครอบครัวที่ทำธุรกิจโฮมสเตย์ และหากกองทุนนี้เติบโตขึ้น จะเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อพัฒนาโฮมสเตย์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ

(7) การจัดการเรื่องเศรษฐกิจติดขัดอย่างลงตัว ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวทางการท่องเที่ยวของเกาะพิทักษ์ อาทิเช่น การการต่อเติมบ้านพักที่ยื่นออกไปในทะเล ซึ่งลักษณะของอาคารหรือสิ่งล่วงล้ำลำน้ำมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตของกรมเจ้าท่า เป็นต้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

(1) ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย พบว่าค่า R^2 ยังไม่สูงพอต่อการเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนั้น ควรมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสำหรับการพยากรณ์ในอนาคต

(2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปใช้ประโยชน์และขยายผลต่อในชุมชนอื่นของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2551. การติดตามขีดความสามารถในการรองรับได้
ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติ. คู่มืออุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 10. ส่วนศึกษาและ
วิจัยอุทยานแห่งชาติ. สำนักอุทยานแห่งชาติ, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2547. โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้
ของพื้นที่ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. คณะวนศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2548. โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะ
สุรินทร์. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2547. โครงการศึกษาขีด ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ
เขา แหล ม ห ญ ้า - ห มู่ ก ะ เ ส ม ี ด จ ั ง ห วั ด ร ะ ย ะ ย ะ . ค ณะ วน ศ าส ต ร์ ,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2550. โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวแนวปะการังเกาะ
ช้าง จังหวัดตราด. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑาทิพย์ เจริญลาภ และ รุ่งทิพ ว่องปฏิการ. 2545. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,
น. 1-69. ใน พรพิมล นุ่นปาน, บรรณาธิการ. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมเกียรติ สุริยวงศ์. 2548. ขีดความสามารถในการรองรับได้ของการประกอบกิจกรรมดำน้ำ
ตื้นในแนวปะการัง กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดร.ชนี เอมพันธุ์. 2545. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชน, น. 78-140. ใน พรพิมล นุ่น
ปาน, บรรณาธิการ. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
นนทบุรี.
- _____. 2546. เอกสารประกอบการสอน วิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ อยู่เย็นดี. 2544. แนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, น. (3-1)-(3-21)
ใน การสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สาขาอุทยานและ
นันทนาการ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทักษิณา พิมพ์รัตน์. 2523. ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) : แนวคิด และ
ข้อจำกัดในการใช้. จุลสารการท่องเที่ยว. 9(1).

- _____. 2537. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว และการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะ และชายฝั่งทะเล จังหวัดตราด. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- บรรลือศักดิ์ วงษ์ภักดี. 2551. ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง. วิทยาลัยสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เบญจมาศ ณ ทองแก้ว. 2553. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบสื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. เสนอต่อเครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากสกอ.ภาคใต้ตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. 2554. โครงการขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ระยะที่1, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- _____. 2555. โครงการขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ระยะที่2, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พจนา สอนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2549. รายงานฉบับสุดท้าย สารสำคัญประกอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่. เสนอต่อ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญ ลักษิตานนท์ และคณะ. 2541. กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- ศุภยวิชัยป่าไม้. 2538. โครงการการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สินธุ์ สโรบล. 2546. การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, เชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.
- เสรี วงษ์มณฑา. 2542. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.

- อดุล จาตรงคกุล. 2545. **กลยุทธ์การตลาด**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. 2541. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ.
- อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. **ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2544. **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย, ใน เอกสารสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 1 (สาขาอุทยานและนันทนาการ)**, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ รักษาพล. 2549. **การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ รักษาพล และคณะ. 2553. **การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Da Silva C.P, 2002. **Beach carrying capacity assessment: How important is it?**. Journal of Coastal Research 36: 190-197.125
- Davis,D. and Tisdell,C. 1995. **Recreational SCUBA – diving and carrying capacity in marine protected areas**. Ocean & Coastal Management. 26(1): 19 – 40.
- Hammit, W.E. and Cole, D.N. 1987. **Wildland Recreation : Ecology and Management**. John Wiley & Son, New York.
- IUCN/CNPPA. 1984. **Categories Objective and Criteria for Protected Areas in National Parks, Conservation and Development The Pole of Protected Areas in Sustaining Society**. Smithsonian Institution Press, Washington,D.C.
- IUCN/UNEP/WWF. 1991. **Caring for the Earth. A Strategy for Sustainable Living**. Gland, Switzerland.
- Wolters, T.M. 1991. **Tourism Carrying Capacity**. WTO/UNEP, Paris.
- World Tourism Organization. 1984. **Tourism Carrying Capacity**.128.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

การใช้ประโยชน์การท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยว

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “แผนงานการกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้เพื่อเพิ่มพูนมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคมจิตวิทยาของพื้นที่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าคำตอบที่ท่านต้องการในแต่ละข้อ หรือเติมคำตอบในช่องว่างที่เว้นไว้หลังคำตอบแต่ละข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ (โปรดระบุ).....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ อาชีวหรือเทียบเท่า
☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี	
4. อาชีพ

☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงาน / บริษัทเอกชน
☐ เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	☐ เกษตรกร
☐ นิสิต / นักศึกษา	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ เกษียณอายุ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. จำนวนสมาชิกที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ (โปรดระบุ).....คน
6. รายได้เฉลี่ย (บาท)

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 10,001 - 20,000 บาท
☐ 20,001- 30,000 บาท	☐ 30,001- 40,000 บาท
☐ ตั้งแต่ 40,000 บาท ขึ้นไป	
7. ภูมิลำเนา ท่านเป็นคนจังหวัดใด (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ความต้องการการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

8. สมาชิกที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ คือใคร

☐ ครอบครัว	☐ เพื่อน	☐ หน่วยงาน/ศึกษาดูงาน
☐ คนรัก	☐ บริษัททัวร์	☐ อื่นๆ
9. ท่านเคยมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

☐ ไม่เคยมาก่อน ครั้งนี้เป็นครั้งแรก
☐ เคยมาแล้ว.....ครั้ง (ไม่รวมครั้งนี้) เพราะโปรดระบุ.....
10. ท่านพักค้างในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

☐ พักค้าง โฮมสเตย์ จำนวน.....วัน.....คืน
☐ ไม่พักค้าง

11. ข้อมูลเกี่ยวกับเกาะพิทักษ์ที่ทำให้ท่านตัดสินใจมาเที่ยว (เรียงลำดับจากมากที่สุด 3 อันดับ 1 2 3)

- | | |
|--|---|
| ☐ การบอกต่อจากเพื่อน,ญาติ | ☐ วิทยุ / โทรทัศน์ |
| ☐ บริษัททัวร์ | ☐ ททท. |
| ☐ อินเทอร์เน็ต/เฟสบุ๊ค | ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ..... |
| ☐ ภาพจากการแชร์ | |

12. กิจกรรมที่ท่านประกอบจริง ในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

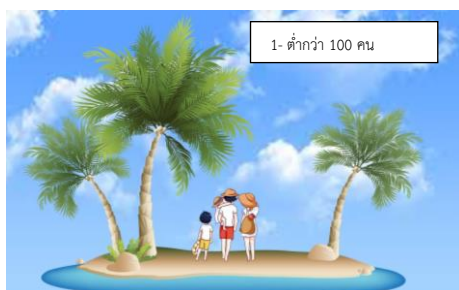
- | | |
|--|---|
| ☐ ฐานการเรียนรู้ของชุมชน | ☐ ดูปลาเต็นระบำ/ แพลงตอน |
| ☐ ถ่ายภาพ | ☐ พายเรือแคนู/ คายัค |
| ☐ ดำน้ำ ดูปะการัง | ☐ เดินศึกษาธรรมชาติรอบเกาะ |
| ☐ พักผ่อนบรรยากาศสงบ | ☐ ตกปลา / ตกหมึก |
| ☐ ร้องคาราโอเกะ | ☐ พายเรือคายัค / แคนนู |
| ☐ ทำกับข้าวร่วมกับแม่บ้าน | ☐ ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้าน |
| ☐ ชมพระอาทิตย์ขึ้น / ตก | ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ..... |

13. ท่านมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ประมาณ.....บาท/.....
เป็นค่าใช้จ่ายบนเกาะพิทักษ์บาท และค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....บาท

14. นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว มีจำนวนมากหรือน้อยกว่าที่ท่านคาดการณ์ไว้

- | | |
|---|---|
| ☐ น้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ | ☐ ตรงกับที่คาดการณ์ไว้ |
| ☐ มากกว่าที่คาดการณ์ไว้ | |

15. ภาพจำนวนนักท่องเที่ยวที่ท่านพบเห็นประกอบกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้ตอบคำถามข้อ 15.1 และ 15.2



15.1 ภาพใดเป็นภาพที่ใกล้เคียงมากที่สุดกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ท่านพบเห็นประกอบกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน (กากบาทหมายเลข เช่น ☒ 1)

ภาพที่ 1	ภาพที่ 2	ภาพที่ 3	ภาพที่ 4	ภาพที่ 5	ภาพที่ 6
----------	----------	----------	----------	----------	----------

15.2 ภาพใดเป็นภาพความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ☒ 1

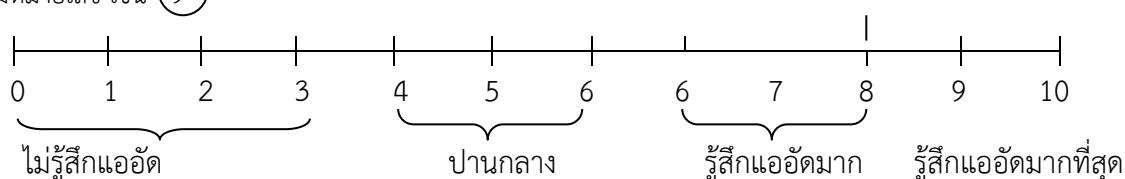
ภาพที่ 1	ภาพที่ 2	ภาพที่ 3	ภาพที่ 4	ภาพที่ 5	ภาพที่ 6
----------	----------	----------	----------	----------	----------

16. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อไปนี้มีผลต่อความรู้สึก/การรับรู้ของท่านอย่างไรบ้าง (ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่ต้องการ)

ปัจจัยทางการท่องเที่ยว	พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจมาก	พึงพอใจปานกลาง	พึงพอใจน้อย	ไม่พึงพอใจ
1. ทัศนียภาพ/ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
2. รูปแบบการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่					
3. การรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว					
4. จำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่					
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ					
6. การให้ความรู้/คำแนะนำจากคนนำเที่ยวและเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ในชุมชน					
7. ความมีอัธยาศัย ช่วยเหลือจากชุมชนท่องเที่ยว					
8. การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวของชุมชน					
9. ความเป็นระเบียบโดยรวม					
10. สิ่งก่อสร้างภายในแหล่งท่องเที่ยว					
11. บรรยากาศโดยรวมขณะท่องเที่ยว/ประกอบกิจกรรม					
12. ราคาเหมาจ่ายที่พัก/อาหาร/เรือ					
13. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก					
14. การต้อนรับและการให้บริการโดยรวม					
15. ความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว					
16. ความหลากหลายของผลึกของที่ระลึก					
17. ความพึงพอใจโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวมาเยือนชุมชนแห่งนี้					

17. ท่านมีความรู้สึกแออัดต่อจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นในแหล่งท่องเที่ยวระดับใด

(วงกลมหมายเลข เช่น ☒ 9)



18. สิ่งใดที่ท่านชอบมากที่สุดในการเล่น (โปรดระบุ).....
19. สิ่งใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุดในการเล่น (โปรดระบุ).....
20. พฤติกรรมเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่ท่านพบเห็นไม่เหมาะสม
- | | |
|---|--|
| ☐ ร้องคาราโอเกะเสียงดัง | ☐ ส่งเสียงดังรบกวน |
| ☐ เจ้าของบ้านไม่เป็นมิตร | ☐ ทิ้งขยะลงทะเล |
| ☐ มีสัตว์เลี้ยงบนบ้าน | ☐ เล่นการพนัน |
| ☐ ดื่มแอลกอฮอล์ | ☐ อื่นๆ โปรดระบุ..... |
21. ท่านคิดว่าจะกลับมาเที่ยวในอนาคตอีกครั้งหรือไม่
- | |
|--|
| ☐ กลับมาอีก เพราะ |
| ☐ ไม่กลับ เพราะ |
22. ท่านจะบอกต่อหรือไม่ ☐ บอก ผ่านช่องทาง..... ☐ ไม่บอก เพราะ.....

แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยย่อย

คำชี้แจง มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์แนวทางการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ของพื้นที่ชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ชุมชนบ้านถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่ และชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา โดยจำแนกประเด็นย่อย ดังนี้

- (1) ความเป็นมาของเกาะพิทักษ์
- (2) นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (3) พัฒนาการก่อเกิด
- (4) กระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (5) กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพิทักษ์
- (6) เป้าหมายการจัดการท่องเที่ยว
- (7) ปัจจัยความสำเร็จ และล้มเหลว
- (8) ปัญหา และอุปสรรค
- (9) ผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- (10) ระบบสื่อความหมายในพื้นที่
- (11) บทบาทและสถานภาพร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่
- (12) การประชาสัมพันธ์
- (13) ประสบการณ์รับนักท่องเที่ยว
- (14) เป้าหมายในอนาคต
- (15) การเข้าไปอยู่ในเครือข่าย
- (16) การอยู่ร่วมท่ามกลางกระแส Mass

แบบสัมภาษณ์

ข้อมูลสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถรองรับได้ด้านสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และกำหนดขีดความสามารถสูงสุดและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ในพื้นที่ท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ (โปรดระบุ).....ปี
3. อาชีพ
 - 3.1 อาชีพหลัก (โปรดระบุ)
รายได้จากอาชีพหลัก (โปรดระบุ)ต่อ (เดือน/ปี)
 - 3.2 อาชีพเสริม (โปรดระบุ)
รายได้จากอาชีพเสริม (โปรดระบุ)ต่อ (เดือน/ปี)
4. จำนวนสมาชิกที่กลับมาอยู่กับครอบครัวหลังจากมีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว.....คน
เนื่องจาก (โปรดระบุ)
5. รูปแบบการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ โฮมสเตย์

☐ รรนำเที่ยว

☐ ร้านขายสินค้าชุมชน

☐ ร้านขายของ

☐ ร้านอาหาร

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจของท่าน ตั้งแต่เริ่มต้น ถึงปัจจุบันปี/เดือน
7. จุดประสงค์ในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนของท่าน

☐ เพื่อเป็นรายได้หลักให้กับครอบครัว

☐ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

☐ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

☐ เพื่อพบปะพูดคุยกับนักท่องเที่ยว/คนแปลกหน้า

☐ เพื่อให้ลูกหลานไม่อพยพย้ายถิ่น

☐ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงความแออัด

8. ท่านรู้สึกว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนของท่านประมาณกี่คน โปรดระบุ.....คน

9. นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะพิทักษ์ มีจำนวนมากหรือน้อยกว่าที่ท่านต้องการ

☐ น้อยกว่าที่ต้องการ

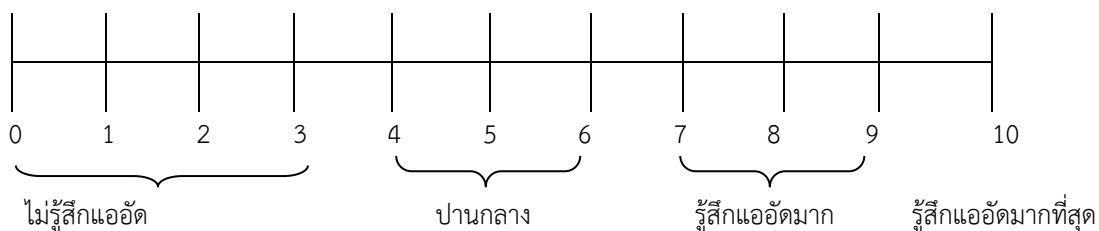
☐ ตรงกับที่ต้องการ

☐ มากกว่าที่ต้องการ

☐ ไม่ได้คาดหวังอะไร

10. ท่านมีความรู้สึกอัดอั้นต่อนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวระดับใด

(วงกลมหมายเลข เช่น 9)



11. ภาพจำนวนนักท่องเที่ยวที่ท่านพบเห็นประกอบกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้ตอบคำถามข้อ 11.1 และ 11.2



11.1 ภาพใดเป็นภาพที่สับสนมากที่สุดเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ท่านพบเห็นในชุมชนเป็นประจำ (กากบาทหมายเลข เช่น ~~1~~)

11.2 ท่านคิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีประมาณเท่าไรจึงเหมาะสมกับพื้นที่เกาะพิทักษ์ (กากบาทหมายเลข เช่น ~~1~~)

12. ลักษณะกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ท่านอยากให้มาท่องเที่ยวที่เกาะพิทักษ์มากที่สุด

- ☐ กลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ☐ เดินทางมากับบริษัททัวร์
- ☐ คณะศึกษาดูงาน ☐ กลุ่มอบต. /ข้าราชการ
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

13. จำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดที่ท่านต้องการให้มีพักในบ้านพักของท่านแต่ละครั้ง

(ไม่ทำโหมสเตย์ไม่ต้องตอบข้อนี้)

- ☐ ต้องการให้นักท่องเที่ยว ไม่เกิน.....คน ☐ ก็คนก็ได้ ไม่เป็นปัญหา

14. ท่านคิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะพิทักษ์พร้อมๆกัน จำนวนมากที่สุดเท่าใดที่ท่านที่รับได้

(ไม่รู้สักอึดอัด) ประมาณ.....คนต่อวัน

15. ท่านคิดว่าท่านพอใจหรือสามารถจะรับนักท่องเที่ยวอาทิตย์ละกี่วัน

- ☐ รับนักท่องเที่ยวได้ทุกวัน ☐ หยุดรับ 1 วันต่ออาทิตย์
- ☐ หยุดรับ 2 วันต่ออาทิตย์ ☐ รับได้วันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์
- ☐ รับวันเสาร์-อาทิตย์เท่านั้น

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

16. แรงงานในการดำเนินการท่องเที่ยวของท่านมาจากที่ใด

- ☐ สมาชิกในครัวเรือน จำนวน.....คน ค่าแรงเท่ากับ.....บาท/วัน (เดือน)
- ☐ จ้างแรงงานภายในชุมชน จำนวน.....คน ค่าแรงเท่ากับ.....บาท/วัน (เดือน)
- ☐ จ้างแรงงานจากภายนอก (ไม่รวมแรงงานต่างด้าว).....คน
ค่าแรงเท่ากับ.....บาท/วัน(เดือน)
- ☐ จ้างแรงงานต่างด้าว.....คน ค่าแรงเท่ากับ.....บาท/วัน (เดือน)

17. รูปแบบการจ้างแรงงานในการดำเนินการท่องเที่ยวของท่าน

() ชั่วคราว โปรดระบุ..... () ถาวร โปรดระบุ.....

18. ท่านคิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดที่มาพักโหมสเตย์ต่อครั้งแล้วท่านสามารถดำเนินการได้โดยที่ไม่ขาดทุนควรเป็นจำนวนคน/ครั้ง เนื่องจาก.....

19. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนของท่าน มีการใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าที่พักโหมสเตย์หรือไม่

- ☐ ไม่มี ☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก

20. ท่านพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้จ่ายเรื่องอะไร (โปรดระบุ).....

..... (คาดการณ์ค่าใช้จ่ายต่อคน)บาท

21. การรับนักท่องเที่ยวต่อครั้งท่านมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง (ต้นทุนการดำเนินการ) โปรดระบุ

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)
21.1	
21.2	
21.3	
21.4	

22. ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของท่านมีอะไรบ้าง (เช่น การฟื้นฟูทรัพยากร การจัดการขยะ น้ำเสีย มลพิษทางเสียง เป็นต้น) โปรดระบุ

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)
22.1	
22.2	
22.3	

23. ต้นทุนคงที่ในการทำธุรกิจท่องเที่ยวของท่านมีอะไรบ้าง (การลงทุนครั้งเดียว เช่น ที่นอน พัดลม บ้านพัก) โปรดระบุ

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)
23.1	
23.2	
23.3	

24. มีรายได้จากการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวจากเรื่องใด (ที่พัก อาหาร ของที่ระลึก ไกด์ท้องถิ่น เป็นต้น) โปรดระบุ

รายการ	รายได้ (บาท)
24.1	
24.2	
24.3	

25. รายได้จากการท่องเที่ยวต่อเดือนเท่าไรจึงจะอยู่ได้ ไม่ขาดทุน (โปรดระบุ).....บาท

26. สัดส่วนรายจ่ายของท่านที่หมุนเวียนภายในชุมชนประมาณร้อยละ (โปรดระบุ).....

27. สัดส่วนรายจ่ายของท่านที่จ่ายออกนอกชุมชนประมาณร้อยละ (โปรดระบุ).....

แบบฟอร์มบันทึกการรับ-รายการ (บัญชีครัวเรือน)

ระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคมเศรษฐกิจ

คำชี้แจง แบบฟอร์มบันทึกการรับ-รายการ (บัญชีครัวเรือน)นี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
โครงการวิจัยเรื่อง “การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถ
รองรับได้ด้านสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกะยาวน้อย จังหวัดพังงา และ
โครงการวิจัยเรื่อง “การกำหนดระดับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถ
รองรับได้ด้านสังคมจิตวิทยา และเศรษฐกิจที่ชุมชนท่องเที่ยวเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ และนำมาวิเคราะห์เพื่อ
กำหนดขีดความสามารถที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ฟอร์มบันทึกการรับรายการของธุรกิจรายวัน

ตารางที่ 2 สรุปรายได้รายการของครัวเรือนรายเดือน (จากบันทึกการรับรายการให้สรุปลงตาราง
สรุปรายเดือน)

ตารางที่ 1 φόρμαบันทึกรายรับรายจ่ายของธุรกิจรายวัน

วัน/เดือน	รายรับจากการท่องเที่ยว (บาท)				(5) รายรับ นอก การ ท่องเที่ยว (บาท)	รายจ่ายเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว (บาท)										(12) รายจ่ายใน ครอบครัว (บาท)
	(1) เรือนำ เที่ยว/ ไกด์นำ เที่ยว	(2) โฮม สเตย์	(3) อาหาร/ เครื่องดื่ม ที่ไม่รวม ในโฮมส เตย์	(4) จำหน่าย ผลิตภัณฑ์/ ของที่ ระลึก/ร้าน ของชำ/ อื่นๆ		(6) วัตถุดิบอาหาร		(7) จ้างแรงงาน		(8) ปรับปรุงที่พัก/ เครื่องมือเครื่องใช้ ในกิจการ		(9) ส่งเงินกู้		(10) ค่าน้ำ/ค่าไฟ	(11) น้ำมัน เชื้อเพลิง	
						บาท	ที่มา	บาท	ที่มา	บาท	ที่มา	บาท	ที่มา	บาท	บาท	บาท

- หมายเหตุ:
1. รายรับอื่นๆ จากการท่องเที่ยวที่ไม่อยู่ใน (1) – (3) ให้ลงใน (4) ร้านขายของ ค่าทิป
 2. (2) คิตรายการอาหารของธุรกิจร้านอาหาร และเครื่องดื่มที่ไม่รวมในค่าหัวโฮมสเตย์ (ถ้ามี)
 3. รายรับนอกภาคการท่องเที่ยว เช่น เกษตร ประมง
 4. (9) บันทึกเฉพาะยอดส่งต่องวด จำนวนเงินกู้และดอกเบี้ยเอาไปถามในส่วนที่ 1
 5. (12) รายจ่ายในครัวเรือนสามารถบันทึกรวมได้
 6. ช่อง “ที่มา” ให้เลือก “1” คือ ในเกาะ และ “2” นอกเกาะ
 7. จากบันทึกรายวันให้สรุปลงตารางสรุปรายเดือนในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปรายได้รายจ่ายของครัวเรือนรายเดือน (จากบันทึกรายวันให้สรุปลงตารางสรุปรายเดือน)

เดือน	รวมรายจ่ายในชีวิตประจำวัน	รวมรายจ่ายเพื่อการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยว	รวมรายได้	รายได้สุทธิ